

Ἰωαννικοί Διαλόγοι

Ἀπορριπτικόν
Περιοδικόν

69
70

ἸΩΑΝΝΙΚΗ
ΨΥΧΙΑΚΗ ΚΙΒΩΤΟΣ

Ἀθωνικοὶ Διαλόγοι

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΑΓΙΟΡΕΙΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ

Διανέμεται ὡς εὐλογία ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὑρους

Γίνονται δεκταὶ προαιρετικαὶ εἰσφοραὶ

Ἐπεύθυνος: Μοναχὸς Θεόκλητος Διονυσιάτης, Καρυαὶ - Ἁγ. Ὑρος

Ἐπιστολαί: Μοναχὸς Γερβάσιος Ἱ. Μ. Ξενοφώντος, Δάφνη - Ἁγ. Ὑρος

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Σωτήριος Λασκαρίδης
Βαλαωρίτου 14, Θεσσαλονίκη, τηλέφ. 536.910

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κανόνες πνευματικῆς ζωῆς	1
Ἡ γνωσιολογία τοῦ ἁγίου Ἰσαάκ, Ἱ. Πόποβιτς	3
Οἱ νέες «οἰκουμενικὲς τάσεις» τοῦ πάπα	8
Ὁ «Τράγος» τοῦ Τσιμισκῆ	10
Ἡ «Ὁρασις» τοῦ ἁγίου Διαδόχου	12
Ὁ συγγραφικὸς ζῆλος τοῦ ἁγίου Νεκταρίου	15
Θέματα Ἀγιορειτικὰ	16
Ἡ δημοσιογραφία καὶ τὰ Μετέωρα	22
Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας Κ. Τσάτσου	23
Περὶ θείας ἐνώσεως καὶ βίου θεωρητικοῦ	26
Περὶ «ἔτους παιδιοῦ»	29
Ὁ Σιναῖον στὸ Ἁγιον Ὑρος	31
Περὶ Παρθενίας Γρηγορίου Νύσσης	34
Βιβλιοκρισίαι	36
Ἀθωνικὰ Σχόλια καὶ Κρίσεις	39

ἸΘΩΝΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 69 - 70 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 1980

ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΩΣ εἰς τὴν σωτήριον ταπεινοφροσύνην καταβησόμεθα, τὸν ὀλέθριον ὄγκον τῆς ὑπερηφανείας καταλιπόντες; Ἐὰν διὰ πάντων ἀσκώμεν τὸ τοιοῦτο καὶ μη-

δὲν παρορῶμεν ὡς οὐ παρὰ τοῦτο βλαβησόμενοι. Τοῖς γὰρ ἐπιτηδεύμασιν ὁμοιοῦται ἡ ψυχὴ καί, πρὸς ἃ πρᾶττει, τυποῦται καὶ πρὸς ταῦτα σχηματίζεται. Ἔστω σοὶ καὶ σχῆμα, καὶ ἱμάτιον, καὶ βᾶδισμα, καὶ καθέδρα, καὶ τροφῆς κατάστασις, καὶ στρωμνῆς παρασκευὴ, καὶ οἶκος, καὶ τὰ ἐν οἴκῳ σκευὴ πάντα πρὸς εὐτέλειαν ἡσκημένα· καὶ λόγος, καὶ ὠδὴ, καὶ ἡ τοῦ πλησίον ἔντευξις, καὶ ταῦτα πρὸς μετριότητα μᾶλλον, ἢ πρὸς ὄγκον ὁράτω. Μὴ μοι κόμπους ἐν λόγῳ σοφιστικούς, μηδὲ ἐν ὠδαῖς ἡδυνφωνίας ὑπερβαλλούσας, μηδὲ διαλέξεις ὑπερηφάνους καὶ βαρείας· ἀλλ' ἐν ἅπασιν ὑφαίρει τοῦ μεγέθους· χρηστὸς πρὸς τὸν φίλον, ἡπιος πρὸς τὸν οἰκέτην, ἀνεξίκακος πρὸς τοὺς θρασεῖς, φιλόανθρωπος πρὸς τοὺς ταπεινοὺς, παρηγορῶν κακομένους, ἐπισκεπτόμενος τοὺς ἐν ὀδύναϊς, μηδένα καθ' ἅπαξ ὑπερροῶν, γλυκὺς ἐν προσηγορίᾳ, φιλῶν ἐν ἀποκρίσει, δεξιός, εὐπρό-

σιτος ἅπασι, μήτε σεαυτοῦ διεξιῶν ἐγκώμια, μηδὲ ἐτέρους λέγειν παρασκευάζων, μηδὲ λόγον ἄσημον ἀποδεχόμενος, επικαλοῦντων ὅσα δυνατὸν τῶν σεαυτοῦ πλεονεκτημάτων· ἐπὶ δὲ τοῖς ἁμαρτήμασι κατηγορῶν σεαυτοῦ, καὶ μὴ τοὺς ἐτέρων ἐλέγχους ἀναμένων, ἵνα γένη κατὰ τὸν δίκαιον τὸν ἑαυτοῦ κατήγορον ἐν πρωτολογία, ἵνα ἦς, κατὰ τὸν Ἰώβ, ὃς οὐ διετράπη πολυοχλίαν πόλεως, ἐπ' αὐτῶν ἐξαγορευσαί τὸ ἴδιον πταῖσμα. Μὴ βαρὺς ἐν ἐπιτιμήσεσι γίνου, μηδὲ ταχέως, μηδὲ ἐμπαθῶς ἐξελέγχων (αὐθαδέες γὰρ τὸ τοιοῦτον), μηδὲ ἐπὶ μικροῖς καταδικάζων, ὡς ἀκριβοδίκαιος αὐτὸς ὑπάρχων.

Σὺ δὲ οὐ πλεονέκτης; Σὺ δὲ οὐκ ἀποστερητῆς, ἢ πρὸς οἰκονομίαν ἐδέξω, ταῦτα ἴδια σεαυτοῦ ποιούμενος; Ἡ ὁ μὲν ἐνδεδυμένον ἀπογυμνῶν λωποδύτης ὀνομασθήσεται, ὁ δὲ τὸν γυμνὸν μὴ ἐνδύων, δυνάμενος τοῦτο ποιεῖν, ἄλλης τινὸς ἔστι προσηγορίας ἄξιος; Τοῦ πεινῶντός ἐστιν ὁ ἄρτος, ὃν σὺ κατέχεις· τοῦ γυμνητεύοντος τὸ ἱμάτιον, ὃ σὺ φυλάσσεις ἐν ἀποθήκαις· τοῦ ἀνυποδέτου τὸ ὑπόδημα, ὃ παρὰ σοὶ κατασῆπεται· τοῦ χρήζοντος τὸ ἀργύριον, ὃ κατορῦξας ἔχεις. Ὅστε τοσοῦτους ἀδικεῖς, ὅσοις παρέχειν ἐδύνασο.

**

«Ἐἴτε γὰρ ἐσθίετε, φησίν, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε». Καθεξόμενος ἐπὶ τραπέζης, προσεύχου· προσφερόμενος τὸν ἄρτον, τῷ δεδωκότι τὴν χάριν ἀποπλήρου· οἶνω τὸ ἀσθενές τοῦ σώματος ὑπερειδών, μὲνησο τοῦ παρεχομένου σοι τὸ δῶρον εἰς εὐφροσύνην καρδίας καὶ παραμυθίαν ἀρρωστημάτων. Παρήλθεν ἡ χρεία τῶν βρωμάτων; Ἡ μέντοι μνήμη τοῦ εὐεργέτου μὴ παρερχέσθω. Ἦν χιτῶνα ἐνδύομενος, ευχαρίστει τῷ δεδωκότι· τὸ ἱμάτιον περιβαλλόμενος, αὔξησον τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην, ὅς καὶ χειμῶνι καὶ θέρει ἐπιτήδεια ἡμῖν σκεπάσματα ἔχαρισάτο, τὴν τε ζωὴν ἡμῶν συντηροῦντα καὶ τὸ ἀσχημον περιστέλλοντα. Ἐπληρώθη ἡ ἡμέρα; Εὐχαρίστει τῷ τὸν ἥλιον μὲν εἰς ὑπηρεσίαν τῶν ἡμεριῶν ἔργων χαρισάμενῳ ἡμῖν, πῦρ δὲ παρασχομένῳ τοῦ φωτίζειν τὴν νύκτα καὶ ταῖς λοιπαῖς χρεαίαις ταῖς κατὰ τὸν βίον ὑπηρετεῖν. Ἡ νύξ ἄλλας ὑποθέσεις προσηυχῆς προξενεῖτω. Ὅταν ἀναβλέψῃς εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ πρὸς τὰ τῶν ἀστρῶν ἐνατενίσῃς κάλλη, προσεύχου τῷ Δεσπότη τῶν ὁρωμένων, καὶ προσκύνει τὸν ἀριστοτέχνην τῶν ὅλων Θεόν, ὃς ἐν σοφίᾳ τὰ πάντα ἐποίησεν. Ὅταν ἴδῃς πᾶσαν φύσιν ζῶων ὕπνω κατεχομένην, πάλιν προσκύνει τὸν καὶ ἀκουσίως ἡμᾶς διὰ τοῦ ὕπνου τῆς συνεχείας τῶν πόνων λύοντα, καὶ ἐκ μικρᾶς ἀναπαύσεως πάλιν πρὸς τὴν ἀκμὴν τῆς δυνάμεως ἐπανάγοντα.

**

Ἐπεὶ ἁμαρτίας κλαῖε. Αὕτη ἀρρωστία ψυχῆς· αὕτη θάνατός ἐστι τῆς ἀθανάτου· αὕτη πένθους ἀξία καὶ ὀδυρμῶν ἀσιγήτων. Ἐπὶ ταύτῃ πᾶν δάκρυον ρέοι, καὶ μὴ διαλείπει στεναγμὸς ἐκ βάθους καρδίας ἀνα-

πεμπόμενος.

**

Τὶ ἂν γένοιτο τῆς νόσου ταύτης (τοῦ φθόνου) ὀλεθριώτερον; Φθορὰ τῆς ζωῆς, λύμη τῆς φύσεως, ἔχθρα τῶν παρα Θεοῦ δεδομένων ἡμῖν, ἐναντίωσις πρὸς Θεόν. Τὶ τὸν ἀρχέκακον δαίμονα εἰς τὸν κατὰ ἀνθρώπων ἐξέμηνε πόλεμον; Οὐχ ὁ φθόνος; δι' οὗ καὶ θεομάχος φανερώς ἀπηλέγχθη, ἀχθόμενος μὲν Θεῷ ἐπὶ τῇ μεγαλοδωρεᾷ τῇ εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἄνθρωπον δὲ ἀμυνόμενος, ἐπειδὴ Θεὸν οὐκ ἠδύνατο. Τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα ποιῶν καὶ ὁ Κἄν δείκνυται, ὁ πρῶτος μαθητῆς τοῦ διαβόλου, καὶ φθόνον καὶ φόνον παρ' αὐτοῦ διδαχθεῖς, τὰς ἀδελφὰς ἀνομίας, ἃς καὶ Παῦλος συνέξευξεν, εἰπὼν· Μεστοὺς φθόνου, φόνου. Τὶ οὖν ἦν ὃ ἐποίησεν; Εἶδε τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ τιμὴν, καὶ ἐξεκαύθη πρὸς ζῆλον, καὶ ἀνείλε τὸν τιμηθέντα, ἵνα καθάπνηται τοῦ τιμήσαντος. Πρὸς γὰρ τὴν θεομαχίαν ἀδυνατῶν, εἰς ἀδελφοκτονίαν μετέπεσε. Φύγωμεν, ἀδελφοί, νόσον θεομαχίας διδάσκαλον, ἀνδροφονίας μητέρα, σύγχυσιν φύσεως, οἰκειότητος ἀγνοίαν, συμφορὰν ἀλογωτάτην.

**

Μέθη, ὁ αὐθαίρετος δαίμων, ἐξ ἠδονῆς ταῖς ψυχαῖς ἐμβαλλόμενος, μέθη, κακίας μήτηρ, ἀρετῆς ἐναντίωσις, τὸν ἀνδρείον δειλὸν ἀποδείκνυσι, τὸν σώφρονα ἀσελγῆ· δικαιοσύνην οὐκ οἶδε, φρόνησιν ἀναιρεῖ. Ὡσπερ γὰρ ὕδωρ πολέμιόν ἐστι πυρὶ, οὕτως ἀμετρία οἴνου λογισμὸν κατασβέννυσι. Διόπερ ὄκνουν τι λέγειν κατὰ μέθης, οὐχ ὡς περὶ μικροῦ τινος κακοῦ ἢ παροφθῆναι ἀξίον, ἀλλ' ὡς οὐδὲν ὄφελος παρεχομένου τοῦ λόγου. Εἰ γὰρ ὁ μεθύων παραφρονεῖ καὶ ἐσκοτώνεται, εἰκὴ ραψωδεῖ ὁ ἐπιπλήττων τῷ μὴ ἀκούοντι.

- 11 -

Η ΓΝΩΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΣΑΑΚ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ

ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΙΣ τὴν Εὐρωπαϊκὴν φιλοσοφίαν ὁ ἄνθρωπος ἐμφανίζεται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον ἀποσπασματικῶς. Οὐδαμοῦ ἀπαντᾷ ὁλος, οὐδαμοῦ ὁλόκληρος καὶ ἀκέραιος, ἀλλὰ παντοῦ εἰς κλάσματα καὶ ἀποσπάσματα. Δὲν ὑπάρχει φιλοσοφικὸν σύστημα, ὅπου ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴ εἶναι διηρημένος εἰς μέρη. Τὰ δὲ μέρη ταῦτα οὐδεὶς στοιχαστὴς ἠδυνήθη νὰ συνάξῃ εἰς ἓν ὅλον. Ὁ μὲν ἀφελὴς ρεαλισμὸς συνάγει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰς αἰσθήσεις καὶ διὰ τῶν αἰσθήσεων εἰς τὰ πράγματα, εἰς τὴν ὕλην, καὶ οὕτως ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀνήκει εἰς ἑαυτὸν, ἀλλὰ εὐρίσκεται διεσκορπισμένος εἰς τὰ πράγματα. Ὁ δὲ ὀρθολογισμὸς διαχωρίζει ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τὸν νοῦν, θεωρῶν αὐτὸν ὡς τὴν βασικὴν πηγὴν τῆς ἀληθείας καὶ ὡς ἕψιστον μέτρον τῶν πάντων καὶ προσδίδει εἰς αὐτὸν ὅλας τὰς ἀξίας, δηλαδὴ τὸν ἀπολυτοποιεῖ καὶ εἰδωλοποιεῖ, ἐνῶ ὅλας τὰς ἄλλας ψυχοφυσικὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου ὑποτιμᾷ καὶ περιφρονεῖ. Ἡ κρισιαρχία (Kriticismus) ἐξ ἄλλου εἶναι κατ' οὐσίαν ἀπολογία τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ τῆς αἰσθησιαρχίας καὶ περιορίζει, τελικῶς, τὸν νοῦν — καὶ ἐν αὐτῷ καὶ τὸν ἄνθρωπον — εἰς τὰς αἰσθήσεις. Ὁ πανθεῖσμός πάλιν καὶ ἀπαντὰ τὰ μονιστικὰ συστήματα θεωροῦν τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον ὡς σύνολον τῶν ἀντιφατικῶν ἐναντιοτήτων, οὐδέπο-

τε δυναμένων νὰ ἀποτελέσουν λογικὴν ἐνότητα. Ἀποτέλεσμα πάντων τούτων τῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων εἶναι ἡ ἐπιφανειακὴ, ἐπιπολαία καὶ φαινομενικὴ γνώσις τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ ἄνθρωπος τῆς φαινομενοκρατικῆς φιλοσοφίας, ἡ ὁποία εἶναι πάντοτε σχετικοκρατικὴ, εἶναι ἀνευ ἄξονος καὶ ἀνευ κέντρου. Ποῦ βασίζεται ὁ κόσμος; ποῦ ὁ ἄνθρωπος; ποῦ ὁ νοῦς; ποῦ ἡ γνώσις; Ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ ἑαυτὸν διὰ μέσον τῶν πραγμάτων. Καὶ εἶναι φυσικὸν νὰ μὴ τὸ ἐπιτυγχάνῃ. Ἐρμηνεύων ἑαυτὸν διὰ τῶν πραγμάτων, ἀποβαίνει εἰς τὸ τέλος ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος πρᾶγμα, ὕλη. Καθ' οἷονδήποτε τρόπον καὶ ὁσονδήποτε καὶ ἂν προσπαθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς φαινομενοκρατικῆς φιλοσοφίας, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ τεκμηριώσῃ τὴν ἀντικειμενικὴν πραγματικότητα τῶν ὄντων, ἀκόμη δὲ ὀλιγώτερον νὰ ἀποδείξῃ διὰ τὰ πράγματα ἐνέχον τὴν ἀλήθειαν. Ἡ φιλοσοφία, προσπαθοῦσα νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸν ἄνθρωπον διὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἐπιτελεῖ πρᾶξιν περιεργον: κατοπιρίζει τὸ κάτοπιρον ἐν τῷ κατόπιρω. Ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει ἡ φιλοσοφία εἶναι εἰς ὅλας τὰς κατευθύνσεις τῆς ἑλοκεντρικῆς καὶ ἀνθρωποκεντρικῆς. Καὶ ὡς γενικὸν συμπέρασμα ἀποδεικνύεται τὸ ἀδύνατον τῆς ἀληθοῦς γνώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου.

Τοιοῦτον ὅμως ἀποτέλεσμα ὠθεῖ τὸ φιλοσοφικὸν πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου εἰς ὑπερανθρωπίνους καὶ ὑπερφυλικὰς εἰκασίας. Καὶ οὕτως ὁ ἄνθρωπος κάμνει ἄλλα εἰς τὸ ὑπὲρ φύσιν διὰ τοῦ ἰδεαλισμοῦ. Τὸ ἄλλα ὅμως τοῦτο ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὸν

οκεπτικισμόν, διότι ὁ φιλοσοφικὸς ἰδεαλισμὸς θεωρεῖ τὸν ἄνθρωπον ὡς μετεμπειρικὴν πραγματικότητα, ἢ ὁποῖα οὔτε νὰ δειχθῆ δύναται οὔτε καὶ νὰ ἀποδειχθῆ.

Μὲ τὴν τραγικὴν μοῖραν τοῦ ὁ ἄνθρωπος τῆς σχετικοκρατικῆς φιλοσοφίας ἀποδεικνύει διὸ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὑπερβατικὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν ἕλην. Ὑπάρχει χάσμα ἀγεφύρωτον μεταξὺ ἀληθείας καὶ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκειται εἰς τὴν ἐδῶ πλευρὰν τῆς ἀβύσσου, εἰς τὴν ἐδῶ ὄχθην, καὶ δὲν δύναται νὰ εὗρῃ τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον θὰ τὸν μετέφερε καὶ ἀπεθίβαζεν εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην, ἐνθα ἡ ὑπερβατικὴ Ἀλήθεια ζῆ. Εἰς τὴν ἀδυναμίαν ὅμως τῆς ἐδῶ ὄχθης ἀπαντᾷ ἡ παντοδυναμία τῆς Ἀληθείας ἀπὸ τὸ ἐπέκεινα. Ἡ ὑπερβατικὴ ἀλήθεια διαπερᾷ τὴν ἀβύσσον, ἀποθιβάξεται εἰς τὴν ὄχθην μας καὶ φανεροῦται ἐν τῷ θανμασιῶ πρόσωπῳ τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ. Ἐν Αὐτῷ ἡ ὑπερβατικὴ (transcendente) ἀλήθεια γίνεται ἐσωτερικὴ (immanente) εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Θεάνθρωπος ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειαν μὲ τὸ νὰ φανεροῖ αὐτὴν ἐν Ἐαυτῷ καὶ δι' Ἐαυτοῦ. Οὕτω ἀποδεικνύει αὐτὴν οὐχὶ συλλογιστικῶς, οὐχὶ ὀρθολογιστικῶς, ἀλλὰ διὰ τῆς ζωῆς προσωπικότητός Του. Αὐτὸς οὐχὶ μόνον ἔχει τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὁ Ἴδιος εἶναι ἡ Ἀλήθεια. Ἐν Αὐτῷ τὸ εἶναι καὶ ἡ Ἀλήθεια εἶναι ταυτόσημα. Ὅθεν, μὲ τὸ πρόσωπόν Του Αὐτοῦ οὐχὶ μόνον καθορίζει τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν μέθοδον τῆς γνώσεως τῆς ἀληθείας: «Ὅστις ἐν Αὐτῷ μένει — «γνώσεται τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει αὐτὸν» ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, τοῦ ψεύδους καὶ τοῦ θανάτου (Ἰωάν. 8, 32).

Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Θεανθρώπου ὁ Θεὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἡνωμένοι ἀχωρίτως· ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἐξαφανίζεται, ἀλλὰ ἀναγεννᾶται, καθαίρεται, ἀγιάζεται, βαθύνεται, θεοῦται καὶ καθίσταται ἰκανὸς νὰ γνωρίσῃ τὰς θεανθρωπίνους ἀληθείας τῆς ζωῆς. Ἐν τῷ Θεανθρώπῳ ἔχει δοθῆ πραγματικῶς καὶ ὑποστατικῶς ἡ ὅλη καὶ ἀπόλυτος Ἀλήθεια, ἅνεν ὑπολείμματος. Διὰ τοῦτο Αὐτοῦ μόνος ἐν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων καὶ ἔχει καὶ

παρέχει ἀκεραίαν τὴν γνώσιν τῆς Ἀληθείας. Εἰς τὸν ἐπιθυμοῦντα τὴν γνώσιν τῆς ἀληθείας ἄνθρωπον ὑπολείπεται μόνον νὰ ἐνωματωθῆ εἰς τὸν Θεάνθρωπον, νὰ γίνῃ σύσσωμος Αὐτοῦ, μέλος τοῦ Θεανθρωπίνου Σώματός Του — τῆς Ἐκκλησίας (Ἐφ. 5,30,3,6). Ἐὰν κατορθώσῃ τοῦτο, ἀποκτᾷ «νοῦν Χριστοῦ» (1 Κορ. 2, 16), καὶ σκέπτεται ἐν Χριστῷ, ζῆ ἐν Χριστῷ, ζῆ ἐν Χριστῷ, αἰσθάνεται ἐν Χριστῷ, καὶ τοιοῦτοτρόπως φθάνει εἰς τὴν ὀλοκληρωτικὴν γνώσιν τῆς Ἀληθείας.

Διὰ τὸν ἐν Χριστῷ ἄνθρωπον αἱ ἀνινομῖαι τῆς λογικῆς δὲν ἀποτελοῦν ἀσυμβίβαστους τινὰς ἐναντιότητας, ἀλλ' ἀπλῶς χάσματα, τὰ ὁποῖα ἔχει προκαλέσει ὁ σεισμὸς τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. Ἐνούμενος μετὰ τοῦ Χριστοῦ ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὰ χάσματα συμπληροῦσθαι, τὸν νοῦν θεραπεύμενον, ὀλοκληροῦμενον, καθιστάμενον σάφρονα καὶ τοιοῦτοτρόπως ἰκανὸν διὰ τὴν ἀκεραίαν γνώσιν.

Ἡ ἀλήθεια ἔχει δοθῆ ἀντικειμενικῶς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ. Τὸν τρόπον τῆς θεοκειμενικῆς οικειώσεως αὐτῆς, δηλαδὴ τὴν μεθοδολογίαν τῆς χριστιανικῆς γνωσιολογίας, εὐρίσκομεν ἀνεπιτηγμένην πλήρως εἰς τοὺς Ἁγίους Πατέρας, τοὺς εὐαγγελικοὺς τοῦτους ἐμπειρικοὺς καὶ ἁγίους φιλοσόφους. Μεταξὺ τῶν ἁγίων τούτων φιλοσόφων μία ἀπὸ τὰς πρώτας θέσεις ἀνήκει εἰς τὸν μέγαν ἀσκητὴν καὶ ἅγιον Ἰσαὰκ τὸν Σύρον. Εἰς τὰ συγγράμματά του ὁ ἅγιος Ἰσαὰκ μὲ σπανίαν ἐμπειρικὴν γνώσιν παρακολουθεῖ καὶ περιγράφει τὴν διαδικασίαν τῆς ἐξυγιάνσεως καὶ καθάρσεως τῶν ἀνθρωπίνων ὀργάνων τῆς γνώσεως, ὡς καὶ τὴν αὔξησιν τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος ἐν τῇ γνώσει, καὶ τὴν ὀργανικὴν κλιμάκωσιν εἰς τὴν ἐμπειρικὴν ἀπόκτησιν τῆς αἰωνίας Ἀληθείας. Εἰς τὴν ἐν χάριτι ἐμπειρικὴν φιλοσοφίαν τοῦ ἁγίου Ἰσαὰκ τοῦ Σύρον καὶ αἱ ἀρχαὶ καὶ ἡ μεθοδολογία τῆς ὀρθοδόξου γνωσιολογίας ἔχουν εὔρει μίαν ἐκ τῶν τελειοτέρων ἐκφράσεών των. Θὰ προσπαθῶ νὰ δώσω ἐν σχεδίων τῆς γνωσιολογίας ταύτης.

I

Η ΑΡΡΩΣΤΙΑ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ
ΤΗΣ ΓΝΩΣΕΩΣ

Ἐπιτομή τῆς γνώσεως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν, τὴν φύσιν καὶ τὴν κατάστασιν τῶν ὀργάνων τῆς γνώσεως. Εἰς ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς ἡ γνώσεως ἐξαρτᾶται ὀργανικῶς ἐκ τῶν ὀργάνων τῆς γνώσεως. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι δημιουργὸς τῆς Ἀληθείας, ὅθεν ἡ πρᾶξις τῆς γνώσεως εἶναι πρᾶξις οἰκειώσεως ἀντικειμενικῶς ἢ διὰ δεδομένης Ἀληθείας. Ἡ οἰκειώσις αὕτη ἔχει ὀργανικὸν χαρακτήρα: εἶναι ὁμοία πρὸς τὸν ἐγκεντριζόμενον τῶν κλημάτων εἰς τὴν ἀμπέλον καὶ πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ κλήματος ἐν τῇ ἀμπέλῳ καὶ ἐκ τῆς ἀμπέλου (πρὸβλ. Ἰωάν. 15, 1-6). Ὁθεν ἡ γνώσις εἶναι καρπὸς τοῦ δένδρου τῆς προσωπικότητος. Οἷον τὸ δένδρον — τοιοῦτος καὶ ὁ καρπός· οἷα τὰ ὄργανα τῆς γνώσεως — τοιαύτη καὶ ἡ γνώσις.

Ἀναλύων τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰ ἐμπειρικὰ δεδομένα του, ὁ ἅγ. Ἰσαὰκ ὁ Στρου διαπιστώνει ὅτι τὰ ὄργανα τῆς γνώσεως του νοσοῦν. «Κακία νόσος ἐστὶ ψυχῆς» καὶ ἐν ταύτῳ καὶ ὅλων τῶν ὀργάνων τῆς γνώσεως¹. Ἡ κακία ἔχει τὰς αἰσθήσεις τῆς — εἶναι τὰ πάθη, «τὰ πάθη δὲ ἀρρωστία ἐστὶ τῆς ψυχῆς»². Τὸ κακὸν καὶ τὰ πάθη δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς· ταῦτα εἶναι συμβεβηκότα, ἐπισυμβάντα καὶ ἐπεισελθόντα τῇ φύσει³, ἢ παρὰ φύσιν προσθήκη τῇ ψυχῇ⁴.

Τί εἶναι τὰ πάθη αὐτὰ καθ' ἑαυτά; Εἶναι «σοδοία τις σκληρώα»⁵. Αἰτία τῶν παθῶν εἶναι τὰ βιολογικὰ πράγματα⁶. Τὰ δὲ πάθη εἶναι ταῦτα: ὁ πόθος τοῦ πλούτου, τὸ συνάξαι πράγματα ἵνα, ἡ τρυφή τοῦ σώματος, ὁ πόθος τῆς τιμῆς, ἡ οἰκονομία τῆς ἀρχῆς, ἡ φροσύνη τῆς εὐπρεπειᾶς τῆς ἐξουσίας, ἡ κόσμησις καὶ ἡ περπερότης, ἡ ἀνθρωπίνῃ δόξῃ, ὁ φόβος τοῦ σώματος⁷. «Ὅλα τὰ πάθη ταῦτα ἔχουν ἓνα περιεκτικὸν ὄνομα: κόσμος»⁸. «Ὁ κόσμος ἐστὶν ἡ διαγωγὴ ἢ σαρκική καὶ τὸ φρόνημα τῆς σαρκός»⁹. Τὰ πάθη εἶναι αἱ ὑπὸ τοῦ κόσμου τοῦτου διὰ τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου προσβολαὶ ἐναντίον τοῦ ἀνθρώπου

ἢ θέλα χάρις εἶναι ἡ μόνη δύναμις ἧς δύναται νὰ ἀποκρούσῃ αὐτᾶς¹⁰. Ὅταν τὰ πάθη ἐμφωλεύσονται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἐκρίζουσιν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν¹¹. Ἀδιὰ θορυβοῦσι τὸν νοῦν καὶ φανταστικὰ σχήματα καὶ εἰδῶλα καὶ ἐπιθυμίας ἐντυποῦν ἐν αὐτῷ¹², διὰ τοῦτο καὶ οἱ λογισμοὶ του εἶναι τεταραγμένοι, φανταστικοί. «Ὁ κόσμος πόρνη ἐστίν»¹³, ἢ ὅποια διὰ τῶν ψυχοφθόρων ἐπιθυμιῶν τῆς μαγεύει τὴν ψυχὴν, διαφθείρει τὴν σωφροσύνην τῆς, καταστρέφει τὴν ἐκ Θεοῦ δοθεῖσαν ἀγνότητά τῆς. Ὅπως ἡ ψυχὴ, γενομένη ἀκάθαρτος καὶ πόρνη, γεννᾷ τὴν ἀκάθαρτον γνώσιν.

Ἡ ἀρρωστος ψυχῆ, ὁ νοσῶν νοῦς, ἡ ἀσθενήσασα καρδιά καὶ θέλησις, τὰ ἀρρωστα ἐν ἐνὶ λόγῳ ὄργανα τῆς γνώσεως δὲν δύναται παρὰ νὰ γεννοῦν, νὰ δημιουργοῦν καὶ παράγουν σκέψεις μόνον ἀρρώστους, αἰσθητά ἀρρωσता, ἐπιθυμίας νοσηράς, ἀρρωστον γνώσιν.

II

Η ΕΥΥΓΙΑΝΣΙΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ
ΤΗΣ ΓΝΩΣΕΩΣ

Ὁ ἅγ. Ἰσαὰκ καθορίζει σαφῶς τὴν διάγνωσιν τῆς ἀρρωστίας τῆς ψυχῆς καὶ τῶν ὀργάνων τῆς γνώσεως, ἀλλ' ἐξ ἴσου σαφῶς προσδιορίζει καὶ τὸ φάρμακον, τὸ ὅποῖον καὶ συνιστᾷ ἀποφασιστικῶς καὶ μετὰ πεποιθήσεως. Ἐπειδὴ τὰ πάθη εἶναι ἀρρωστία τῆς ψυχῆς, ἡ ἀνάρρωσις τῆς ψυχῆς γίνεται διὰ τῆς καθάρσεως ἐκ τῶν παθῶν, ἐκ τοῦ κακοῦ¹⁴. Αἱ ἀρεταὶ εἶναι ὑγεία τῆς ψυχῆς, ὅπως τὰ πάθη εἶναι ἀρρωστία τῆς ψυχῆς¹⁵. Αἱ ἀρεταὶ εἶναι τὰ φάρμακα τὰ ὅποια ἐκβάλλουν βαθμιαίως τὰς ἀρρωστίας ἐκ τῆς ψυχῆς καὶ ἐκ τῶν ὀργάνων τῆς γνώσεως· ἡ διαδικασία αὕτη γίνεται βεβαίως βραδέως καὶ ἀπαιτεῖ ἀγῶνα πολλὸν καὶ ὑπομονήν¹⁶.

Ἡ ψυχὴ εἶναι μεθυσομένη ἀπὸ τὰ πάθη τὴν ὑγείαν τῆς δύναται νὰ ἐπανακτήσῃ ἐὰν διὰ τῶν ἀρετῶν ἔλθῃ εἰς νῆψιν ἐκ τῆς μέθης ταύτης¹⁷. Αἱ ἀρεταὶ ἔχουν συμπλεγμένα ἐν αὐταῖς λύπας καὶ θλίψεις¹⁸. Ὁ ἅγ. Ἰσαὰκ λέγει ὅτι πᾶσα ἀρετὴ εἶναι στενωρός¹⁹. Καὶ ἀκόμη ὅτι ἡ στενωρότης («ἡ στένωσις») καὶ ἡ θλίψις εἶναι αἰτία

των ἀρειῶν²⁰. Διὰ τοῦτο ὁ ἅγ. Ἰσαὰκ συνιστᾷ ρητῶς, ὅπως ὁ ἄνθρωπος ἀγαπήσῃ πρῶτον τὴν στενοχωρίαν καὶ λύπην καὶ οὕτω θὰ δυνηθῇ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἡ διάνοια αὐτοῦ θὰ ἠμπορέσῃ νὰ σχολάσῃ ἀπὸ τῆς τύφθης τοῦ κόσμου. Δίῃτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει πρῶτον νὰ λυθῇ ἀπὸ τὴν ὕλην, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ γεννηθῇ ἐκ τοῦ Θεοῦ. Τοιαύτη εἶναι ἡ οἰκονομία τῆς χάριτος²¹, καὶ τοῦτ' αὐτὸ εἶναι ἡ οἰκονομία τῆς γνώσεως.

Ἐὰν ἀποφασίσῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ θεραπεύσῃ καὶ ἐξυγιάνῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, πρέπει πρῶτιστως νὰ ἐρευνήσῃ καλῶς ὅλον τὸ εἶναι του, πρέπει νὰ μάθῃ νὰ διακρίνῃ τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν, τὰ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὰ τοῦ διαβόλου, διότι «μειζὼν πάσης ἀρετῆς ἡ διάκρισις»²². Ἡ οἰκείωσις τῶν ἀρειῶν γίνεται βαθμιαίως καὶ οργανικῶς: αἱ ἀρεταὶ ἀλλήλας διαδέχονται, ἡ μία ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἄλληλην²³, ἡ μία γεννᾶται ἐκ τῆς ἄλλης. «Ἐκάστη γὰρ ἀρετὴ ἡγήρου ἐστὶ τῆς δευτέρας»²⁴. Μεταξὺ τῶν ἀρετῶν ὑπάρχει οὐκ ἴσους ὀντολογικὴ, ἀλλὰ καὶ χρονολογικὴ τάξις. Πρῶτη μεταξὺ πασῶν εἶναι ἡ πίστις.

1) Ἡ πίστις.

Διὰ τῆς ἀσκήσεως τῆς πίστεως ἀσχίσει ἡ θεραπεία καὶ ἀνάρρωσις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ πάθη. Μόλις ἀσχίσει νὰ λαυθάνῃ τὴν ὑπακοὴν τῆς ἡπίστεως ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀσχίσει νὰ ἐκοιλιώνεται τὰ πάθη ἐκ τῆς ψυχῆς. Ἄλλ' «εἴως ἄν κτήσεται ἡ ψυχὴ μέθην ἐν τῇ πίστει τοῦ Θεοῦ, ἐν τῇ ὑποδογῇ τῆς δυνάμεως τῆς αἰσθησεως αὐτῆς», οὕτε δύναιται νὰ θεραπευθῇ ἀπὸ τὰ πάθη, οὕτε δύναιται παῖσθαι τὴν ὕλην τὴν ὄρατήν²⁵. Ἡ ἀρνητικὴ στιγμή τῆς ἀσκήσεως τῆς πίστεως ἐγκτεται εἰς τὸ «λυθῆναι τῆς ὕλης» τῆς ἐφραμαρτοποιηθείσης, καὶ ἡ θετικὴ εἰς τὸ «συνδεδῆναι τῷ Θεῷ»²⁶.

Ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία ἦτο διεσκορπισμένη διὰ τῶν αἰσθησεων εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου, συνάγει ἐαυτὴν διὰ τῆς ἀσκήσεως τῆς πίστεως, ἡσθεύει ἀπὸ τὰ πράγματα, καὶ ἴσεται δλόκληρος ἀδιαιρέτως ἐν τῇ αἰσθήσει τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον πάντων τῶν ἀγαθῶν²⁷. Ἡ ἀπελευθέρωσις ἀπὸ τὴν δου-

λείαν τῆς ἐφραμαρτοποιηθείσης ὕλης εἶναι ὁ κύριος ὄρος διὰ τὴν προκοπὴν εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν²⁸. Τὴν ἀρχὴν τῆς νέας ταύτης ὁδοῦ τῆς ζωῆς ἀποτελεῖ ἡ συγκέντρωσις τῶν σκέψεων ἐν τῷ Θεῷ, τὸ ἀεὶ μελετῆσαι τὸν νοῦν ἐν τοῖς λόγοις τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ διατριβεῖν ἐν τῇ πτωχείᾳ²⁹.

Διὰ τῆς πίστεως ἡ διεσκορπισμένη ἐν τοῖς πάθει διάνοια συγκεντρουῖται, ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ καὶ ἀνακτᾷ τὴν εἰρήνην καὶ γαλήνην τῶν λογισμῶν³⁰. Ζῶσα διὰ τῶν αἰσθησεων ἐν τῷ κόσμῳ τοῦ αἰσθητοῦ ἡ διάνοια εἶναι ἄρρωστος³¹. Διὰ τῆς πίστεως ἐξέρχεται αὕτη ἐκ τῆς φυλάκῆς τοῦ κόσμου τούτου, ἡ ὁποία εἶναι ἀποπνικτικὴ λόγῳ τῆς ἁμαρτίας, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν καινὸν αἰῶνα, ἔνθα ἀναπνεῖ («σφραγισθῆναι») τὸν καινὸν ἀέρα τῶν θυμασίων³². «Ὁ ἕπνος τῆς διανοίας» εἶναι επικίνδυνος ὡς θάνατος, διὰ τοῦτο πρέπει ἡ διάνοια νὰ ἀρπυνηθῇ διὰ τῆς πίστεως εἰς τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν³³, ἐν τῇ ὁποία ὁ ἄνθρωπος θὰ νικήσῃ ἐαυτόν, ἐκδιώκων ἐξ ἐαυτοῦ τὰ πάθη³⁴. «Καταδιώκων σεαυτόν, καὶ καταδιωχθήσεται ὁ ἐχθρὸς σου ἀπὸ τῆς ἐγγύτητός σου»³⁵.

Ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς πίστεως ζητεῖται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ὅπως ἐνεργῇ πάντοτε κατὰ τὴν ὑπερνοῦν ἀντινομίαν τῆς πίστεως: «γενοῦ τεθνεὼς ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ ζήσῃ μετὰ θάνατον»³⁶. Διὰ τῆς πίστεως θεραπεύεται, ἐξυγιαίνεται καὶ σωφρονίζεται ἡ διάνοια ἡ ψυχὴ γίνεται σφραγῶν, διὰ δὲν «ἀτενίξῃ ἀναιδῶς τοῖς ἀκολάστοις λογισμοῖς»³⁷. «Ἡ φιλοσοματία σημεῖόν ἐστι τῆς ἀπιστίας»³⁸. Ἡ πίστις ἀπελευθερώνει τὸν νοῦν ἀπὸ τὰς κατηγορίας τοῦ αἰσθητοῦ, τὸν καθιστᾷ νηφάλιον διὰ τῆς ἡσθείας, τῆς μελέτης τοῦ Θεοῦ³⁹ καὶ τῆς ἀγρυπνίας⁴⁰.

Ἡ μὴ ἐγκράτεια, ἡ ἐπιβάρυνσις τῆς γαστρὸς συγγέει τὴν διάνοιαν⁴¹, τὴν διασκεδάζει καὶ διασκορπίζει εἰς φανταστικὰς καὶ ἐμπαθεῖς ἡδονάς. «Ἐν σώματι φιληδόνῳ ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ οὐκ οἰκεῖ»⁴². Ἐκ τοῦ οπέροματος τῆς ἡσθείας βλαστάνει ὁ δάχτυς τῆς σωφροσύνης, ὥσπερ ἐκ τοῦ κόρου ἡ ἀκολασία καὶ ἐκ τῆς πληρώσεως ἡ ἀκαθαρσία⁴³.

Οί σαρκικοί λογισμοί και επιθυμίες προκαλούν την ταραχώδη φλόγα εν τῷ ἀνθρώπῳ φάρμακον τοῦτου ἀποτελεῖ τὸ καταβαπτιοθῆναι τὸν νοῦν εἰς τὴν θάλασσαν τῶν μυστηρίων τῶν Γραφῶν⁴⁴. Χωρὶς τὴν ἀκημοσύνην δὲν δύναται ἡ ψυχὴ νὰ ἐλευθερωθῆ ἔκ τῆς ταραχῆς τῶν λογισμῶν, καὶ χωρὶς τὴν ἡσυχίαν τῶν αἰσθήσεων δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῆ τὴν εἰρήνην τῆς διανοίας⁴⁵. Τὰ πάθη σκοιίζουσι τὰς σκέψεις καὶ τυφλώνουσι τὴν διάνοιαν⁴⁶. Ἡ ταραχὴ τῶν λογισμῶν ἱκτεται ἔκ τῆς γαστριμαργίας⁴⁷.

Ἡ αἰδῶς καὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ συγκατοῦν τὴν ταραχὴν τῆς διανοίας κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἐλλείψεως τῆς αἰδοῦς καὶ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ ταρασσεται ὁ ζυγὸς τῆς διανοίας καὶ γίνεται αὕτη εὐμετάβλητος καὶ ἀσταθῆς⁴⁸. Ἡ ἀναγῆ κατασκευὴ τῆς διανοίας γίνεται τῆ φυλακῆ τῶν ἐπιτολῶν τοῦ Κυρίου⁴⁹ καὶ τῆ ὑπομονῆ τοῦ σταυροῦ καὶ τῶν θλίψεων⁵⁰, ἐνῶ ἐν τοῖς βιοτικοῖς σκοιίζεται⁵¹. Συνάγων ἑαυτὸν εἰς ἑαυτὸν διὰ τῆς πίστεως ὁ ἀνθρώπος ἀφρηπνίζει τὸν νοῦν πρὸς τὸν Θεόν⁵², καὶ τῆ ἡσυχία καθαίρει τὴν διάνοιαν⁵³ καὶ νικᾷ τὰ πάθη⁵⁴. Διὰ τῆς σιωπῆς ἐξυγιαίνεται ἡ ψυχὴ, διὰ τοῦτο δέον θιάζειν ἑαυτὸν σιωπᾶν, διότι ἡδονὴ τις ἱκτεται ἐν τῇ καρδίᾳ ἔκ τῆς γυνουσίας τῆς ἐοργασίας ταύτης⁵⁵. Διὰ τῆς σιωπῆς ὁ ἀνθρώπος εἰσέρχεται εἰς τὴν εἰρήνην τῶν λογισμῶν⁵⁶.

Ἡ πίστις καθελκύει τὴν εἰρήνην εἰς τὸν νοῦν καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐκκοιζώνει τοὺς ἐπαναστατημένους λογισμούς. Ἡ ἀμαρτία εἶναι αἰτία τῆς ταραχῆς καὶ τοῦ πολέμου τῶν λογισμῶν, ὡς καὶ αἰτία πολέμου τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν συνανθρώπων του. «Εἰρήνευσον ἐν σεαυτῷ, καὶ εἰρηνεύσει σοὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ»⁵⁷. Πρὸς τῆς πίστεως ὁ νοῦς εἶναι διεσκορπισμένος εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τοῦτου διὰ τῆς πίστεως νικᾷται ὁ μετεωρισμὸς τοῦ νοῦ⁵⁸. Τὸν μετεωρισμὸν τῶν λογισμῶν προκαλεῖ ὁ δαίμων τῆς πορνείας⁵⁹. Ὁ μετεωρισμὸς τῶν ὀφθαλμῶν

εἶναι ἔργον τοῦ ἀκαθάρτου πνεύματος⁶⁰. Διὰ τῆς πίστεως ὁ νοῦς στερεοῦται ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο ἡ ὁδὸς τῆς σωτηρίας εἶναι τὸ ἀεὶ μνημονεῦειν τοῦ Θεοῦ⁶¹. Ὅ,τι εἶναι ὁ ἰγθὺς ἐκτὸς τοῦ ἕδατος, τοῦτο εἶναι ὁ νοῦς ἐκτὸς τῆς μνήμης τοῦ Θεοῦ⁶². Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀληθινοῦ ἀνθρώπου συνίσταται εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἔκ τῶν παθῶν, εἰς τὴν ἀνάστασιν μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν χαρὰν τῆς ψυχῆς⁶³. Τὰ πάθη δύναται τις νὰ νικήσῃ μόνον διὰ τῶν πράξεων τῶν ἀοιτῶν⁶⁴. Ἐναντίον παντὸς πάθους ὁ ἀνθρώπος ποῖπει νὰ ἀγωνίζεται μέχρι θανάτου⁶⁵. Τὸ ποῖπτον καὶ σπονδαιότερον ὄπλον εἰς τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν παθῶν εἶναι ἡ πίστις, διότι ἡ πίστις ἀποτελεῖ τὸ φῶς τῆς διανοίας, τὸ ὅποιον ἀποδιώκει τὸ σκότος τῶν παθῶν, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ νοῦ, ἡ ὁποία ἀποβάλλει τὴν ἀρρωστίαν ἔκ τῆς ψυχῆς⁶⁶.

Ἡ πίστις φέρει ἐν ἑαυτῇ οὐχὶ μόνον τὴν ἀογὴν καὶ τὸ εἶναι τῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀογὴν καὶ τὸ εἶναι ὄλον τῶν λοιπῶν θεοανθρωπίνων ἀοιτῶν, αἱ ὁποῖαι ἀναπτύσσονται ὀργανικῶς ἢ μία ἔκ τῆς ἄλλης καὶ συμπλέκονται κυκλικῶς ἢ μία πέριξ τῆς ἄλλης, ὡς οἱ δακτύλιοι εἰς τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου. Ἐὰν ἡ πίστις ἔχη γλῶσσαν, αὕτη εἶναι ἡ προσευχὴ.

2) Ἡ προσευχὴ.

Διὰ τῆς ἀσκήσεως τῆς πίστεως ὁ ἀνθρώπος νικᾷ τὸν ἐγωῦσμόν, ἐξέρχεται τῶν συνδόων τοῦ ἐγῶ καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν νέαν ὑπερ-ὑποκειμενικὴν καὶ ὑπεροβτικὴν πραγματικότητα. Εἰς αὐτὴν τὴν νέαν πραγματικότητα ἰσχύουν νέοι νόμοι τὰ ἀργαῖα παρῆλθε, γέγονε καινὰ τὰ πάντα. Βυθιζόμενος εἰς τὰ ἀγνωστὰ βάθη αὐτῆς τῆς νέας πραγματικότητος ὁ ἀσκητὴς τῆς πίστεως δὴγηγεται καὶ χειραγωγεῖται ὑπὸ τῆς προσευχῆς, καὶ ὁ ἴδιος βλέπει διὰ τῆς προσευχῆς, αἰσθάνεται διὰ τῆς ποσεινῆς, σκέπτεται διὰ τῆς προσευχῆς, ζῆ διὰ τῆς προσευχῆς.

(Συνεχίζεται)

ΟΙ ΝΕΕΣ "ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΕΣ,, ΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

ΑΝΑΜΦΙΒΟΛΑ τὸν τελευταῖο καιρὸ ἀπασχολεῖ τοὺς ὀρθόδοξους "Ελληνες πιστοὺς ἓνα σοβαρὸ πρόβλημα: ἡ σύμφωνη διπλωματικῶν σχέσεων Ἀθηνῶν - Βατικανοῦ. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι στὸ θέμα αὐτὸ ὑπῆρξε καθολικὴ ἀντίδραση τοῦ θρησκευόμενου κοινού, καὶ ἐκείνου ποὺ εἶχε ἀποδεχθῆ ἢ καὶ πρωτοστατήσῃ στὴν εἴσοδο τῆς Ἑλλάδας στὴν Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότητα (Βλ. ἐφημερίδα «Χριστιανικὴ» 20.7.79, «Ζωὴ» 12.7.79, «Σωτήρ» 18.7.79, «Ἐκκλησιαστικὸς ἀγὼν» Ἰουλίου 1979, «Ὀρθόδοξος Τύπος» 13.7.79, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 16.8.79 τὸ ἀνακαινωθὲν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 5.7.79 — παρὰ τὴν προγενέστερη ἀλλὰ προσωπικὴ διαφορετικὴ ἀπόψη τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν —, τὴν ἀνακαινώση τῆς Ἐπιστολῆς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τὶς δηλώσεις τῶν Μητροπολιτῶν Ὑδρας Ἱεροθέου Φλωρίνης Αὐγουστίνου, τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου Γ. Πυρουνάκη, κ.ά.).

Θὰ προσπαθῆσω, δίδοντας ὀρισμένες συγκεκριμένες πληροφορίες, νὰ ἐξηγήσω τὴν παραπάνω ἀντίδραση στὴ γλώσσα ὅχι τόσο τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ μάλλον τῆς πολιτικῆς, γιὰ νὰ γίνουν τὰ πράγματα κατανοητὰ κυρίως ἀπὸ τοὺς ὑπεύθυνους πολιτικοὺς ἀνδρες τῆς χώρας μας, οἱ ὁποῖοι καλοῦνται νὰ συνειδητοποιήσουν ὅτι ἀκόμα καὶ ἡ «εὐρωπαϊκὴ πολιτικὴ» ποὺ ἐκείνοι ἔχουν ἐπιλέξει, ὅταν ἐφαρμόζεται στὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι ταυτόσημη μὲ μιὰ θρησκευτικὴ ἰσοπέδωση, ἀφοῦ μάλιστα ἡ ἰσοπέδωση αὐτὴ καθόλου δὲν ἐπικρατεῖ στὴν ἴδια τὴν Εὐρώπη, ὅπου οἱ σχέσεις ρωμαιοκαθολικῶν καὶ προτεσταντῶν εἶναι οὐσιαστικὰ στάσιμες καὶ ριζικὰ ἀντιτιθέμενες, χωρὶς ἡ οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ συνύπαρξη τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης νὰ τοὺς δημιουργῆ τὴν ὑποχρέωση ὁποιασδήποτε ὑποχώρησης σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ θρησκευτικὲς πεποιθήσεις αὐτοῦ.

Μὰς ἐνδιαφέρει ὁμοῦ ἐδῶ συγκεκριμένα ἡ στάση τῆς ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπέναντι στὴν Ὀρθοδοξία. Εἶναι γνωστὸ πῶς μὲ τὸν Πάπα Ἰωάννη ΚΓ' δημιουργήθηκε ἓνα ἄνοιγμα στὶς ρωμαιοκαθολικὲς θέσεις, ποὺ ἐπέτρεψε νὰ ξεκινήσῃ ἓνας κδιάλογος ἀγάπης" καὶ νὰ ἀποφασισθῆ ἓνας θεολογικὸς διάλογος «ἐπί ἴσοις ἁδούρις» μεταξὺ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ καὶ Ὀρθοδοξίας. Στὴν ἴδια περίπτω γραμ-

μὴ κινήθηκε καὶ ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ', προσέχοντας ὡστόσο ἐκείνος νὰ ἐκφράξῃ σὲ κρίσιμες στιγμὲς τὸ ἀνυποχώρητο τῶν βασικῶν θέσεων τῆς Ἐκκλησίας του. Ἀλλὰ τὰ πράγματα φαίνονται νὰ ἀλλάξουν ριζικὰ, καὶ τὸ ἄνοιγμα τοῦ Ἰωάννου ΚΓ' νὰ κλείνῃ, μὲ τὸ νέο Πάπα Ἰωάννη - Παῦλο Β'.

Συνεχίζοντας ὁ τελευταῖος νὰ μιλήσῃ μὲ τρόπο θετικὸ γιὰ τὸ ζήτημα τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, προσδιώρισε μὲ ἀδυσώπητη σαφήνεια πῶς ἐννοεῖ τὴν ἔνωσι. Στὸ γράμμα του στὸν Καρδινάλιο Slipyj τῆς 19ης Μαρτίου 1979 (Documentation Catholique, 3.6.79, No 1765, σ. 503 - 505) γράφει ὅτι πρότυπο ἐνώσεως εἶναι ἐκείνο ποὺ πραγματοποιήθηκε στὸ Brest - Litovsk τὸ 1596, δηλαδή ἡ δημιουργία τοῦ «οὐνιτισμοῦ». Δὲν θὰ ἐπιμείνουμε ἐδῶ στὸ θεολογικὸ περιεχόμενον τοῦ ὄρου αὐτοῦ. Κυτταγμένο κοινωνιολογικὰ, τὸ περιεχόμενον τὸ θρίσκειται στὸ ὅτι κάθε ἀνατολικὴ τοπικὴ Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ ἐνωθῆ μὲ τὴν Ρώμη κρατώντας τὶς ἰδιαιτέρες παραδόσεις τῆς. Ἔτσι ἡ ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία παρουσιάζεται νὰ φιλοξενῆ στοὺς κόλπους τῆς τὶς ἰδιαιτερότητες καὶ τὶς παραδόσεις τῶν ἀνατολικῶν λαῶν. Στὴ γλώσσα τῆς πολιτικῆς αὐτὸ σημαίνει μετατροπὴ τῶν τοπικῶν ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν σὲ ἐπαρχίες τῆς Ρώμης.

Πρῆτὲς νὰ μὴν ξεχνοῦμε πῶς τὸ Βατικανὸ εἶναι μιὰ μεγάλη καὶ καλά ὀργανωμένη δύναμη, ποὺ παρακολουθεῖ τὴν ἐπικαιρότητα. Φαίνεται λοιπὸν πῶς θρίσκει μιὰ εὐκαιρία στὴ μεγάλη κίνηση ἐνοποίησης τῆς Εὐρώπης, γιὰ νὰ προωθήσῃ τὴ δικὴ του ἐνωτικὴ πολιτικὴ. Εἶναι ἐνδεικτικὴ αὐτῆς τῆς προσπάθειας μιὰ συνέντευξη ποὺ ἴδωσε ὁ Ἰωάννης - Παῦλος Β' λίγο πρὶν ἀνέβῃ τὸν παπικὸ θρόνον καὶ ποὺ δημοσιεύεται στὸ «Bulletin Euro-réen» (Μάιος 1979, No 5, σ. 1 - 7), μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ τίτλο: «Ἐνα σύνορο γιὰ τὴν Εὐρώπη». Στὴ συνέντευξη αὐτὴ οὔτε λίγο οὔτε πολὺ τοποθετεῖ τὴν Κωνσταντινούπολη στὴν ἄλλη πλευρὰ τοῦ Βοσπόρου καὶ ἀφήνει νὰ ἐνοηθῆ ὅτι εὐρωπαῖοι εἶναι οἱ ἐνωμένοι μὲ τὴν Ρώμη χριστιανοί, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι πρέπει μᾶλλον νὰ θεωροῦνται ὡς ἀσιάτες. Δὲν χρειάζεται νὰ σχολιάσουμε τὸ ἀβάσιμον ἐπιστημονικὰ τῆς ἱστορικῆς ἀναδρομῆς ποὺ κάνει, τὸν τρόπο π.χ. μὲ τὸν ὁποῖο βλέπει τὶς ἐνωτικὲς συνόδους τοῦ παρελθόντος ἢ τὴν ἔκφρασή του ὅτι «ὁ Χριστιανισμὸς ἤρθε στοὺς Σλάβους ἀπὸ τὴν Ρώμη μὲσω Κωνσταντινουπόλεως». Ἐνδιαφέρει περισσότερο ἐδῶ ἡ «οὐνιτικὴ» ἀντίληψη τῆς ἐνότητας, ποὺ τὰ δυὸ παραπάνω κείμενα προϋποθέτουν καὶ ἡ σχέση τῆς ἐνότητας μὲ τὴν πολιτικὴ τῆς ἐνοποίησης τῆς Εὐρώπης.

Γίνεται πράγματι στα κείμενα σαφής συνδυασμός των δύο αυτών θεμάτων: 'Απο τη μία υποστηρίζεται ότι τα σύνορα της Ευρώπης δεν περιορίζονται μόνο γεωγραφικά αλλά και πολιτικά: ότι θεμέλιο του ευρωπαϊκού πολιτισμού είναι ο χριστιανισμός· και ότι κέντρο του ευρωπαϊκού χριστιανισμού είναι η Ρώμη. 'Από την άλλη διατυπώνεται η άποψη ότι οι ανατολικές 'Εκκλησίες μπορούν να θεωρούνται ευρωπαϊκές, εφ' όσον είναι ενωμένες με τη Ρώμη· η δε Ρώμη δίνει τη δυνατότητα στους ανατολικούς να ενώθουν μαζί της χωρίς να στερηθούν το ιδιαίτερο τοπικό χρώμα και τόν παραδοσιακό τρόπο έκφρασής της ελεύθετίας τους. Αύτη είναι κατά την επιστολή ή σπουδαιότητα του γεγονότος του Brest-Litovsk, το οποίο για το λόγο αυτό «κρατά μέχρι σήμερα όλη τη θρησκευτική και έκκλησιαστική του δύναμη». Οι σχετικές εκφράσεις της επιστολής είναι πολλές: «χθές όπως και σήμερα ή άποστολική 'Εδρα άποδίδει ιδιαίτερη σημασία σ' αύτη την ένωση»· «σήμερα ή οικουμενική δραστηριότητα δεν επιτρέπεται να ξεχάσει ή να υποτιμήσει τη σπουδαιότητα της ένωσης, που πραγματοποιήθηκε στο Brest-Litovsk» κ.ά.

Τα παραπάνω δημιουργούν για τους 'Ελληνες μία παγίδα. Γιατί μπορεί να σκεφθούμε, πώς για να διευκολυνθώ ή ένταξή μας στην Ευρώπη, χρειάζεται να ενώθουμε με τη Ρώμη ή έστω να έχουμε καλές σχέσεις μαζί της, παραγνωρίζοντας ότι έτσι δεχόμαστε τη ρωμαιοκαθολική «ουνιτική» αντίληψη της ένότητας. Το να πέσουμε στην παγίδα σημαίνει για μας: ιστορικά μόν, ότι άρνούμαστε την ιστορία μας ή απλά και καθαρά την ιστορία, άφου είναι ιστορικό δεδομένο π.χ. ότι οι 'Εκκλησίες της 'Ανατολής δεν δημιουργήθηκαν άπό τη Ρώμη· πολιτιστικά σημαίνει, ότι θεωρούμε την παράδοσή μας όχι ως οργανικό, άλλ' ως περιφερειακό στοιχείο ζωής· θεολογικά, ότι δεχόμαστε μία άδρεση, άφου για την ορθόδοξη πίστη ή αντίληψη αύτη της ένότητας άνατρέπεται στη βάση της την ίδια την αντίληψη της 'Εκκλησίας, που άνατρέπεται έξ άλλου άπό το γεγονός ότι ή ρωμαιοκαθολική 'Εκκλησία παρουσιάζεται και λειτουργεί ταυτόχρονα ως κράτος· πολιτικά τέλος, σημαίνει πώς δεν κρατάμε στα χέρια μας κανένα «χαρτί», πώς παραδινόμαστε άνευ όρων ως ορθόδοξοι στο Βατικανό, πράγμα που δεν κάνουν στη Δύση με κανένα τρόπο οι προτεστάντες.

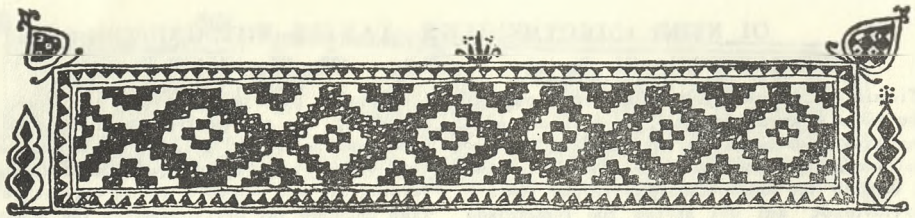
'Αποτελεί κοντόφθαλμη και στη βάση της λαθεμένη πολιτική πράξη το να προσφέρουμε στο Βατικανό ένα άνοιγμα μέσα άπό το οποίο ο ρωμαιοκαθολικισμός θα προωθήσει σέ βάρος μας τη δική του αντίληψη της ένότητας. Το ελληνικό κράτος με την πράξη αύτη δεν προσαπίζει τον ελληνικό λαό, όπως έχει χρέος, αλλά τον προδίδει. 'Αφήνω, ότι μεγάλα ζητήματα, όπως ή έννοπιση των λαών της Ευρώπης, δεν προωθούνται με το στήσιμο παγίδων. 'Ο Πάπας 'Ιωάννης - Παύλος Β' προσφέρει κακή υπηρεσία στο όραμα της ένωσης Ευρώπης, ενώ παράλληλα ναρκωθετεί την προσπάθεια ενός ειλικρινούς διαλόγου 'Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών.

δεν είναι τα μόνα που έκφράζουν τις ίδιές τους ειδικώσεις του σημερινού Βατικανού μέσα στη γενική πολιτική της έννοπισης της Ευρώπης. Την ίδια «ουνιτική» αντίληψη φανερώνει και το γεγονός ότι προ καιρού ο Πάπας οχτήρησε σέ επίσημη άκροση την έντιπροσωπεία της λεγόμενης «'Ορθόδοξης Μακεδονικής 'Εκκλησίας», μιας «'Εκκλησίας» που τη δημιουργία της προώθησε ο Τίτος για λόγους έσωτερικούς και που καμιά 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία δεν άναγνώρισε. Δεν είναι επίσης χωρίς σημασία το ότι μία άπο τις πρώτες ένεργειες του σημερινού Πάπα ήταν να ένισχυθούν πολιτικά και να αύξηθούν οι ραδιοφωνικές εκπομπές του Βατικανού σέ ρωσική γλώσσα. Το Βατικανό φαίνεται να προχωρεί τελευταία στην πολιτική της δημιουργίας σφηνών μέσα στον ορθόδοξο κόσμο.

Τα κείμενα που αναφέραμε πιο πάνω, έξ άλλου, λένε με έπαρκή σαφήνεια, πώς για το Βατικανό πραγματικοί φορείς της χριστιανικής πίστewς που «άπό τη Ρώμη μέσα Κωνσταντινουπόλεως ήρθε στη Ρωσία» είναι σήμερα όχι οι πιστοί της ορθόδοξης ρωσικής 'Εκκλησίας, αλλά οι ένωμένοι με τη Ρώμη. Ούκρανοί. Οι τελευταίοι αύτοι είναι οι γνήσιοι άπόγονοι των παλαιών Ρώσ, οι σημερινοί Ρώσοι είναι μάλλον έπιπλwδες άσιάτες (χρησιμοποιείται ή έκφραση: μογγόλοι που ήρθαν άπό τα βόθια της 'Ασίας). 'Η ρωσική 'Εκκλησία άντέδρασε στις θέσεις αυτές με τη ματαίωση μιάς συναντήσεως ορθοδόξων και ρωμαιοκαθολικών θεολόγων, που είχε προγραμματισθώ να πραγματοποιήθω στην 'Οδησσό.

Οι ύπεύθυνοι πολιτικοί άνδρες στην 'Ελλάδα δεν επιτρέπεται να άγνοούν τα γεγονότα. 'Οφείλουν δέ να αντίληφθούν ότι μέσα στη γενική άτμόσφαιρα που δημιουργούν οι παραπάνω θέσεις του Βατικανού είναι το σύλλάχιστον άκατάλληλη ή στιγμή να προωθηθώ ή σύναψη διπλωματικών σχέσεων μαζί του. 'Αν όμως παρ' όλα αυτά προχωρήσουν, πρέπει να γνωρίζουν ότι θα συναντήσουν σέ όλα τα επίπεδα, και σ' εκείνα που είναι τα πιό εύαίσθητα γι' αυτούς, έντονη και ένσυνειδητη την αντίδραση του θρησκευόμενου ελληνικού λαού. Και δεν θα πρόκειται για μιά αντίδραση «σκληρών συντηρητικών», αλλά για τον έλλογο άγώνα ενός λαού να έκφράσει και να προσπείσει μιά άπό τις πύθ θεμελιώδεις διαστάσεις της αυτοσυνειδήσας του.

Σημείωση: Χρησιμοποιήσαμε στις παραπάνω γραμμές τη γλώσσα της πολιτικής. Μιλώντας τη χριστιανική γλώσσα θα θέλαμε να άναγνωρίσουμε πώς τα γεγονότα που αναφέραμε δεν έξαντλούν άσφαλώς τη ρωμαιοκαθολική 'Εκκλησία. Γνωρίζουμε πώς υπάρχουν στους κόλπους της ένθρωπις που εργάζονται με ειλικρίνεια για το μεγάλο σκοπό της ένωσης των χριστιανών. 'Από αυτούς ζητάμε κατανόηση για ό,τι είπαμε, διευκρινίζοντας ότι δεν άπαιτούμασταν σ' αυτούς. 'Οσοι ειλικρίνα εργάζονται για την ένότητα, όπου κι άν βρίσκονται, ξέρουν ότι έργο τους είναι να ξεπερνούν τα έμπόδια, άπό όπουδήποτε κι άν προέρχονται, και να συνεχίζουν με ύπομονη και έπιμονη το έργο τους.

Ο "ΤΡΑΓΟΣ", ΤΟΥ ΤΣΙΜΙΣΚΗ

Ὁ τοῦ περιωνύμου ὄρους τοῦ "Ἄθω εὐλαβέστατοι μοναχοί, ὃ τε Ἄθανάσιος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ πρῶτος τοῦ "Ὀρους καὶ Παῦλος ὁ εὐλαβέστατος μοναχός, ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ γενόμενοι πόλει κατενώπιον τοῦ φιλαγάθου βασιλέως ἡμῶν παραστάντες ἐνήγον σκάνδαλά τινα καὶ φιλονεικίας ἐφ' ἱκανοῦς χρόνους γίνεσθαι μεταξὺ αὐτῶν τε καὶ Ἄθανασίου τοῦ εὐλαβεστάτου μοναχοῦ τῆς βασιλικῆς λαύρας τῆς οὕτω λεγομένης τὰ Μελανὰ καθηγουμένου, ὡς ὅτι περικόπτονται τινὲς καὶ ἀδικοῦνται παρ' αὐτοῦ· ἔλεγον δὲ μηδεμίαν μηχανὴν περινοηθῆναι εἰς τὸ ταῦτα διαλυθῆναι καὶ εἰρήνην βραβευθῆναι αὐτοῖς. Ἐντεῦθεν ὁ θεοσεφῆς καὶ κραταῖδς βασιλεὺς ἡμῶν ὡς ὑπὸ τοῖς τοῦ Θεοῦ νόμοις ζῶν καὶ φυλαττόμενος ὑπ' εὐθύτητος, διὰ πολλῆς φροντίδος τιθέμενος τὸ εἰρηνεύειν τοὺς μοναχοὺς καὶ τὸν ἥμερον καὶ γαλήνιον βίον βιοτεύειν εἰπέρ τινας, καὶ μὴ προαιρούμενος ὑπὸ κοσμικὸν ἄγεσθαι κριτήριον αὐτούς, μήτε δὲ παρὰ ἀρχοντικῶν προσώπων τὰ κατ' αὐτοὺς διεξετάζεσθαι καὶ τὰ ὑπ' ἀλλήλων κατ' αὐτῶν λεγόμενα τοῖς πολλοῖς ἔκφορα γίνεσθαι, ἀλλωστε δὲ διὰ τὸ τὰ τῶν μοναχῶν τοῖς κοσμικοῖς μὴ διὰ βάθους γινώσκεισθαι· ἄλλα γὰρ τὰ

τῶν μοναχῶν ἤθη αἶτε διαφοραὶ καὶ ἐγκλήσεις καὶ αἶτε κατ' αὐτῶν ἐπαγόμεναι εὐθύνη, καὶ ἄλλα τὰ τῶν κοσμικῶν ἐγκλήματα καὶ αἶτε κατ' αὐτῶν ἀποφάσεις διωρίσατο τῇ ἡμῶν μετριότητι ἐπὶ τοῦ τόπου γενέσθαι καὶ ἀμφοτέρω τὰ μέρη ἐνώσει καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἐναγόμενα ἐνωτίσασθαι καὶ τὴν ἤκουσαν τοῖς πράγμασι διόρθωσιν συνεπιβαλέσθαι ἡμᾶς, κατὰ τὴν τῶν θείων κανόνων εἰσήγησιν. Καὶ δὴ γενομένων ἡμῶν ἐπιτοπίως, συμπαρόντων ἀμφοτέρων τῶν διαδικαζομένων μερῶν, τῶν τε ἡγουμένων ἀπάντων τοῦ "Ὀρους συνεδριαζόντων ἡμῖν, πάσης τε τῆς τῶν ἀδελφῶν συνάξεως συμπαρούσης, τῶν τε πραγμάτων κινήτων τε καὶ δοκιμασθέντων διὰ ἀκριβοῦς ἐρεῦνης μέχρι μιᾶς ἡμερῶν ἑβδομάδος, εὐρέθη κατὰ πᾶσαν ὑπόθεσιν ἀμφοτέρω τὰ μέρη ἀνεύθυνα, εἰ καὶ παράδοξον πῶς τὸ λεγόμενον, τῷ βαθέως καὶ πνευματικῶς ἐπιστήσῃ δυναμένῳ τοῖς πράγμασι· ἢ γὰρ προχωρήσασα μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰ ἐκ σατανικῆς ἐνεργείας συμβεβηκέναι διέγνωσται.

Ἐντεῦθεν εἰρήνην βαθεῖα καὶ ἀστασίαστος, ἐπεβραβεύθη αὐτοῖς τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργίᾳ καὶ χάριτι, πάντων τῶν ἀμφισβητούμενων διαλυθέντων. Ἐπὶ τούτοις καὶ ἄλλας τινὰς ὑποθέσεις εὐρηκότες διορθώσεως ἐπιδομένους κατὰ τὸ ἡμῖν ἐγκωροῦν καὶ τὸ τοῖς θείοις κανόσι παριστάμενον ἀκριβὲς τὴν διόρθωσιν ἐποιήσαμεθα, ἐτέρους τέ τινας τῶν μοναχῶν κατ' ἀλλήλων ἀμφισβητήσεις καὶ δίκας ἔχοντας εὐρηκότες διελύσαμεν τούτους εἰρηνοποιήσαντες.

Ἐπιστήσαντες δὲ τοῖς πράγμασιν ἀκριβέστερον εὐρομεν καὶ ἐκ τῶν συνάξεων σκάνδαλά τινα φιλονεικίας τε καὶ ζιζάνια ἀναφύεσθαι· ἐπεὶ οὖν τὰς συνάξεις ἕνεκά τινος ὠφελείας ἀδελφῶν

* Πρόκειται γιὰ τὸ πρῶτον Τυπικὸν τοῦ Ἄγιου "Ὀρους, εἶναι γραμμένον ἐπάνω σὲ δέριμα τράγου, μήκους 2½ μ. καὶ πλάτους 70 ἐκ. Φυλάσσειται σὲ κιβώτιον τῆς Βιβλιοθήκης τῆς "Ι. Κοινότητος, «εσφραγισμένον σφραγίσιν ἐπιπά».

καὶ παρακλήσεως παρὰ τῶν ἐπινοησάντων γινώσκομεν ἐπινοῆσθαι, συνέβαινεν δὲ ταύτας εἰς τὸ ἐναντίον προβαίνειν, συνευδοκήσαμεν καὶ συνωκονομήσαμεν κοινῇ γνώμῃ καὶ αἰτήσῃ καὶ θελήσῃ πάντων τῶν συνεδριαζόντων ἡμῖν εὐλαβεστάτης μοναχῶν καὶ ἡγουμένων, ὧν τὰ ὀνόματα καὶ αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ τυπικοῦ διασημαίνονται, τὰς δύο συνάξεις ἀποκοπῆναι, τοῦ τε Πάσχα καὶ τῆς Χριστοῦ ἁγίας γεννήσεως, καὶ ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὴν σεβάσιμον ἑορτὴν τῆς ἀκράντου Θεοτόκου καὶ θεομήτορος ἐπισυνάγεσθαι αὐτοὺς καὶ ποιεῖν τὴν σύναξιν φυλάττεσθαι δὲ καὶ τὴν ρόγαν μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Εἰσηγούμεθα οὖν κατὰ τὴν ὠρισμένην ἑορτὴν ἔρχεσθαι τὸν πρῶτον μετὰ μαθητῶν τριῶν καὶ μόνων, τὸν δὲ εὐλαβεστάτον Ἀθανάσιον καὶ καθηγούμενον τῆς μεγάλης Λαύρας μετὰ δύο, καὶ τὸν μοναχὸν Παῦλον μεθ' ἑνὸς, τοὺς δὲ λοιποὺς ἡγουμένους κελλιώτας τε καὶ ἡσυχαστὰς ἀπαντας ἄνευ ὑπουργῶν συνάγεσθαι, ἐπειδὴ ὡς εὐρήκαμεν ἐκ τῶν ὑπουργῶν αἱ ἀταξίαι καὶ αἱ φιλονεικίαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐγίνοντο. Ἡμεῖς μὲν κατὰ τὸ ἐνόν, ὡς ἡμῖν δοκεῖ, τρόπον ἰάσεως περιενοησάμεθα ὅπως καὶ τὸ τῆς εὐλαβείας σεμνὸν περινοηθῆῃ τοῖς τῶν μοναχῶν ἀμφοτέροις μέρεσι, καὶ εἰρηναία κατὰστασις καθόλου κυρωθῆῃ εἰς τὸ μὴ στασιάξῃν αὐτοὺς, μήτε σχίσματα, μήτε εἰς τὸ ἐξῆς πρόσκομμα γίνεσθαι τοῖς κοσμικοῖς, καὶ μάλιστα τὰς θείας ἐνοχλεῖν ἀκοὰς τοῦ φιλευσεβοῦς καὶ κραταιοῦ βασιλέως ἡμῶν· εἰ δέ γε τοῦ καιροῦ προϊόντος τελεία κατὰστασις γένηται τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργίᾳ καὶ χάριτι, βουληθῶσι δὲ κοινῇ γνώμῃ πάντες καὶ ἐτέραν σύναξιν γίνεσθαι, ἐπὶ τούτῳ καὶ ἡμεῖς καὶ ἀγαλλιώμεθα, πλὴν παρακαλοῦμεν δηλοποιηθῆναι καὶ ἡμῖν διὰ γραφῆς αὐτῶν ἵνα μὴ παρείσδυσιν λάβωσι, καταλύειν τί ἐκ τοῦ τυπικοῦ.

Εἰσηγητέον οὖν ἡμῖν καὶ τύπους φυλάττεσθαι τοιοῦδε οἱ καὶ Θεῷ εὐάρεστοι ὡς οἶμαι, νομισθήσονται καὶ τῷ φιλαγάθῳ βασιλεῖ ἡμῶν ἐναπόδεκτοι καὶ

τῷ ἀσκητικῷ βίῳ ἐπιτήδειοι, καὶ τῇ γνώμῃ πάντων καὶ ἐκτεθέντες τῶν ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ἀθῶ καθηγουμένων.

Χρῆναι τοιγαροῦν ὑπειλήφαμεν ὡς εἴγε ἄρα τί συμβαίῃ δεόμενον ἐπιδιορθώσεως εἰς τὸ κοινόν, εἴτε ἰδικῶς εἰς πρόσωπόν τινος ἔχον ἀδελφοῦ τὴν ἀναφορὰν τὸ ἐπισυμβαῖνον ἐλάττωμα, ἐκτὸς εἰδήσεως τοῦ Πρώτου μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας τινὰ τῶν ἡγουμένων ἐπανακρίνειν ἢ διορθοῦσθαι τοῦτο ἢ ἐπιτιμᾶν ἢ κατὰ τοῦ ἐπαικτοῦ ἀποφαίνεσθαι, μήτε δὲ πάλιν τὸν Πρῶτον ἔχειν ἐπ' ἐξουσίας ἄνευ συνελεύσεως τῶν ἡγουμένων τοῦ Ὄρους βουλῆς τε καὶ γνώμης αὐτῶν ποιεῖν τι τῶν μὴ ἀρεσκόντων αὐτοῖς, εἰ καὶ μάλιστα ἐπὶ λυσιτελείας τοῦ κοινοῦ εἴτε τινος ἄλλου ἰδικοῦ προσώπου τὸ γενόμενον δόξειε.

Τοὺς ἐν ἐτέροις ἀποκειρομένους μοναστηρίοις εἴτα ἐκείθεν ἐξερχομένους καὶ τὸ σεμνὸν τοῦτο Ὄρος καταλαμβάνοντας καὶ ἀξιουμένους ὑποδοχῆς δίκαιον ἡγοῦμεθα καὶ βουλόμεθα μὴ ἐξουσίαν ἔχειν αὐτοὺς μήτε ἀγροὺς ὠνεῖσθαι, μήτε τόπους ἀδεσπότους κατακρατεῖν ἐξ οἰκείας αὐτῶν ὀρμῆς καὶ θελήσεως, μήτε κελλίου ἐπιστατεῖν, ἄνευ τῆς διακρίσεως καὶ ἐπιτροπῆς τοῦ Πρώτου καὶ τῶν ἡγουμένων.

Προσῆκει πάντας τοὺς πρὸς ὑμᾶς ἀφικνουμένους καὶ ἐπαγγελλομένους τὴν μοναχικὴν κουρὰν ἀναδέχεσθαι ὑποδοχῆς μὲν τυγχάνειν τούτους παρὰ πᾶσι τοῖς ἡγουμένοις καὶ μηδαμῶς ἔξω τῆς πνευματικῆς συγχωρεῖσθαι μάνδρας, μὴ μέντοι καὶ ἀποκείρειν αὐτοὺς ἐκ τοῦ παραχρῆμα, ἄκρις ἂν τῷ ἐκκλησιαστικῷ κανόνι προσμείναντες ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἕνα τὰ μοναχικὰ παιδευθῶσι, καὶ βέβαιον ἐπιδείξαι τὸν λογισμὸν αὐτῶν καὶ ἀσάλευτον, καὶ δεικνυμένων αὐτῶν τοιοούτων, τότε τῇ κρίσει τοῦ ἡγουμένου τούτοις τὸ σχῆμα τῶν μοναχῶν ἀμφιέννυσθαι. Εἰ δέ τις προσέλθοι κατὰ περίστασιν ἢ κατὰ τινα τρόπον ἄλλον, οὐκ ἔστιν δὲ τῶν ἐνδεχομένων ἐκδέχασθαι αὐτὸν τὸν ἐνιαυτόν, ἀλλὰ ἀπαιτεῖ παρὲν ἀποτάξασθαι τὸν προσόν-

“ΟΡΑΣΙΣ,”*

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΦΩΤΙΚΗΣ

ΩΣ τόσοον υπερβολικά έθαυμάστωσες τήν “Ερημον; πές μου σέ παρακαλώ, ρωτοῦσα, σάν νά είναι μπροστά μου, τόν σοφόν Ἰωάννην, μέσα στήν νύκτα πού ήρεμοῦσε ἡ ψυχή μου.

“Ω ξακουμένη μητέρα Ἐκκλησία, έλεγα πάλιν, γιατί τόσοον θερμότητα αίσθανόσουνα γύρω ἀπό τὸ ἅγιον ἐκεῖνο καὶ ἀπεριποίητον πρόσωπον; Ἡ γιατί έβόας μέσα στήν ἄψυχο “Ερημον με τόσοον γλυκύτητα, πού έτερπε τήν ἀκοή τῶν ἀνθρώπων;

— Ἄλλά πῶς, εἶπε, θά μπορέσω νά σοῦ μιλήσω, ἐγώ πού εἶμαι κάπου ἐκτός ἀπὸ τὸν φθαρτὸν αἰῶνα, σὲ ἀνθρωπον πού βρίσκεται, ὅσον θέλει ὁ Θεός, μέσα σ’ αὐτόν, φίλε;

— Θά μπορέσης, εἶπα, θαυμάσιε, ἂν θελήσης, νά μοῦ φανερώσης τὸν ἔρωτά σου πρὸς τήν σοφία με ἐρωτήσεις μου, καὶ ἂν θέλης δέχομαι — τώρα πού θρισκόμαστε σ’ αὐτὸ τὸ σημεῖον τοῦ λόγου — σὺ μὲν νά με διδάξης, ἐγώ δὲ νά μάθω, γιὰ ποιὸν λόγον ἔτερψες τόσο πολὺ με τοὺς λόγους καὶ τὸν βίον σου τὴν Ἐρημον, ἀνδρεῖε, καὶ τὴν μετέβαλλες σὲ πόλιν τῶν ἀρετῶν;

— Εἶπεν (ὁ Ἰωάννης), ἡ Ἐρημος φέρνει

* Ἡ «Ὁρασις» εἶναι ἓνα μικρὸν θεολογικὸν ἔργον τοῦ ἁγίου Διαδόχου Ἐπισκόπου Φωτικῆς. Πρόκειται περὶ μιᾶς ὑψηλῆς ἑνασχολήσεως γύρω ἀπὸ θεολογικά προβλήματα, πού συνετάρασσαν τὴν ἐποχὴν του (5ος αἰῶνας) καὶ βρῆκαν τὴν Συνοδικὴν λύση τους στὸ πρόσωπον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Περὶ τοῦ ἁγίου συγγραφῶς περισσότερο εἶχον γραφεῖ στὸ βιβλίον «Τὰ ἑκατὸν Γνωστικά Κεφάλαια» τοῦ ἁγίου Διαδόχου Φωτικῆς, ἔκδοσις Θεσσαλονίκης

καθαρότητα στὸν βίον καὶ ἡ ζωὴ, με γνώση, μέσα στὴν σιωπὴ τῆς Ἐρήμου, ἐλευθερώνει ἀπὸ τῆς κοσμικῆς συνήθειες. Γι’ αὐτὸ στὴν Ἐρημον, κατόρθωσα με τὴν δύναμη τῆς ὑπομονῆς νά λυτρῶνομαι ἀπὸ τὴν σύγχυση τῶν ἀνθρωπίνων διαλογισμῶν, περιμένοντας ἐν ἁγίῳ Πνεύματι τὸν λόγον τῆς βοῆς, αὐτῆς πού θυμῆθηκες.

— Πολὺ καλά. Τώρα θέλω νά μάθω ἀπὸ ἐσένα, ποῖο ἦταν τὸ περιεχόμενον τῆς βοῆς;

— Ἄνεφέρετο στὴν ἐλαφρότητα, εἶπε, τοῦ Ἰσραήλ. Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἔκλεισαν τ’ ἀφτιά τους σάν με κερὶ ἀγνωμοσύνης, διώχνοντας ἔτσι τὸν ἦχον τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, προσκαλοῦσα ἀπὸ τοὺς ἐρήμους τόπους τὰ θηριώδη ἔθνη νά δεχθοῦν τὴν (νέαν) πίστη καὶ με τὸν αἰνιγματώδη αὐτὸν τρόπον, φανέρωσα τὴ σημασία τῆς «βοῆς».

— Καὶ ποιός, εἶπα ἐγώ, ἦταν αὐτὸς πού ἀπεκάλυπτε τὴν θεότητα αὐτοῦ πού σὺ ἐκήρυττες;

— Ἦταν λόγος πού ἦλθεν ἀπὸ τὸν Πατέρα, εἶπε, καὶ τὸν μετέφερε τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

— Πείθομαι. Ἄλλά, ἐρωτῶ, πῶς ἀνεγνώριζες ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον προηγουμένως δὲν ἐγνώριζες;

— Ἔβλεπα καθαρὰ τὴν δύναμη τοῦ Θεοῦ σὲ ἀνθρώπινη μορφῇ.

— Ἐγώ, εἶπα, σὲ ἐθαύμασα γιὰ τὴν τόλμην σου, θεοπέσιε.

— Ποιάς; ἀπάντησε.

— Ἐπειδὴ ἀνθρωπος ἐσὺ, ἐβάπτιζες τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

— Με τὴν ὑπακοήν, εἶπε, ἐθεράπευα τὴν τόλμην. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε ταπεινότερον ἀπὸ τὴν ὑπακοήν.

— Πράγματι δέ, ἡ ὑπακοὴ τίκτεται ἀπὸ τὴν

δντως συντετριμμένη καρδιά.

— Σωστά, απάντησε, μίλησες.

— Έγώ δὲ πάλιν ἐρώτησα. Πῶς κατενόησες τὴν μακαριότητα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ποὺ μάλιστα κατῆλθε σὲ αἰσθητὸν σκῆμα ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς ἐπάνω στὴν κεφαλὴν τοῦ Κυρίου; Γιατί σὺ ἐμαρτύρησες, ὅτι τὸ εἶδες σὲ μορφῇ περιστερῶς.

— Κάποιοι ἄνεμοι καρᾶς, απάντησε, προειδοποιοῦσαν γὰρ τὴν ἀνέκφραστη παρουσίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπηχηθεῖσα μαζὴ φωνῆ ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, ποὺ σὰν μὲ τὸν δάκτυλον νὰ ἔδειχνε ἡ φωνὴ νὰ μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸν Πατέρα ὁ Υἱός, μὲ βεβαιότητα μοῦ φανέρωσε τὴν θεία ἀπειρία τῆς περιστερῶς ἐκεῖνης.

— Ἀρκετὰ γι' αὐτό. Ἀλλὰ, εἶπα, ἡ ἀπηχηθεῖσα φωνὴ ἦταν τοῦ ἴδιου Πατρὸς ἢ κάποιας ἄλλης δυνάμεως, ποὺ ἔκραξε ἀπὸ μέρους τοῦ Πατρὸς;

— Αὐτοῦ, εἶπε, τοῦ ἰδίου Πατρὸς ἦταν.

— Καὶ πῶς, ἐρώτησα, πὲς μου, χρησιμοποίησε αἰσθητὴν φωνήν, αὐτὸς ποὺ ὑπάρχει φύσει ἀσώματος καὶ ἄορατος.

— Τὸ θεῖον, απάντησε, δὲν μιλάει σὰν μὲ κάποιο φωνητικὸν ὄργανον. Ἀλλὰ ὅταν θελήσῃ νὰ γίνῃ αἰσθητῶς ἀκουστὴ ἢ βούλησίς του, τότε ἡ βούλησις φθέγγεται σὲ ἐκεῖνον ποὺ νόσσηται ἀπὸ τὴν θεῖαν ἐνέργειαν. Γι' αὐτό, ἀκοῦνε μόνον αὐτοί, ποὺ ἡ θεία βούλησις θέλει νὰ ἀκούσουν, ἔστω καὶ ἂν μαζὴ μὲ αὐτοὺς ποὺ ὀφείλουν νὰ ἀκούσουν, εὐρίσκονται καὶ ἄλλοι ἀνάξιοι ὄντες τῆς ἀκοῆς.

Δι' αὐτὸ καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς ἀκούσθηκε μόνον εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅπου ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος. Ἐὰν δὲν ἐγένετο ἔτσι, ὀλόκληρη ἡ ἀνθρωπότης θὰ αἰσθανότανε τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς, ποὺ ἤρχετο ἀπὸ τόσον ὕψος, ἔστω καὶ ἂν ἀκόμη ἦταν φωνὴ Ἀγγέλου. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ τὸ μάθῃ ἐκεῖνος ποὺ θέλει καὶ ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ ἁγίου Μάρκου. Γιατὶ ἀναφερόμενος εἰς τὴν φωνὴν ποὺ ἀκούσθηκε στὴν Μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου, λέγει: «αἱ ἐγένετο νεφέλη ἐποικιάζουσα αὐτοὺς καὶ ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης· οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, αὐτοῦ ἀκούετε».

— Σωστά, εἶπα, ἐδίδαξες. Ἀλλ' ἐρωτῶ· πῶς πρέπει νὰ ἐνοήσουμε, ποὺ τὸ ἅγιον καὶ ζωοποιὸν Πνεῦμα ἐφανερῶθη σὲ σκῆμα περι-

στερᾶς, ἀφοῦ, ὅπως εἶπες, ὁ αἰώνιος Θεὸς εἶναι ἀμετάβλητος; Ποιὸς λοιπὸν γνωρίζει πῶς εἶναι ἡ θεία φύση;

— Καὶ ἡ φανέρωση τοῦ ἁγίου Πνεύματος σὲ εἶδος περιστερῶς, εἶπε, ἔχει τὴν ἀναλογία τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς. Γιατὶ δὲν μετεβλήθη ἡ ἀναλλοίωτη καὶ ἄορατη φύση τοῦ Πνεύματος σὲ εἶδος τῆς περιστερῶς, γιὰ νὰ φανερωθῇ, ὅπως ἤθελα, ἀλλὰ ἔτσι βουλήθηκε νὰ ἰδῆ τὸ κάλλος τοῦ ὁ Ἰωάννης. Δηλαδὴ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, θέλησε νὰ ὀραθῇ στὴ μορφῇ τῆς περιστερῶς, ποὺ ἤρχετο ἀπὸ τὸν οὐρανόν, γιὰ νὰ δυνηθῇ νὰ τὸ ἰδῆ μὲ αἰσθητὰ ὄργανα ὁ ἄνθρωπος. Ὡστε ἡ βούλησις τοῦ Πνεύματος μεταποιήθηκε σὲ μορφῇ. Γιατὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ εἰπῇ, ὅτι ἡ ἄρρητη καὶ ἀσύληπτη θεία φύση συμπυκνώθηκε καὶ ὀράθη σὲ εὐτελεὲς εἶδος μιᾶς περιστερῶς.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, εἶπε, εἶδαν ὀρατῶς καὶ οἱ Προφῆται τὸν Θεόν. Δὲν μετεβάλλετο ὁ Θεὸς σὲ σκῆματα, ἀλλὰ αὐτοὶ ἔβλεπαν τὸν ἀσχημάτιστον σὲ σκῆματα δόξης, ὄχι τὴν θεία φύση, ἀλλὰ τὴν φανέρωση τῆς βουλήσεώς Του. Γιατὶ ἡ ἐνέργεια τῆς βουλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐφαίνετο ὡς εἶδη καὶ μορφὲς δόξης σὲ ὅσας τις τους, ἐπεὶ ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ φανερώσῃ τίς βουλές του μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον.

— Ὁ Θεός, εἶπα, πῶς θὰ βλέπεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους στὴν ἄφθαρτη αἰωνιότητα;

— Ἡ ἀφθαρσία τοῦ σώματος, εἶπε, σύμφωνα μὲ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, φέρνει ἐγγὺς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ κάνει ἄνθρωπον Θεοῦ. Ἐπομένως καὶ στὴν αἰωνιότητα, ὁ Θεὸς θὰ βλέπεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ὅσον ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ ἐπίσης νὰ ἰδῆ τὸν Θεόν.

— Δὲν θὰ βλέπῃ ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεὸν σὲ σκῆμα;

— Ὁχι, απάντησε, ἀλλὰ θὰ τὸν βλέπῃ στὴν τελειότητα τῆς δόξης Του. Γι' αὐτό, οἱ μέλλοντες ν' ἀζιωθοῦν τῆς σωτηρίας, θὰ εὐρίσκονται πάντοτε μέσα σὲ φῶς καὶ θ' ἀπολαμβάνουν ἀενάως τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὄντες ἐντὸς τῆς δόξης του, χωρὶς ὅμως νὰ μποροῦν νὰ καταλάβουν ποῖα εἶναι ἡ φύση τοῦ θεοῦ φωτός, ποὺ τοὺς καταλαμβάνει. Καὶ ὅπως ὁ Θεὸς χωρεῖται ὅπου θέλει, ἐνῶ μένει ἀκώρητος, ἔτσι καὶ ὀράται ἀπ' ὅποιον θέλει, παρ' ὅτι μένει ἄορατος.

— Τί πρέπει νὰ θεωροῦμε ὡς ἀρετὴν Θεοῦ;

— Κάλλος, απάντησε, ἀσχημάτιστον, ποὺ τὸ

βλέπει κανείς μόνο στη δόξα του Θεού.

— 'Εγώ, είπα, θεωρώ την δόξα σαν μια «θεωρία», μα υπέροχη σχηματική παράσταση, που γίνεται αισθητή από τους ανθρώπους.

— Μη έννοης, είπε, ξτσι. Γιατί τὸ κάλλος τῆς ἀθλῦλου ἐκείνης καὶ μακαρίας φύσεως, εἶναι πέρα ἀπὸ κάθε σχῆμα λόγῳ τῆς ἀπειρου καθαρότητός της. Ὡς ἐκ τούτου, καὶ τὰ ὄντα, πρὸ τῆς ὑπάρξεώς των, ὡς παρόντα μονάχα ὁ Θεὸς βλέπει. Ἐὰν εἶχε κάποιο σχῆμα ἢ ἀνέκφραστη ἐκείνη φύση, δὲν θὰ ἔβλεπε ὡς ὄντα τὰ μηδέποτε ὑπάρξαντα.

— Τί σημαίνουν αὐτά;

— Κάθε ὄν, πὸ εἶναι σὲ αἰσθητὸν σχῆμα, εἶναι ἀδύνατον νὰ προῖδῃ τὰ μέλλοντα πὸ θὰ λεχθοῦν ἢ πὸ θὰ γίνουν, ἐπειδὴ εὐρίσκεται μέσα στοὺς φυσικοὺς ὅρους, ἔστι καὶ ἂν ἀκόμη ἢ φύση του εἶναι ὀλόκληρη θεωρητικὴ (δηλ. θεατικὴ).

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ νοῦς μας, σὰν μὲ ἕνα μάτι ἰσχυρόν, περισκοπεῖ τὰ πάντα, ὅμως εἶναι ἀδύνατον νὰ γνωρίζῃ τὰ μέλλοντα νὰ γίνουν, ἀκόμη καὶ μετὰ τὸν χωρισμὸν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα, καὶ αὐτὸ, παρ' ὅτι ἡ ψυχὴ θεωρεῖται ὅτι εἶναι ὀλόκληρη ἕνα μάτι. Τὸ ἴδιο πρέπει νὰ ἐννοοῦμεν καὶ γιὰ τοὺς οὐρανίους Ἀγγέλους, τῶν ὁποίων ὅλη των ἢ φύση ἀναγνωρίζεται ὡς θεωρητικὴ.

— Τί λοιπόν, εἶπα, πὸ κάποιοι θεωροῦν καὶ τοὺς Ἀγγέλους καὶ τὴν ψυχὴν χωρὶς σχῆμα;

— Αὐτοί, εἶπε, σκέπτονται πεπλανημένα. Εἶναι δυνατόν ὅμως νὰ θεωροῦμε τοὺς Ἀγγέλους καὶ τὴν ψυχὴ ὡς ἀσχημάτιστα ζῶα, ἐπειδὴ οὔτε ἡ ψυχὴ, οὔτε οἱ Ἀγγελοὶ φαίνονται. Ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζουμε, ὅτι φαίνονται καὶ ἡ ψυχὴ καὶ οἱ Ἀγγελοὶ σὲ μιὰ κατάσταση νοερά καὶ ὅτι ἔχουν μορφήν τὸ κάλλος, πὸ παράγεται ἀπὸ τὴν ὁμορφιὰ τῶν νοημάτων των. Γι' αὐτὸ, ὅταν μὲν ἡ ψυχὴ συλλογίζεται ἀγαθὰ, γίνεται ὀλόκληρη φωτεινὴ καὶ ὠραία· ὅταν πάλιν σκέπεται πονηρά, σκοτεινιάζει καὶ γίνεται ἀσχημη. Ὅπως τὰ διάφορα σχήματα, πὸ συλλαμβάνει ἢ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ, λόγῳ τῆς πολλῆς καὶ ὀξείας κινήσεώς της, τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ ὀνομάζουμε αἰσθησι τῆς ὀπτικῆς δυνάμεως, (εἶναι ὁσοῦτον νὰ μεταχειριζώμασε τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα πρὸς παράσταση τῶν ἀφανῶν) φαίνονται σὰν εἶδη τῆς ἐνεργείας τοῦ ματιοῦ, ἔτσι συμβαί-

νει καὶ μὲ τὸν νοῦν· ὅ,τι νόημα ἂν συλλάβῃ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία του, αὐτὸ γίνεται σὰν εἶδος τῆς ἐνεργείας τῆς ψυχῆς καὶ μετέχεται ἀπ' αὐτήν, ἐξ ἀφορμῆς τῆς λεπτότητός της. Ἐπίσης, ἐπὶ τῶν ἀσωμάτων φύσεων συμβαίνει τὸ ἴδιο· ὅ,τι συλλάβῃ ἢ ἐνεργεία τους, αὐτὸ γίνεται σὰν φυσικὸ τους ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερβολικῆς λεπτότητός των, ἀσκέτως ἂν αὐτὸ γίνεται κατὰ λόγον ἢ μὲ πάθος. Αὐτὸ δὲ τὸ βλέπομε καὶ στοὺς ἀποστάτας ἀγγέλους· ὅσον αὐτοὶ ἔμειναν στὸ ἀγγελικὸν ἦθος, αὐτὸ τὸ ἴδιο κάλλος τῶν νοημάτων των μετεβάλλετο σὲ εἶδος δόξης τους. Ἐπειδὴ ὅμως κατεφρόνησαν τὰ θεῖα νοήματα, μετεβλήθη ἡ φωτεινὴ κατάστασή τους σὲ εἶδος ἀποκρουστικόν.

— Ἐπομένως, εἶπα, μποροῦμε νὰ λέμε τοὺς Ἀγγέλους καὶ τὴν ψυχὴ, συγκριτικῶς μὲ τὸ ὑλικὸν σῶμα μας, ἄϋλα ζῶα καὶ ἀσχημάτιστα. Ἀλλὰ αὐτὸ μπορεῖ νὰ λεχθῇ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀπειρὴ καθαρότητα τῆς θείας φύσεως;

— Τὸ ἀποτέλεσμα, εἶπε, κάθε δημιουργήματος εἶναι ἡ μορφή. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ αἰεὶ ὄν, ὁ Θεός, δὲν ἔχει γένεση, τὸ κάλλος του εἶναι αἰεὶ ἐπάνω ἀπὸ κάθε μορφή, ὅπως πιστεύουμε. Γιατί ὁ Θεὸς δὲν ὑπάρχει σὰν ἀποτέλεσμα δημιουργίας, ἀλλὰ ἔχει τὴν ὑπαρξὴ ἐξ ἑαυτοῦ σὴν ὑπερφύση φύση Του.

— Ἀκόμα αὐτὸ θέλω νὰ μάθω, εἶπα, καὶ πές μου, γιατί λέμε κάλλος Θεοῦ καὶ ὄχι κάποιο σχῆμα; Διότι συνήθως τὸ κάλλος θαυμάζουμε γιὰ τὸ σχῆμα του.

— Ἐπειδὴ, ἀπάντησε, κάλλος Θεοῦ εἶναι ἡ δόξα τῆς οὐσίας Του.

θ.

(Στὸ ἐπόμενον τὸ τέλος)

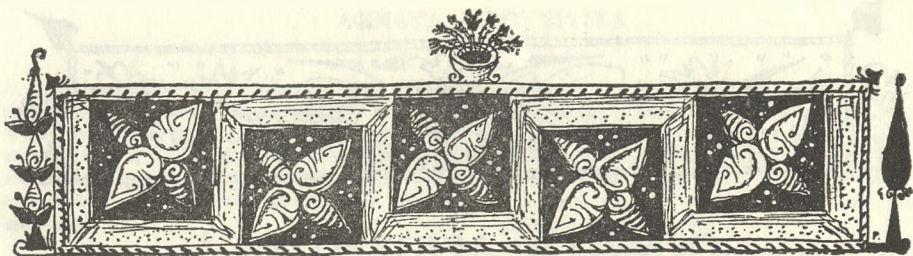
Ο "ΤΡΑΓΟΣ.. ΤΟΥ ΤΣΙΜΙΚΗ

→ σ. 11

τα, τοῦτο εἰς τὴν τοῦ ἡγουμένου κρίσιν ἀναντιθέμεθα· αὐτὰ δὴ ταῦτα καὶ εἰς τὸν διὰ τινὰ ἀσθένειαν ἐπειγόμενον τοῦ κουρευθῆναι καὶ τὸ μοναδικὸν ἐνδύσασθαι σχῆμα προαιρούμενον προτρεπόμεθα, ἵνα μὴ φθάσῃ πρὸ τοῦ τὸν ὠρισμένον καιρὸν ὃν ἐξεθέμεθα ἀπελθεῖν τοῦ βίου τοῦδε αὐτὸν μεταστήσει.

(Συνεχίζεται)

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟΣ ΖΗΛΟΣ ΤΟΥ ΑΓ. ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ

ημοσιεύοντες τρεις βραχυτάτες ανέκδοτες επιστολές του 'Αγίου Πατρός, σημειώνουμε τα ἑξῆς:

Ὁ πολυγραφώτατος θεοφόρος Πατήρ, στήν προσπάθειά του νά διαδώσῃ τά πρὸς ὠφέλειαν ψυχῆς καὶ δόξαν Θεοῦ βιβλία του σὲ κληρικούς, μοναχοὺς καὶ λαϊκοὺς, ἀναγκάζεται συχνά νά γράφῃ επιστολές, γιὰ ν' ἀναγγείλῃ τὴν ἔκδοσή τους καὶ νά παρακαλῇ θεομὰ τὴ συνδρομὴ καὶ ἐνίσχυσή τους. Εἶναι γνωστὸ πὼς μόνος σκοπὸς τῶν θεοφωτιστῶν συγγραμμάτων του ἦταν ἡ ψυχοφέλια τῶν πιστῶν, ἀφοῦ τὰ περισσότερα ἔξοδα πλήρωνε ἀπὸ τὸν προσωπικὸ του μισθό, ὡς διευθυντοῦ τῆς 'Ἐκκλ. Ριζαρείου Σχολῆς. Καὶ βεβαίωτα κανένα χρηματικὸ κέρδος δὲν εἶχε. Ἄλλωστε συνήθεια τῆς ἐποχῆς του ἦταν ἡ δι' ἐπιστολῶν ἀναγγελία τῶν βιβλίων, ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχαν τὰ σύγχρονα μέσα ἀνακοινώσεως.

Ἀσφαλῶς τὴν ἐπιστολογραφία του αὐτῆ θά ἄρχιζε ἀπὸ τὸ φίλτατό του 'Αγιώνυμο Ὅρος. Ἡ ἐπίσκεψή του σ' αὐτό, τὸ 1898, εἶχε καρποφόρα σύναψη ἀλύτων πνευματικῶν σχέσεων. Τὸ προσκύνημά του στὴν Ἱερά Μονὴ Σίμωνος Πέτρας ἦταν σημαντικὸ γ' αὐτὴ ἀκριβῶς τὴ σύναψη ἱερῶν δεσμῶν.

Οἱ δύο πρῶτες ἰδιόχειρες ἐπιστολές του 'Αγίου ἀποστέλλονται στὸν ἡγούμενο τῆς Μονῆς Νεόφυτου, φίλο τῆς ἀρετῆς γνήσιο, ἡ τρίτη, ποὺ εἶναι μία κάρτα του, στὸν ἀγαθὸ ἡγούμενο Ἰωαννίκιο, ἄξιο διάδοχο τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος του Νεοφύτου. Στὴν πρώτη μὲ ταπεινὴ ἀναφέρεται στοὺς πεντάχρονοὺς κόπους του γιὰ τὴν ἐτοιμασίαν βιβλίου του, μᾶλλον τῆς εὐαγγελικῆς Ἱστορίας, ἔργου σπουδαιότητος, ζητῶν-

τας προεγγραφές. Στὴ δεύτερη, ἀφοῦ ἀπαντήσῃ στὸ ἐρώτημα τῆς μοναστηριακῆς ἐπιστολῆς, σημειώνει ὅτι «πέμπομεν ἡμῖν ταχυδρομικῶς ἐν ἀντίτυπον τῆς ἐναγχοῦς ἐκδοθείσης μελέτης ἡμῶν», ὅπου μὲ εὐγένεια ζητᾷ τὴ διάδοσιν τοῦ νέου του βιβλίου «Περὶ Μετανοίας καὶ Ἐξομολογήσεως». Καὶ στὴν τρίτη λιγόλογα θ' ἀναφερθῇ στὴν ἔκδοσιν τῆς ἑμμετρῆς ἀποδόσεως τοῦ Ψαλτηρίου τοῦ Προφητάνακτος Δαυὶδ.

Καὶ οἱ τρεῖς ἐπιστολές εἶναι ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς Ἱ. Μ. Σίμωνος Πέτρας. Φαίνεται ὅτι ἡ Μονὴ μὲ ἀγάπη ἀνταποκρίθηκε στὰ αἰτήματα τοῦ ἀγιωτάτου Πατρός, ἀφοῦ στὴ βιβλιοθήκῃ της φυλάγονται ἀρκετὲς ἀπὸ τίς πρῶτες ἐκδόσεις ἔργων τοῦ 'Αγίου, κάποιες μάλιστα μὲ ἰδιόχειρες ἀφιερώσεις. Ἄλλὰ καὶ σὲ ἀρκετὲς ἄλλες Μονές καὶ Σκήτες ἡ ἴδια πρόθυμη ἀνταπόκριση ὑπῆρξε στὰ ἔργα τοῦ σημειοφόρου Νεκταρίου.

Ἀκόμη ἐνδεικτικὲς καὶ ἀποδεικτικὲς εἶναι οἱ μικρὲς αὐτὲς καὶ ἀπλὲς ἐπιστολές τῆς ζεούσης καρδίας του ἀπὸ φιλανθρωπία καὶ ἀλγούσης γιὰ τὴν σωτηρία πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ
ΕΚΚΛ. ΡΙΖΑΡΙΟΥ ΣΧΟΛΗΣ
ΑΘΗΝΑΙ

Τῆ 3ῃ Δεκεμβρίου 1902
Πρὸς τὴν Α. Πανοσιολογιότητα
Τὸν Ἠγούμενον τῆς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας
'Αρχιμανδρίτην

Εἰς Ἅγιον Ὅρος
'Εργαζόμενος ὡς εἰς τῶν ἐλαχίστων ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου συνέταξα ἔργον, τὸ γέ μοι ὠφελιμώτατον, ὅπερ ὡς ἐκ ταῖς περιχομέναις ἀγγελίαις δηλοῦται ἤρξατο ἐντυπούμενον. Ἀναλαβόντες ἀπὸ πέντε ἤδη ἐτῶν τὴν σύνταξιν αὐτοῦ εἰργάσθημεν εὐθύμως ὑπὲρ τῆς δσον ἔνεστι δυνατῆς τελειότητος.

Πεποιθότες ὅτι ἡ ὑμετέρα Πανοσιολογιότης θέλει ὑποστηρίξει τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ ἐγγραφομένην
σ. 21

ΘΕΜΑΤΑ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΑ *

Η «ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΗ» ΥΠΟΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ΣΩΣ ὁ ῥόπος διακυβέρνησης τοῦ Ἁγίου Ὁρους νὰ χαρακτηρίζεται σὰν θεοκρατικός» ἴσως γίνει περισσότερο ἀσαφής, ἂν εἰπωθεῖ ὅτι τὸ Ἅγιον Ὁρος δὲν ὑπῆρξε ποτὲ «κράτος Θεοῦ».

Τὸ «κράτος Θεοῦ», σὺλληψη ἰδανική, παρόλες τὶς προσπάθειες πραγματώσεως στὸ χριστιανικὸ χῶρο, εἶναι ἡ μονιστικὴ πολιτεία ποὺ θάξει σκοπὸ τῆς νὰ ἰδρῦσει «ἕνα κόσμον καλύτερον, ἀραιότερον καὶ δικαιότερον, μὲ ἀρχηγὸ τὸ Χριστό», ὅπως διακηρύττει ἕνας ὁπαδὸς του. Ἄλλὰ ἀρχηγὸς ἀναγνωρίζεται ὁ Χριστὸς στὴν ψυχὴ τοῦ πιστοῦ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ὄχι τὸ κράτος. Τὸ «κράτος Θεοῦ» ἔχει τὰ ὄργανά του, μὲ τὰ ὁποῖα κατοπτρεῖ ἐπὶ τὴν πιστὴ τήρησιν τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, ζητώντας παράλληλα μὲ πολὺ ζήλον, νὰ κάνει τοὺς πάντες ὑποτελεῖς του. Οἱ «κῆρυγέτες», ὅπως φιλόφρονες αὐτοσποκαλοῦνται μὲ πολλὴ ταπεινολογία, οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, ἐμφανίζονται σὰν κάτοχοι τοῦ διπλοῦ δικαιώματος, νὰ μιλοῦν στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ στὸ ὄνομα τῆς συνολῆς κοινωνίας (Σαβουρόλα, Ἀναβαπτιστές, Κουάκεροι, Χιλιαστὲς, κι ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ χριστιανοὶ ποὺ ἀποδέχονται μὲ εὐχαρίστησιν τὸν πειρασμὸ ποὺ ἀπόκρουσε ὁ Κύριος στὴν ἔρημον). Τὸ σύθημα τοῦ Ἀπ. Μακροάκη: «Χριστοκρατία παντοῦ» προβάλλει τὸ αὐθεντικὸ δουλεύει ὁμας στὴ σκοπιμότητά, ὅπου ἀναπόφευκτα ὀδηγεῖ ἢ διαλεκτικὴ τῆς ἐξουσίας. Ἡ μονιστικὴ πολιτικὴ τοῦ κράτους τοῦ Θεοῦ εἶναι θνησιγενής, παρόλη τὴν προσπάθειαν ποὺ καταβάλλει νὰ ἀφομοιώσει τὴν ἀσφαρτικὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν. Ὁ ἐπιθανάτιος ῥόγχος του ἀρχίζει ν' ἀνούγεται τῆ στιγμῇ ποὺ διαπιστώνεται ἡ ἀνάγκη νὰ ὑποταχθεῖ ἡ δύναμις στὴ δικαιοσύνη. Μὲ τὴν παρέλευσιν τοῦ πρώτου ἐνθουσιασμοῦ φάνηκε πῶς τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν ἀντίθετα: ὑποτάχθηκε ἡ δικαιοσύνη στὴ δύναμιν!

Ὅμως τὸ Ἅγιον Ὁρος, παρόλη τὴν ἱερότητα τοῦ τόπου του, δὲν ἀνακηρύσσει τὸ Θεὸ ἄρχοντα τῆς ὀλότητάς του· δὲν ξεχωρίζει τὸν δίκαιον ἀπὸ

τὸν ἀμαρτωλὸ, δὲ χρησιμοποιοῖ βία γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τὴν πίστην του. Ἀκόμα, δὲ φέρει ὅπλα οὔτε ἔχει δικὸ του στρατὸ· δὲν ἀναπτύσσει διπλωματικὴς δραστηριότητες καὶ δὲν ἐκδίδει δικὸ του νόμισμα, ὅπως ἐν προκειμένῳ κάνει τὸ Βατικανόν. Τὸ ἀγιορειτικὸ καθεστῶς εἶναι στὴ δομῇ του εὐαγγελικὸ - ἀποστολικόν, γι' αὐτὸ καὶ παραμένει τὸ πιὸ μακρόχρονον ἀπ' ὅλα τὰ πολιτικοκοινωνικὰ συστήματα. Ξεπέρασε ἐφαρμοζόμενον τοὺς δέκα αἰῶνες. Λοιπὸν σ' ἕνα κόσμον ὅπου «τὰ πάντα ρεῖ», τὸ καθεστῶς τῆς ἀθωνικῆς μοναστικῆς πολιτείας ἀναδειχίνεται μέτρο κρίσεως γιὰ ὅλα τὰ πολιτικὰ συστήματα. Ἡ ἀπολιτικὴ φιλοσοφία τοῦ Ἁγίου Ὁρους εἶναι ἀπλή καὶ τίμια, χωρὶς προσχήματα καὶ κυνισμοῦς. Δὲν ἀποχαυνώνει μὲ τὴν προπαγάνδα, δὲν καταπιέζει μὲ τὴ βία, δὲ διεγείρει μὲ τὸν ἐνθουσιασμό. Ἡ ἰδεολογία καὶ ἡ ὑστερία τοῦ εἶναι ξένα. Καμιά ἐγκόσμια ἐξουσία (τοῦ βασιλείου, τοῦ δικτάτορα, τῆς τάξης, τοῦ κόμματος, τοῦ λαοῦ) δὲ μπόρει νὰ καυχήθῃ ὅτι ἔχει τὰ χεῖρα τῆς καθαρᾶ. Ἀντίθετα ἡ πολιτικὴ ἐδῶ δὲν ἔρπει, δὲν ἐλίσσεται, δὲν ἀφιονίζεται. Ἀλάθητη δὲν εἶναι, ξέρετε ὅμως νὰ σωφρονεῖ καὶ νὰ μὴ ἀδικεῖ. Στὰ χρόνια μας, περισσότερο ἀπὸ ποτὲ, τὸ χάσμα ἀνάμεσα στὴν ἐγκόσμια πολιτικὴ καὶ αὐτὴ τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἔγινε μεγαλύτερον, καὶ εἶναι φυσικόν: ἡ πολιτικὴ τῶν ἐθνῶν δὲν εἶναι πλέον ἐμπειρικὴ τέχνη (ὁπότε ἂν τύχαιεν νὰ ἦταν ὁ ἀρχοντας εὐσεβής, ὀδηγοῦσε στὴν εὐσέβεια ὅλο τὸ λαόν), ἀλλὰ ὀλοκληρωμένη ἐπιστήμη μὲ στρατιᾶς τεχνοκρατῶν καὶ ἐξέπρ, μὲ ἐντυπωσιακὴν ρητορικὴν, μὲ λεπτὴν προπαγάνδα, μὲ ἀμέτρητα κυκλώματα ἀλίεψης ὁπαδῶν.

Αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἡ τοποθέτησιν ἀπέναντι στὴν πολιτικὴν εἶναι σαφῶς ἀπολιτικὴ· θὰ λέγαμε, χρησιμοποιοῦντας ἕνα νεολογισμό, μεταπολιτικὴ. Εἶναι πολιτικὴ ἀπάθεια. Διευκρινίζουμε πῶς μὲ τὸν ὄρο αὐτὸν ἐννοοῦμε ὄχι τὸν «διαδρασιπολιτικὴν» ἄνθρωπον, οὔτε τὸν «μη δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν», λόγῳ πνευματικῆς ἀναπηρίας, ἀλλὰ ἐκεῖνον ποῦ εἶναι ἀριστοκράτης ἀπέναντι στὰ πολιτικὰ πάθη. Ἔτσι ἡ πολιτικὴ ἀπάθεια ἀποτελεῖ τὸ πιὸ ἀναμφίλεκτον τεκμήριον πνευματικῆς ὑγείας.

Ὅμως δὲν θὰ πρέπει νὰ ἐπεκτείνει κανεὶς τὴν πολιτικὴν ἀπάθειαν τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ἀπέναντι τοῦ ἐθνικοῦ. Αὐτὴ ἡ μοναστικὴ Πολιτεία, ποῦ, αἰῶνες τώρα, ἐνῶναι ἄρμονικὰ τῶσες ἐθνικότητες, ἀποκρούει μὲ τὴ γνώση, ποῦ τῆς παρέχει ἡ οἰκουμηνικότητα τῆς ἁγίας Ὁρθοδοξίας, κάθε δισσπαστικὴ καὶ αἰρετικὴ τάση ποῦ ὑποβάλλει ὁ ἐθνικισμός. Παράλληλα ὁμας ἀπορρίπτει καὶ ἰτὸ διεθνισμό. Ὁ τελευταῖος αὐ-

* Ὑπενθυμίζομεν, ὅτι τὰ κείμενα αὐτὰ τοῦ μ.δ. ἀποτελοῦν μέρος τοῦ ὑπὸ ἐκδοσὴν «Ὁδηγὸ τοῦ Ἁγίου Ὁρους».

τός, ολοκληρωτικός στις επιδιώξεις του, δεν καταργεί μόνο την εθνική αυτονομία αλλά και τον άνθρωπο σαν ύποσταση. Οι πλάνες αυτές είτε είναι πρωτόγονες (όπως ο έθνισμός) είτε εμφανίζονται σαν προοδευτικές (όπως ο διεθνισμός) είναι αδύνατο «φύσει» να προσπελάσουν την ιερή Χερσόνησο.

Η ΥΠΑΚΟΗ

ΠΡΩΤΗ και βασική αρετή, που κοσμεί τον οντως μοναχό, είναι υπακοή. 'Υπερτερεί κι αυτής της άσκησης, όπως τονίζει επιγραμματικά ο 'Αγ. 'Αθανάσιος ο 'Αθωνίτης: «ο της υπακοής μισθός μετ' οντων του κατά την εγκράτειαν έστι κατορθώματος». 'Ο ίδιος λόγος έχει ειπωθεί αιώνες πριν, από τον Μ. Βασίλειο, τον 'Αββά Νείλο, την 'Αγία Συγκλητική. Χαρακτηρίζεται ως το «κειμήλιον του μοναχού» ('Αβ. 'Υπερέχιος) και αποτελεί το μαρτύριο της ζωής του: «Τό γάρ εκκόψαι τό 'ίδιον θέλημα αίματεκχυσία έστι και εις θυσίαν λογίζεται» ('Αντίοχος). Συναφώς και ο 'Αγ. 'Ιωάννης της Κλίμακος ενθαρρύνει τον ύποτακτικό με τούτα τά λόγια «τη γάρ του Πρωτομάρτυρος στρατεία βαδίζων υπάρχεις».

Στον 'Ορθόδοξο μοναχισμό η υπακοή άσκειται μέχρι θανάτου «μέχρι θανάτου έχει τον όρον» (Μ. Βασίλειος), με την προϋπόθεση να μην παραβάνει καμιά από τις εντολές του Κυρίου. Αυτό άκριβώς είναι και το διαχωριστικό σημείο της ύποκαοής του 'Ορθόδοξου μοναχού, από εκείνη των άλλων θρησκευμάτων και δογμάτων, τα όποια άπαιτούν από τον ύποτακτικό την «τυφή ύποταοή» (ύποκαοή αντίληψως). Για να πραγματοποιηθεί αυτή η τελευταία, θα πρέπει να τυφλωθεί άκόμα και η κρίση. Είναι όμως περιττό να ειπωθεί, ότι μετά την «έπεξεργασία» αυτή, γκρεμίζονται όλα τά ήθικα έρείσματα της ύποκαοής κι ο ύποτασόμενος μετατρέπεται σε άβουλο όν (βλ. τους ύποτακτικούς - θύματα του Ιησούτισμού, του μουσουλμανισμού, των ένθουσιαστικών αίρέσεων). Ο Μ. Βασίλειος καθορίζει τά όρια της ύποκαοής μ' έναν άξιολογημένο λόγο: «εί μόν τι έστι κατ' έντολην του Κυρίου λεγόμενον ή προς την έντολην του Κυρίου κατευθυνόμενον, καν θανάτου άπειλην έχη, ύπακούειν χρή' εί δέ τι παρ' έντολην έστιν ή την έντολην παραβλάπτει... ούδαμώς άνέχεσθαι χρή», κι άν άκόμα άγγελος έξ ούρανου, ή τις των άποστόλων έπιτάσση».

'Υπακοή σημαίνει δόσιμο ψυχής σε πνευματικό Πατέρα' όμως μικρή αντίσταση ή άνηκοία προς αυτόν, έχει για συνέπεια τό θραύσιμο της κροστάλλινης αυτής άρετης και την άναίρεσή της. 'Ο ύποτακτικός, διαπιστώνεται, ότι, «έπιπλάστω συνήπται ύποταγή» και άρα «είκη την έν τώ τόπω περαίνει διατριβήν» (Κλίμαξ).

'Ο γνήσιος, ο άληθινός ύποτακτικός είναι τό πρόσωπο εκείνο, που άτενίζουν οι άγιοι Πατέρες

με θαυμασμό, καλώντας τον: «υϊόν» και «τέκνον» και «υπήκοον Θεού», «όμολογητήν», «κριμητήν του σταυρικού θανάτου του Χριστού». Στην άξιολογική κλίμακα διαβαθμίσεως όλων των Χριστιανών και του έργου τους, ο ύποτακτικός βρίσκειται στην κορυφή: «έχει ένα στέφανον περισσόν» ('Αβ. 'Ιωσήφ Θηβαίος).

Της ύποκαοής τά στάδια, μέχρι την ολοκλήρωση της, είναι αυτά: στην άρχή γίνεται τό δόσιμο της ψυχής του ύποτακτικού με έπιφυλάξεις και φόβους άδιόρατους. Σύντομα, μετά τη διαπίστωση του, ότι δεν «κιερισμεν τώ πελαγει ως λιμενι» (Κλίμαξ), αλλά όρθηκε «αψευδη και άληθινόν διδάσκαλον» ('Αγ. Συμεών Ν. Θ.), άκολουθεί ο ένθουσιασμός και η κατά Θεού χαρά. Παράλληλα αύξάνει και ή εμπιστοσύνη του προς τό πρόσωπο του χειραγωγού του, του κατά Θεό, όδηγού του, του Γεροντά του. Στο έπόμενο σταδιο — τό μακρύτερο σε χρονική διάρκεια και κόπο, άν και δε χωρίζεται στεγανά από τό προηγούμενο — άπαιτείται ή ύποταγη της θαλησεως του ύποτακτικού σ' εκείνην του πνευματικού Πατρός. Στα άραία όρια του σταδίου αυτού: ολοκληρώνεται ή άντικατάσταση του άτομικού — και τόσο φτωχού, γι' αυτό και δαιμονικού — «έγώ» με τό «μεεις» γνωρίζεται άσφαλτα τό ένδόμυχο θέλημα του Πατρός και, τέλος, πραγματοποιείται ή μετάβαση διά της πρακτικής ύποταγής στην πνευματική ύποκαοή. Τελικό στάδιο, του όποιού τά όρια άρχισαν να διαγράφονται ήδη στο προηγούμενο, είναι ή συμμετοχή στη μετάδοση των από Θεού Τριαδικού θείων δωρεών και ή συνταύτιση της βουλήσεως του ύποτακτικού με εκείνη του Πατρός. Τώρα κό έν ύποταγη Πατρός άστράπτων» ('Αβ. Νείλος), σφραγισμένος διά της άγάπης, βλέπει στο πρόσωπο του Πατρός αυτή του την ύπόσταση, και άποκτά τη γνώση της ολοκληρωτικής έλευθερίας — μιας έλευθερίας, που κανείς, εκτός από τον άπελευθερωμένο ύποτακτικό δεν μπορεί να γνωρίσει.

Ο «ΤΥΠΟΣ» ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΗ

ΩΡΙΣ άμφιβολία ο μέσος Άγιορείτης (για να διαχωγραφίσουμε με άδρες πιελίες τινά χαρακτηριστικά του από την όλη του εικόνα) είναι: λίγο άτημέλητος με άνδύματα συνήθως «κουρασμένα». Τό παράστημα του δεν είναι άθλητικό' τά χέρια του όμως είναι δυνατά και οι παλάμες μεγάλες με δάχτυλα χοντρά. Δείχνει άφοβία στα «μικρόβια» και τις άρρώστειες, όμως είναι, κατά κανόνα, ύγιής και μαρβόσιος. Φάρμακα δεν παίρνει ποτέ του, εκτός και άν του συστήσει γιατρός. Παραμένει άμετακίνητος προσηλωμένος στην τήρηση των τυπικών και των άλλων αγιορειτικών παραδόσεων. Σε ζητήματα πίστεως τον βρίσκεις άνυποχώρητο, ένώ σε ζητήματα χριστιανικής άγάπης τον βλέπεις ένδοτικό και μεγάλθυμο. Τηρεί πάντοτε μεγάλο σεβασμό προς τους πρεσβύτερούς του μοναχούς,

τους ιερείς, τους ήγουμένους. Στις συνομιλίες έξαφάνιζει με τη θερμότητα της καρδιάς του κάθε ψυχρότητα ή άμηχανία, ώστε συντομότητα να δημιουργείται άτμόσφαιρα φιλική και οικεία. Μεγάλη όμως προσοχή δίνει στο να μη πλήττει ασυλόγιστα το συνομιλητή του, υποβάλλοντας αδιάκριτες ερωτήσεις. "Όταν αντίληφθει ότι η συνομιλία έχει έκτραπει από τα μοναστικά πρότυπα και τους κανόνες της χριστιανικής ζωής, με συνέπεια να μεταπέσει σε κοσμική, τότε προσπαθεί, με διπλωματικό τρόπο, να την επαναφέρει «όθεν έξήπεσε». Κι αν αυτό δεν κατορθώσει, τότε σωπαίνει έντελώς νοερά προσεχόμενος, η δίνει, με τρόπο άπότομο, τέλος στη συνομιλία. Φίλεργος, όχι σπάνια και φιλόκαλος. Φιλήσυχος και λιτοδίαιτος, προσηνής και άνεπιτήδευτος, σύννους και όλιγόλογος, φιλάδελφος και φιλόθεος. Δεν σου δίνει τεκμήρια να τον χαρακτηρίσεις ως άνθρωπο «σοφά και γραμματέα του αιώνας τούτου», όμως σου άποκαλύπτεται ως καλός γνώστης των δαιμονικών πειρασμών. 'Αγαθός, άπλός, γενναϊδώδης. Μιμητικός, αλλά με άδέσμευτο και ελεύθερο το πνεύμα του. Τέλειος δεν είναι, ούτε όμως θέλει να έμφανίζεται σαν τέτοιος· έτσι ένας λεπτολόγος που θέαλε να τον ψιλοκοσκινίσει θα του έβρισκε μικροατέλειες. "Όμως θα παραδεχτεί ότι ο μέσος αυτός 'Αγιορείτης, ο πρακτικός είναι στο χαρακτήρα καλός - καλότατος. 'Εξωτερικεύει γρήγορα τα αισθήματά του, επειδή η μεγάλη διαφάνεια της ψυχής του δεν εύνοει την άπόκρυψη λογισμών. Σ' αυτό άκριβώς όφείλεται και η άριστη ψυχολογική κατάσταση στην όποία βρίσκεται. Γι' αυτό και δεν θα βρει μοναχό να πάσχει ψυχοπαθολογικά η να είναι νευρωτικός η να δέρνεται από το παραμικρό άγχος. Χαμόγελα πλατιά δεν θέλει να σκορπάει και μισεί τα πομπώδη λόγια. Ζει το Χριστό και Τόν θέτει σφραγίδα των έργων του, ενώ συντονίζει την δλη ζωή του προς συνάντησή Του.

ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ

ΤΟ ΑΓΙΟΝ "Όρος τα ύπάρχοντα χφα φτάνουν τις 13.000. "Ο άριθμός είναι καταπληκτικός, αν σκεφτεί κανείς ότι σε κανένα σημείο της γής δεν υπάρχουν συγκεντρωμένα τόσα πολλά χφα. 'Εκτός όμως απ' αυτά υπάρχει κι ένας μεγάλος άριθμός

έγγράφων καθώς και πολλές χιλιάδες άρχέτυπα (βιβλία τυπωμένα πριν από το 1501) και παλαίτυπα (τυπωμένα μετά το 1502).

'Η αύξηση του άριθμού των χφων και ο πλουτισμός των βιβλιοθηκών γίνονται από τρεις πηγές: άπό τους συγγραφείς η άντιγραφείς που με την προσωπική τους έργασία συνέβαλλαν κύρια στον πολλαπλασιασμό των χφων· από εκείνους που προορίζονταν για μοναχοί και, έρχόμενοι στο "Άγιο Όρος", έφεραν μαζί τους και τους κώδικές τους· από προσωπικότητες της 'Εκκλησίας η της Πολιτείας, που δώριζαν πολύτιμα χφα στις Μονές.

Συνέβαινε ακόμα, 'Αγιορείτες που μετέβαιναν στο κόσμο για ύποθέσεις τους, να φέρνουν στην έπιστροφή τους κανένα χφα. Οί άγιορειτικές βιβλιοθήκες είχαν πλουσιότατη συλλογή χφων, άφου, όπως σημειώνει ο Σύλβ. Συρρόπουλος για τους άγ. Μάρκο Εύγενικό και Γεώργιο Σχολάριο, βιβλία που δεν μπορούσαν να βρουν στην τεράστια βιβλιοθήκη του Οίκ. Πατριαρχείου, «έκ του 'Αγίου "Όρους εύρειν ήλιζον».

'Ισαρίθμοι ήταν και οί τρόποι διαρροής του χειρόγραφου πλούτου από τις Μονές προς τον κόσμο: Πρώτο η εύλογία. Σ' ένα τόπο όπου η παραγωγή χφων είναι συνεχής, η άφιέρωση ενός βιβλίου στον προσκυνητή δεν είχε τίποτε το μεμπτό· αντίθετα ήταν μια πράξη με σημασία έραποστολική. Δεύτερο η άδιαφορία για τα χφα άπό μερικούς μοναχούς, και τρίτο η κλοπή. Με την άνήθικη αυτή πράξη χαρακτηρίζεται η δόλια άφαίρεση και μεταφορά ενός χφου η άλλου κειμηλίου, από το φυσικό του περιβάλλον στο όποιο άνήκει, σ' έναν τόπο συνήθως ξένο και άσχετο μ' αυτό. Κλέφτες χφων δεν είναι μόνο οί κοινοί κακοποιοί αλλά και μεγαλόσχημοι έπιστήμονες, που με κάθε τρόπο, θεμιτό και άθέμιτο, προσπαθούν να άπακτήσουν χφα.

Οί πρώτοι μεγάλοι κλέφτες των άγιορειτικών χφων υπήρξαν οί Λατίνοι πειρατές και στη συνέχεια οί Τούρκοι. Οί πρώτοι τροφοδοτούσαν την 'Αναγέννηση, η όποία χωρίς τα έλληνικά συγγράμματα δεν ήταν δυνατόν να πραγματοποιηθεί. Καί οί Τούρκοι που δεν ύποφιάζονταν την άξία τους, τα κατέστρεφαν, σαν γνήσιοι μουσουλμάνοι, για να μείνει μόνο το κοράνι, η, στην καλύτερη περίπτωση, άνοιγαν την άγορά επί τόπου. 'Ετσι, όπως αναφέρει μια ένθύμηση στον κώδικα 14 της Μ. 'Εσφισμένου του έτους 1533, πρόλαβε ένας μοναχός «ό κύρ 'Ακάσιος ό έκ της μονής του Κωχλυαρά» και άγόρασε έκατό χφα «και μερικά χρυσόβουλλα» από Τούρκους πειρατές, που μόλις είχαν ληστέψει τη Μονή, και τα έπέστρεψε στη Μονή που άνήκαν. 'Ακολούθου οί «άποστολές»: του 'Ιανου Λάσκαρι, του Τριβώλη, του Σοφιανού και έπονται στη συνέχεια οί μεμονωμένοι χειρογραφοθήρες, άνόσιοι και άδίστακτοι, οί όποίοι έκτελούν τα προγραμματισμένα σχέδιά τους χρηματοδοτούμενοι από ξένες κυβερνήσεις. 'Όνομαστοί κλέφτες χφων υπήρξαν άνάμεσα σε άλλους ό abh Sérin, που κατόρθωσε να μεταφέρει στη Γαλλία το 1728 περισσότερα από 600 διαλεχτά χφα. 'Άλλος όμοιος του υπήρξε ένας Μακεδόνας δάσκαλος, ό Μηνάς Μινωίδης, που με έντολη του Γαλλικού 'Υπουργείου Παιδείας, προς το όποιο έκανε και την άναφορά του το 1844, άριθμεί 40 χφα, της τελευταίας του αδιάντροπης κλοπής, που μετά το θάνατό του (1860) περιήλθαν στην κυριότητα της Βιβλιοθήκης του Παρισιού. Δεν ύστερεί σε δράση και ό όνομαστός άπατεώνας και πλαστογράφος Κων. Σιμωνίδης, ό όποίος συμπαθούσε περισσότερο τά... έγγραφα φανταστικά των χφων για να γράψει έναν τον φανταστικές ίστορίες. 'Επικίνδυνος έπίσης αναδείχθηκε ο Ρώσος μοναχός 'Αρσένιος Σουχάνοφ, που το 1655 μετέφερε στη Μόσχα περισσότερα από 400 σπουδαία χφα.

Στις αρχές του αιώνα μας ο Παύλος Θεσσαλός ο καλλιγράφος, ο στρατηγός Βασίλειος Γεωρ- κιάφσκι και ένας 'Αρμένιος Άραιοκάπλος, 'Ιω- ακειμ τ' όνομα, είναι οι πιο γνωστοί.

'Αλλά εκείνος που ξεπέρασε σε θρασύτητα τους πάντες ήταν ο άλλοτε 'Ορθόδοξος 'Αθανάσιος Ιερομόναχος ο Κύπριος, ο οποίος, όπως γράφει ο 'Ιεροσολύμων Δοσίθεος, «υποκρινόμενος τόν όρθόδοξον, άπηλθεν εις τόν όρος του 'Αθωνος και άλλα μοναστήρια Θράκης, Θετταλίας και Μακε- δονίας, και έκλεξάμενος πολλά βιβλία τών άγιών Πατέρων και τής έξω σοφίας, ήγράφασεν αυτά ό- λίγου τιμήματος».

Τα χφα από την άποψη ύλικού κατασκευής δια- κρίνονται σε περγαμινά, βομβύκινα, χαρτώα. Πά- πυρος δέδ δεν είναι δυνατόν να διατηρηθεί, λό- γω τής ύγρασίας. Περ γ α μ ι ν ή: πρωτοεμ- φανίστηκε στην Πέργαμο τής Μ. 'Ασίας σ' αυ- τήν έξάλλου όφείλει και την όνομασία της. Εί- ναι δέρμα ζώου κατεργασμένο (τό άκατέργαστο λέγεται δέρρις) και έρχεται να άντικαταστήσει από τόν Β' αί. μ.Χ. τόν πάπυρο. 'Η περγαμινή άποτελεί μέχρι τόν ΙΕ' αί. τό κύριο μέσο γρα- φής, για όλη τή χριστιανική οικουμένη, σε τέ- τοια μεγάλη έκδοτική κίνηση που ποτέ άλλοτε δεν είχε φανεί. Β ο μ β υ κ ι ν ο: κατάγεται από τήν αρχαία πόλη τής Συρίας Βαμβύκη, από τήν όποια πήρε και τήν όνομασία. 'Αποτελεί τόν πρόδρομο του χάρτι και είναι στην άφή χοντρά, λείο όμως και γυαλιστερό. Χ ά ρ τ η ς: αρχί- ζει να χρησιμοποιείται με τήν έξέυρεση της τυ- πογραφίας (1435), έκτοπίζοντας τελείως τό βομ- βύκινο. 'Ομως παραμένει μέχρι και τόν προπερα- σμένο αιώνα χοντρά και τραχής στην άφή.

'Η έξέυρεση τής τυπογραφίας όδηγει σε άφανι- σμό τή χειρόγραφη παράδοση. Τά τελευταία χφα, που προσφέρουν καλλιτεχνικά χέρια άντιγραφέ- ων, είναι οι φυλλάδες, που μόλις παρίππευσαν τες αρχές του αιώνα μας.

'Η έκδοση ενός χφου άπαιτεί χρόνο και δουλειά πολλή. Γι' αυτό τό λόγο και ή αξία του είναι — και ήταν — μεγάλη. Μέχρι τήν όλοκλήρωσή του πολλοί θα άπασχοληθούν μαζί του. Πρώτα ο βυροδέψης, που θα κατεργασθεί τό δέρμα με ά- σβέστη κ.ά. χημικά, και θα τό λειάνει με κίτριη (έλαφρόπετρα). Στη συνέχεια θα ράψη άριστοτε- χνικά τή λυμένη συνέχεια του δέρματος, θα τό κό- ψει σε τετράδια. 'Η διαθέρα έτσι θα περάσει στα χέρια του γραφέα, για να τή χαράξει με όριζόντι- ες γραμμές, αφήνοντας, δεξιά και άριστερά, με δύο κάθετες γραμμές τό περιθώριο, τήν ώα. Τώρα τά τετράδια είναι έτοιμα να δεχτούν έπάνω στη λεία επιφάνειά τους τό κατά παραγγελία κείμενο.

'Ο γραμματέας, πρόσωπο υπεύθυνο έχοντας με- γάλη γνώση τών άντιγραφικών κανόνων, αρχίζει να μεταγράφει από τό πρωτότυπο με ευσυνείδη- σία, ενώ τό υπαγορεύει ο άναγνώστης. Δέν (έξ)ο- βελίζει ούτε και τες κακόδοξες λέξεις, που είναι ανεπιταγόμενες στο πρωτότυπο από τό συγγρα- φέα, του όποίου ή συγγραφή έχει σκοπό τήν ά- ποθέση τους (βλ. π.χ. τό σύγγραμμα «κατά

άρειανών» του Μ. 'Αθανασίου). 'Αντιγράφει πι- στά: κάνει όμιας και χρήση του δικαιώματός του, να σημειώνει στην πλατιά ώα τες παρατηρήσεις του. Για τή διαμόρφωση του χρηστού ήθους του γραμματέα συντελούν πολύ οι παρακλήσεις, οι παραινέσεις, άλλα και τα έπιτίμια που περιέ- χονται στα τυπικά και τους κανονισμούς τών Μονών ή και στα έργα τών συγγραφέων. 'Ενδει- κτικά αναφέρουμε μέρος από τό προϊμίο του «'Οδηγού» του 'Αγ. 'Αναστασίου του Σιναΐτου (Ζ' αί.): «Δυσωπούμεν τόν μεταγράφη μέλλοντα παραθέσθαι και τά σχόλια σημειώσασθαι δε έπι- μελώς και τους τόνους και στιγμώς και ύποστιγ- μάς και τά όσολοια».

Σε κάθε όράδα του χφου μās άποκαλύπτεται ο γραμματέας: όμιας αυτό δέν άρκεί. Στο τέλος θ' άφήσει τή σφραγίδα του: μια ενδιαφέρουσα σημείωση με τ' όνομά του και τή χρονολογία, όπως: «έν έτει ζρς' (1588) Κυρίλλου μοναχου πόνος». 'Η θα ζητά συγγνώμη για τά τυχόν ά- βλεπτήματα, που θα ακολουθήσαν τήν άντιγρα- φή: «... έτι δε σφαλερον εύρητε διορθώσαντες σύγγνωτε: ανθρώπιον γάρ έστι τό σφάλλειν».

Προειδοποιεί ότι, εκείνος που θα θελήσει να ιδιο- ποιηθεί τό χφο, θα πρέπει να πράξει τες έντολές που περιέχονται στα χφο: «όποιος ήθελε τό ά- ποξενώσει νόχι τήν εύχήν του Χριστου και τής Παναγίας», «όποιος τό πάρει άς με ένθυμηται εις τό κομβοσχοίνι του και έμε τόν άμαρτωλόν».

Δίνει όμιας και έπιτίμια μερικές φορές χαριτω- μένα: «όποιος τό άποξενώσει να έχη τόν βήχα βοήθειαν» ή και άρς, που μερικές φορές είναι τρομερές: «... να έχει τας άρας τών άγιών...».

Με τό τέλος τής άντιγραφής τά τετράδια του χφου θα περάσουν στα χέρια του ζωγράφου, που θ' αναλάβει να τό κοσμήσει ποικιλόμορφα με λαμπρές μικρογραφίες, (μινιατούρες), έπίτιτλα, αρχικά γράμματα, ή εύφωνικά σημεια (όταν πρό- κείται για εύαγγελιστήριο). Τα χρώματα, που χρησιμοποίησε ο ζωγράφος σε σύνθεση άβγοτέμ- περας, παραμένουν επί αιώνες άνεξίτηλα, προε- νώντας τό θαυμασμό όχι μόνο για τήν άντοχή τους, άλλα και γενικότερα για τό χρωματικό τους όργιο, τήν πλαστικότητα τών σωμάτων και τή διαφάνεια τών προσώπων.

Τό άκριβό κειμήλιο παραδίνεται, μετά τή τε- λευταία έπιστολία, στο βιβλιοδέτη για τή βι- βλιοδεσία, τήν στάχωση. Βλέποντας κανείς τό δέσιμο τών χφων, άναγκάζεται να έντόξει κι αυ- τή τήν εργασία στις καλές τέχνες. 'Η έπένδυση τών από ζύλο άσηπτο πινακίδων γίνεται από δέρμα και ή ράχη του χφου, πολλές φορές, δένε- ται με έπάλληλες λεπτες άρειχάλκινες άλυσίδες.

'Η μεγάλη έπιφάνεια τών πινακίδων κοσμεϊται με μετάλλινα κοσμήματα. Πρέπει να σημειωθεί ότι κάθε Μονή διέθετε μία κόρντα για τό κύκλωμα τής άντιγραφής τών χφων. Στο "Άγιον 'Ορος" τό πρώτο βιβλιογραφικό εργαστήριο ιδρύθηκε ά- πό τόν "Άγιο 'Αθανάσιον τόν ιδρυτή τής Λαύρας, ο όποιος «μετέγραφε» ένα ψαλτήρι τήν έβδομά- δα: «καί τό μέν κάλλος — τών χφων που έγρα- ψε — πολλοίς έστι γνώριμον, ύσοις και μέχρι

του νῦν ὁράται τὰ βιβλία». Κοντά του ἐργάστηκε καὶ Ἰωάννης ὁ καλλιγράφος, τὸν ὁποῖο ἐγκωμιάζει ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος.

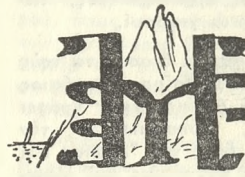
Στ' ἀλήθεια, μπορεὶ κανεὶς νὰ σκεφτεῖ, πῶς θὰ ἦταν ὁ κόσμος, ἂν δὲν ὑπῆρχαν οἱ ταπεινοὶ αὐτοὶ μοναχοὶ νὰ ἀντιγράψουν μὲ ζήλο τὰ ἔργα τῆς ἀρχαιότητος (ἐλληνικῆς καὶ χριστιανικῆς), μὲ σκοπὸ νὰ τὰ παραδώσουν στοὺς μεταγενέστερους; Γι' αὐτὸ θὰ πρέπει ἐπιτέλους νὰ ἀναγνωριστῆ καθολικὰ ἡ ἀτίμητη αὐτὴ προσφορά τοῦ μοναχισμοῦ στὸν πολιτισμὸ.

Τὸ χφο ἀποτελεῖ ἀντικείμενο μεγάλης ἀξίας, ἔχει ὅμως ταυτόχρονα καὶ ἱερότητα, πού δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἀμφισβητηθεῖ. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος πού κάνει πολὺ συζητήσιμη τὴν ἐνισχυμένη μὲ ποικίλα ἀνάκδοτα κατηγορία, ὅτι οἱ μοναχοὶ περιφρονοῦσαν τὰ βιβλία. Δὲν ἀμφισβητεῖται ὅτι ὑπῆρξαν μοναχοὶ ἀδελφεῖς, πού δὲν γνώριζαν τοιαύτης μεγάλης ἀξίας φορεῖς ἦταν τὰ χφα· ὅμως ἀπὸ τὴν ἀδαημοσύνη μέχρι τὴν περιφρόνηση ὑπάρχει μεγάλη ἀπόσταση. Διότι ἡ περιφρόνηση κάθε ἱεροῦ ἀντικειμένου εἶναι ἀφροσύνη καὶ ἰσυνιστὰ ἀναίρεση τῆς μοναχικῆς ἰδιότητος. Ἄλλὰ κύριος δημιουργὸς τῆς προκατάληψης αὐτῆς εἶναι ὁ προτεστάντης θεολόγος Κων/νος Τίσσενορφ, ὁ δρᾶστης τῆς «εὐγενικιάς» κολπῆς τοῦ Sinaiicus, τοῦ περίφημου βιβλικοῦ κώδικα τοῦ Δ' αἰ. τῆς Μονῆς Σινά. Ὁ Τίσσενορφ, παρόλο ὅτι μιὰ μερίδα Ἑλλήνων θεολόγων τὸν θεωρεῖ εὐσυνειδητὸ ἐπιστήμονα, χαρακτηρίζεται ἀπὸ τοὺς ξένους ἐπιστήμονες ὡς κλέφτης (κυκλοφορεῖ καὶ βιβλίον μὲ τίτλο: The Thief).

Δὲν μπορούμε νὰ ὑπολογίσουμε πόσες χιλιάδες χφα χάθηκαν κατὰ τὸ διάβα τοῦ χρόνου ἀπὸ τὰ ἀγιορειτικὰ μοναστήρια. Γνωρίζουμε ὅμως τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους χάνονταν: εἶναι οἱ παραπάνω μαζί μὲ τὴν ὑγρασία, πού εἶχε μερίδα στὴν ἀπώλεια τῶν χφων. Οἱ μετακινήσεις καὶ ἀποκρύψεις τῶν χφων στὰ ἔγκατα τοῦ πύργου, κατὰ τὴν ὄρα πειρατικῆς ἐπιδρομῆς· οἱ πυρκαϊεῖς· ἡ ἀνίχνεια τῶν Μονῶν σὲ χρόνια δίσεκτα ὁ τουρκικὸς φανατισμὸς (ἀναφέρεται πῶς Τούρκοι ὀπλοφόροι κατὰ τὰ χρόνια τῆς Ἑλλ. Ἐπανάστασης ἐδῶ, ἔψηναν τὰ σουβλιτσὰ ἀρνιά τους μὲ χφα). Μερικὰ χφα εἶχαν καὶ μιὰ καλύτερη τύχη· οἱ κτήτορές τους τὰ δάνειζαν σὲ ξένους ἐπιστήμονες, ὥστε αὐτοὶ νὰ γίνουν οἱ γνώστες καὶ κήρυκες τοῦ ἐλληνικοῦ καὶ τοῦ ὀρθόδοξου πνεύματος. Φυσικὰ οἱ ἐπιστήμονες αὐτοὶ ἀφῆναν καί... ἀποδείξεις παραλαβῆς.

Τὰ ἀγιορειτικὰ χφα, φυλαγμένα σὲ κατὰλληλους χώρους, μένουν ἀσφαλή. Ὅμως δυὸ ἢ τρεῖς βιβλιοθήκες Μονῶν παρουσιάζουν ἀξζημένη ὑγρασία, ἡ ὁποία καὶ ἐπιρεάζει τὸ χφο, ὡς ἡ κύρια αἰτία ἀναπτύξεως μικροοργανισμῶν βλαβερῶν γι' αὐτό.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

ΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ θρησκευτικῶς συμπαγῆς, ἡ Ἅγιορειτικῆ, συνδεμένη μὲ κοινὴ πίστη «εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν», ἐπλάσσε, ὅπως θὰ ἦταν φυσικὸ, ὀρισμένους δικῆς τῆς λέξεως — κλειδιά, ἢ διατήρησε ἄλλες πού τῆς παραδῶσε ἡ σεβάσμια μοναστικὴ ἀρχαιότητα. Θὰ ὀνομάζαμε τὶς λέξεις αὐτές, μαζί μὲ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τῆς Κλίμακος, «ὀρισμένα τε καὶ μελετήματα καὶ πεπραγμένα ὀσιὰ τινα καὶ θεῖα γυμνάσματα». Ὑπάρχουν λέξεις παρμένες κατευθεῖαν ἀπὸ τὴν Ἅγία Γραφή (: ἐπίτροπος, ἠγούμενος, τάλαντον) ἢ τὸν ἀρχαῖο μοναχισμὸ (: ἔρημος, κουρά, τυπικόν). Δὲν λείπουν ἐπίσης καὶ οἱ ξενικῆς λέξεις (: κόρντα, σείμένης, (ἀ)πολιάννα) ἢ ἐκείνες τῆς ντοπιολαλιᾶς (: ἀμμούδα, ἀπλωταριά, ρουμά-νι). Τέλος ὑπάρχουν καὶ μερικῆς αὐτόχθονος (ζεῦγαλος, παγκοινιά, Πρωτάτο).

Στὸ γλωσσάριο πού ἀκολουθεῖ περιέχονται 220 περίπου λέγματα ὅτι ἀκούει κανεὶς κάθε μέρα στὸ Ἅγιον Ὄρος. Ὅμως δὲν εἶναι λίγες οἱ λέξεις μὲ πολλῆς σημασίας (: εὐλογία, μετάνοια, σχῆμα). Ἐπισημαίνονται λέξεις ἀναπλασμένες, πού διατηροῦν τὸ ἀρχικὸ τους νόημα, ἀπόκτησαν ὅμως μὲ ἐλαφρὸ ἀναγραμματισμὸ καὶ ἄλλη σημασία, ὅπως ἡ λέξη: ἀσκητής (σ' αὐτὴν ἔπασαν τὸ πρῶτο καὶ τελευταῖο γράμμα ὥστε νὰ πλάστει ἡ λέξη σκήτη)· ἡ λέξη δικαίω (αὐτὴ πήρε ἓνα τελικὸ ς κι ἔγινε δικαίος)· ἡ λέξη διακοινία (σ' αὐτὴ μετατέθηκε ὁ τόνος στὴ λήγουσα).

Ἐνα πλῆθος ἄλλες λέξεις σήμερα βρίσκονται σὲ ἀχρησία: ρόγα (= οἱ βασικῆς χρηματικῆς δωρεῆς πρὸς τὴν μοναστικὴν πολιτείαν τὸ ταμεῖο τοῦ Πρωτάτου)· λόντζα (= ἡ Συναξὴ τῆς Ἱ. Κοινοτήτος τοῦ Ἅγιου Ὄρους)· ναζίρης (= ὁ ἐπιστάτης) κ.ἄ.

Ἄβατο(ν)· ὁ ὄρος κάθε Μονῆς νὰ μὴ γίνονται δεκτὰ στὰ ὄριά της ἄτομα τοῦ ἄλλου φύλου. Οἱ κύριοι λόγοι γιὰ τοὺς ὁποίους ἐφαρμόστηκε καὶ διατηρεῖται τὸ ἄ. εἶναι ὅτι μὲ τὸ συγχρωτισμὸ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ὑπάρχει κίνδυνος πτώσεως τῶν ἀδυνάτων, καὶ ὅτι ἡ συνάφεια αὐτὴ γίνεται ἰσχυρὴ λαβὴ γιὰ κατηγορεῖς ἐναντίον τοῦ μοναχισμοῦ. Αὐτὸ τονεῖται καὶ ὁ κανὼν ιη' τῆς Ζ' Οἰκ. Συνόδου: «Τὸ δὲ γυναίκα ἐνδιδαιτᾶσθαι ἐν ἐπισκοπεῖσι ἢ καὶ μοναστηρίοις, παντὸς προσκόμματος ἄτιμον». Καὶ ὁ Μ. Ἀντόνιος, ὁ πατέρας τοῦ ἀνατολικοῦ μοναχισμοῦ; «Μὴ συγχῶρει νὰ σὲ πλησιάσῃ γυνή, μηδὲ ἀνέχου, ἵνα θέσῃ τὸν πόδα εἰς τὴν κατοικίαν σου, διότι ἐπέρχεται ὀπισθόπους ἡ ὄρη». Ἡ ἐκτροπὴ ἀπὸ τὸν κανὼνα αὐτὸ στηλιτεύεται ἀπ' ὄλους τοὺς ἁγίους Πατέρες (βλ. π.χ. τοὺς λόγους «Κατὰ συνεισάκτων»). Ὑπῆρξαν ἀρειτικοὶ (Σίμων ὁ μάγος, ὁ Ἀπολλινάριος, οἱ Γνωστικοί, οἱ Μασσαλιανοί, ἄλλες νεώτερες ἐνθουσιαστικῆς αἰρέσεις), πού μὲ τὴ συμβίωση ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν («ἀνάμιξ ἀνδρες ἄμα γυναίξι καὶ γυναίκες ἄμα ἀνδράσιν ἐπὶ τὸ

αυτό καθεύδοντες...») γίνονταν αίτιοι πολλῶν σκανδάλων. Ὅμως παντοῦ στήν Ι. Χερσόνησο τηρεῖται τὸ ἄ. ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐμφάνισης τοῦ μοναχισμοῦ καὶ κατοχυρῶνεται ἀπὸ πατριαρχικὰ σιγίλλια, αὐτοκρατορικὰ χρυσόβουλα, σουλτανικὰ φερμάνια, ἄρθρα διεθνῶν κανονισμῶν καὶ ὅλα τὰ ἑλληνικὰ Συντάγματα, ὡς τὸ τελευταῖο τοῦ 1975.

Ἐββᾶς, ἀραμαϊκά: ἄβ, κοπτικά, ἀρα λατινικά: abba: ὁ ἡγούμενος, ὁ γέροντας, (κατὰ λέξη): ὁ πατήρ. Ἀρχαιομοναστικὸς τίτλος τὸν ὁποῖο ἔθεταν μπροστὰ ἀπὸ τ' ὄνομα σοφοῦ καὶ πολυτίμου μοναχοῦ. Ἀβρουιές, ἄβρω-, ἄβουρ- Αὐτοφυῆ ἀναρριχώμενα φυτὰ, τὰ θλαστήρια τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν νόστιμὴ καὶ ὑγιεινὴ τροφή. Μαγειρεύονται μὲ ποικίλους τρόπους κατὰ τὸ διάστημα τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς.

Ἄγιορειτικὸς Τόμος: ὁμολογιακὸ κείμενο γραμμένο ὑπὸ τοῦ μεγάλου ὑπερασπιστῆ τῆς Ὁρθοδοξίας ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ (1296 - 1359). Ἐξεδόθη κατὰ τὸ ἔτος 1342, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκδοσὴν τοῦ Λόγου ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἠσυχάζοντων, τοῦ ἴδιου συγγραφέα. Τὸ ἔργο, μὲ συνοπτικότητα, καταπολεμᾷ τὴν αἵρεσιν τοῦ κηρύττει ὁ Βαρλαάμ καὶ ἄλλοι δυτικὸπληκτοὶ ἀποστάτες. Ἐκτός ἀπὸ τὸ αἰσθητὸ φῶς ὑπάρχει καὶ τὸ νοερὸ («νοῦ φῶς»), τὸ ὁποῖο θεωροῦν ἐκείνοι ποῦ θὰ λάβουν πλοῦσια χάρι καὶ δύναμι πνευματικῆ («εὐμνηρῆσαι χάριτος τε καὶ δυναμῆως»). Ὅμως τὸ φῶς αὐτὸ ποῦ θεωροῦν δὲν εἶναι ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ — αὐτὴ παραμένει ἐντελῶς ἀπρόσιτη στὰ κτιστὰ ὄντα — ἀλλὰ μία ἀπὸ «τὰς αἰδίους ἐνεργείας Αὐτοῦ». Ἡ «ἀπόρρητος ἔνωσις» τῆς καθαρῆς ψυχῆς μὲ τὸ Δημιουργὸ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ πραγματοποιηθεῖ «διὰ μόνης μιμήσεως» ἀλλὰ «δι' ἑλλάμψεως ὑπερφυσίους καὶ ἀπορρήτου καὶ θείας ἐνεργείας». Ἡ ἔνωση δὲ αὐτὴ συνίσταται στὸ νὰ «περιχωρῇ ὁ Θεὸς ὅλοις τοῖς ἀξίοις», ἐνῶ αὐτοὶ μὲ τὴν σειρά τους «ὄλω περιχωροῦσιν ὀλικῶς τῷ Θεῷ», ὥστε «ὄλον ἀντιλαμβάνοντες ἑαυτῶν τὸν Θεόν».

Ἄγρυπνία, ἡ παννυχίδα: ὀλονύκτια ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία ποῦ πραγματοποιεῖται πρὸς τιμὴν τοῦ Κυρίου (Δεσποτικῆ ἑορτῆ), τῆς Θεοτόκου (Θεομητορικῆ), τῶν Ἁγίων. Κάθε κοινόβιο τοῦ Ἁγίου Ὅρους πραγματοποιεῖ 50 περίπου ἄ. τὸ χρόνο. Τῆς ἄ. τὸ περιεχόμενο καθορίζεται καταλεπτῶς ἀπὸ τὸ Τυπικὸ καὶ συντίθεται ἀπὸ τὰ μέρη: μέγας ἑσπερινὸς - ἀναγνώσματα - λιτὴ - ἀρτοκλασία - ἐξάφαιμος - καθίσματα - πολυέλεος - ἀναβαθμοὶ - κανόνες - αἶνοι - δοξολογία - [δισακοπή] - ὄρες - λειτουργία.

Ἄδεια, τὸ πιστοποιητικὸ(ν) τοῦ γράμμα ποῦ ἐκδίδεται ἀπὸ τὴ Μονὴ γιὰ ἓνα μοναχό, ἐπιτρέποντας τὴν ἐξοδὸ του ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὅρος, γιὰ

ὀρισμένο χρονικὸ διάστημα. Ἡ ἄ., ὅμοια μὲ τὴ γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἀπολυτικὴ ἐπιστολὴ ἢ ἐιρηνικὸν (ἐνν. γράμμα), ἐκδίδεται ὕστερα ἀπὸ αἴτηση τοῦ ἐνδιαφερομένου, ἐγκρίνεται ἀπὸ τὴ Σύναξιν τῆς Μονῆς καὶ ἐπικυρώνεται μὲ τὴν ὑπογραφὴ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῆ σφραγίδα τῆς Μονῆς καὶ τῆς Ἱ. Ἐπιστοσίας.

δ.μ.

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟΣ ΖΗΛΟΣ ΤΟΥ ΑΓ. ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ

ἀπὸ σ. 15

καὶ ἐγγράφουσα συνδρομητὰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν καὶ τοὺς μελετῶντας τὴν Γραφὴν ἀδελφούς, ἐκφράζομεν ἐκ προοιμίου τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν καὶ διατελοῦμεν πρὸς Θεὸν εὐχέτης.

† Ὁ Πενταπόλεως Νεκτάριος

Τῆ 16ῃ Φεβρουαρίου 1904

Πρὸς τὸν Πανοσιώτατον
ἱερομόναχον Κ. Νεόφυτον
Καθηγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς
Σίμωνος Πέτρας

Πανοσιώτατε,

Ἀπαντώντες εἰς τὸ ὑμέτερον γράμμα, δι' οὗ διεπυθνήσαθε ἡμᾶς περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἀντιτίμου τῶν ἀπασταλένων ὑμῖν ἐξ σωματίων τῆς Εὐαγγελικῆς Ἱστορίας ἀναγγέλομεν ὅτι ταῦτα δύνασθε νὰ δώσητε πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μεγάλης Λαύρας, ὅπως τὰ ἐγχειρήσῃ εἰς τὸν Προηγούμενον Κύριλλον Λαυριώτην.

Δέξασθε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως, μεθ' ἧς διατελῶ πρὸς Θεὸν εὐχέτης.

† Ὁ Πενταπόλεως Νεκτάριος

Υ. Γ.: Πέμπομεν ὑμῖν ταχυδρομικῶς ἐν ἀντίτυπον τῆς ἔναγκας ἐκδοθείσης μελέτης ἡμῶν περὶ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως, ἧς τὴν ἐπιφελῆ διάδοσιν ἐὰν ἐγκρίνη ἢ ὑμέτερα Πανοσιότης, δυνάμεθα νὰ διαθεσωμεν ἀντὶ γροσίου ἐνός.

Πανοσιολογιώτατε ἅγιε Καθηγούμενε,
Πέμπτω πρὸς τὴν ὑμέτεραν εὐσέβειαν ἀγγελίαν δι' ἧς γνωρίζω ὑμῖν τὴν ἐκδοσιν τοῦ Ψαλτήρος, ὅπως, ἐὰν εὐαρεστήσῃ, ἐγγραφῆτε ὑπὲρ τῆς Μονῆς πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἔργου.

Δέξασθε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἄκρας ὑπολήψεως, μεθ' ἧς διατελῶ πρὸς Θεὸν εὐχέτης.

Τῆ 14ῃ Δεκεμβρίου 1907

† Ὁ Μητροπολίτης Πενταπόλεως Νεκτάριος
Διευθυντῆς τῆς Ἐκκλ. Ριζαρείου Σχολῆς

Η ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΕΩΡΑ

Φίλε κ. Λιευθηνά,

γνωρίζοντας δι η έλευθερη αποδοχη και έκφραση τών απόψεων όλων τών πολιτών — κι διαν άκόμα είναι άντιθετες — άποτελει παραδόση για «ΤΑ ΝΕΑ», οās παρακαλώ να δημοσιεύσετε μία σύντομη απάντησή μου σε ρεπορτάζ που δημοσιεύτηκε στο φύλλο της 21ης Ιουνίου, με τίτλο «ΜΕΤΕΩΡΑ».

Η καταγωγή μου απ' την περιοχη τών Μειτεώρων και η άμεση γνώση τών θεμάτων του μοναστικού αδιου χώρου, επιβάλλουν ατή την απάντηση, που απευθύνεται και' έξοχην στην αντι-εκκλησιαστική δημοσιογραφία τών ήμερων μας.

Μέσα σε πλαίσια προκατάληψης, άνειλικρίνειας και ιστορικής άγνοιας το ρεπορτάζ μās έδωσε την εντύπωση ύστερικής μανίας, χωρις ούσιαστικό περιεχόμενο κι ενδιαφέρον, χωρις γνώση και σεβασμό στην ούσια και τους θεομύθους της Έκκλησίας (παρά τα κατά καιρους παρουσιαζόμενα σκάνδαλα, η Έκκλησία σαν θεσμός και προσρισμός είναι πέρα και πάνω απ' αυτά), το δημοσίευμα έρχεται με πομπώδη άφέλεια να βάλει σε τάξη και σειρά τα «κακώς κείμενα» της άμοιρης επαρχίας.

Έτσι τα άγια λείψανα, οι Μητροπολίτες, τα Μοναστήρια, οι Μοναχοί, η εκκλησιαστική περιουσία και τα παρόμοια γίνονται το προσφιλές και εύκολο τέχνασμα άνάδειξης τών δημοσιογράφων τών ήμερων μας. Εδνυχώς ο πολυς κόσμος, που διαβάζει εφημερίδες, ξέρει τί να πιστεύει απ' όσα διαβάσει.

Μέχρι πότε οι δημοσιογράφοι του εΐδους αδιου θα ύποτιμούν τη νοημοσύνη μας; Πότε θα μάθουν να τιμούν το λειτούργημά τους και τους άναγνώστες τους; Για θέματα που δεν αγάπησαν ποτέ στη ζωή τους και δεν απασχόλησαν ποτέ τη σκέψη τους, καλά θα κάνουν να σιωπούν η τουλάχιστον «να θουτούν την πένα στο μυαλό, κι ύστερα να γράφουν».

Τα Μειτέωρα εμείς οι ντόπιοι, τα ζούμε και τα νοιώθουμε σαν φάρους αλήθειας και δύναμης ψυχικής, εδω και εξακόσια

χρόνια. Δεν θα δεχθούμε να έρχονται σήμερα έρασιτέχνες δημοσιογράφοι — απο την Άθήνα, την κατατσαφέρειον «δόξα» ζηλώσαντες, να υβρίζουν και να ποδοπατούν τις ιστορικές μας μνήμες και αλήθειες.

Έρωμένοι που λευκάνθηκαν στο χριστιανικό έργο, όργωνοντας κυριολεκτικά τα ξεχασμένα απ' τους δημοσιογράφους χωριά μας, για ν' ανακουφίσουν τις πνευματικές και ψυχικές άνάγκες του λαου, καθυβρίζονται «δημοσιογραφική άδεία» σαν άφέντες και ληστές τών Μοναστηριών. Πολυκαιτοιμία που κίττειται, κατόπιν δωρεάς, για εταγές ύδρυμα και φιλανθρωπικούς σκοπούς, κηρύσσεται σαν «πλούτη» από καταχρήσεις τών Μοναχών. Το Όργανοτροφείο και η κοινωνική προσφορά τών δεκαενέα (19) Μοναζουσών του γυναικείου Μοναστηριου τών Μειτεώρων, άγνωσονται προκλητικά και πληροφροείται ο κόσμος για πέντε (5) Μοναχές, που μοναδικό τους μέλημα είναι η άκαταλαβίστικη για τους δημοσιογράφους «προσευχή» και το φορητηγάκι αυτοκινητο (FIAT 238) γίνεται στο ρεπορτάζ FIAT 127... Τα λείψανα, που τιμούνται αιώνες ολόκληρους από το σύνολο χριστιανικό κόσμο, έγιναν και αυτά δυστυχώς άντικείμενο εκμετάλλευσης άνίδεων - άσχετων ρεπόρτερς. «Όσον άφορά τέλος «τα μαγαζιά τών μαγαζιούρων Μοναχών», που στο κάτω κάτω έτσι επιζούν, θα ήθελα να ρωτήσω: τί θα γινόταν αν σιους ήδη ύπάρχοντες «οικογενειόχρες μικροπολίτες» προστίθει άλλος ένας; Τόση πια καταστροφή θα γινόταν; Να όμως που το δημοσιογραφικό δαιμόνιο βρήκε τόσο εύκολα τη ρίζα όλων τών κακων στα Μοναστήρια και σιους Μοναχούς...

Είλικρινά νοιώθουμε ντροπή και αγανάκτηση για ατή τη δίνη της κακής δημοσιογραφίας, που «διΰλλίζει τον κώνωπα και καταπίνει την κάμηλο» και δεν θα θέλαμε ο ίσπος μας και η ιστορία μας να γίνονται άντικείμενο φτηνής εκμετάλλευσης στα χέρια του όποιοιδήποτε ρεπόρτερ.

Μετα τιμής
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΣΙΑΟΥΣΗΣ
Θεολόγος - Αρχαιολόγος

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ*

ΚΥΡΙΩΣ όταν συγκρίνη τις τὸ μεταφυσικὸν μεγαλεῖον τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τὴν, εἰς τὴν παροῦσαν ἱστορικὴν περίοδον, ἐν κόσμῳ

φθίνουσιν δυνάμιν τῶν ἐπὶ μέρος ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καταλαμβάνεται ἀπὸ βαθυτάτην θλίβιν καὶ ἀγωνίαν.

Αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἀναπτύχθησαν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὰς παραθαλασσίους περιοχὰς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ὑπέστησαν ὅλας τὰς ἐξ Ἀσίας ἐπιδρομὰς λαῶν ἀλλοθρήσκων. Ἡ λόγῳ τῶν ἐπιδρομῶν τούτων μοιραία σταδιακὴ συρρίκνωσις αὐτῶν, ἐπετάθη ὅταν ἐγκαθιδρύθησαν εἰς αὐτοὺς τοὺς χώρους πολιτικὰ καθεστῶτα, τὰ ὁποῖα, κατὰ προγραμματισμένον τρόπον, ἐμείωσαν εἰς τὸν μέγιστον δυνατὸν βαθμὸν τὰς δυνατότητας αὐτονόμου δράσεως τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Περιτεθεὶς νὰ μνημονεύσω ὅτι ἡ κορυφὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσιπενταετίαν ἐστερήθη τοῦ μεγίστου τμήματος τοῦ ποιμνίου του, καὶ ἤδη δοκιμάζεται ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε εἰς τὴν μακραιῶνα ἱστορίαν του.

Ἐνώπιον αὐτῆς τῆς ἐξελίξεως, ἡ ὁποία προσιωνίζεται καὶ μεγαλύτερα δεινά,

* Προσφώνησις τῆς Α.Ε. τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας στὸ γεῦμα ποῦ ἐδόθη πρὸς τιμὴν τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, 24 Φεβρουαρίου 1980. Ἀξίζει νὰ μελετηθῇ ἐμβριθῶς τὸ βαθυστόχαστον καὶ ὑπεύθυνον αὐτὸ κείμενον.

πρῶτον χρέος τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον ὀρθοδόξων χριστιανῶν εἶναι ἡ συσπείρωσις καὶ ἡ διὰ τῆς πυκνῆς συνεργασίας ἐνδυνάμωσις τῆς Ὁρθοδοξίας.

Γνωρίζω τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν συντελεσθέντα καὶ συντελούμενα καὶ ἰδιαίτερος τὰ ἐκτιμῶ. Ὁ χρόνος ὅμως εἰς τὴν ἐποχὴν μας κυλίνει ταχύτερον ἀπὸ ἄλλοτε καὶ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ διαφεύγη τῆς προσοχῆς τῶν ἀφιερῶντων τὰς δυνάμεις των εἰς τὸ σωστικὸν τοῦτο ἔργον.

Εἰς τὴν οὕτω συσπειρουμένην οἰκογένειαν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, πρωτεύουσιν θέσιν κατέχει ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, διότι εἶναι ἡ μόνη μὴ διωκομένη, ἡ μόνη ἐλευθέρα εἰς τὴν λειτουργίαν καὶ τὴν ἀνάπτυξίν της. Εἰς αὐτὴν ἐπομένως ἀνήκει καὶ ἡ τιμὴ καὶ τὸ βάρος τοῦ θεαρέστου ἔργου, δι' οὗ θὰ ἀναλάβῃ ἡ Ὁρθοδοξία, ἔστω καὶ βραδέως ἀλλ' ἀσφαλῶς, τὴν εἰς αὐτὴν ἀρμόζουσαν ὑψηλὴν θέσιν, ἐν μέσῳ τοῦ ὅλου χριστιανικοῦ κόσμου.

Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου δύο ὑποχρεώσεις κατ' ἀνάγκην ἐπωμίζονται αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι καὶ πρὸ παντὸς ἡ ἰδική μας. Ἡ μία ἀφορᾷ εἰς τὴν κοινὴν ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν τῶν σχισματικῶν καὶ αἰρετικῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ἡ ἄλλη εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐπὶ τὰ βελτίῳ ὀργάνωσιν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν αὐτῶν, ἰδίως δὲ τῆς ἰδικῆς μας Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας.

Θὰ ἤθελον ἐν πρώτοις μὲ βαθεῖαν ἰκανοποίησιν νὰ σημειώσω ὅτι, παρ' ὅλον τὸ ἔμπεριστατον τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, παρ' ὅλας τὰς μειώσεις τὰς ὁποίας πολλαὶ ἐξ αὐτῶν ὑπέστησαν, εἶναι τόσοσιν τὸ ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν

βάρος της Ιστορίας και τοῦ δόγματος τῆς Ὁρθοδοξίας, τόσοσ τὸ μεγαλεῖον τῆς ὄλης δομῆς αὐτῆς, ὥστε ὄλαι αἱ ἄλλαι μεγάλαι χριστιανικαὶ Ἐκκλησιαί, ἀριθμοῦσαι εἰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων τοὺς πιστοὺς αὐτῶν, μὲ σεβασμὸν νὰ στρέφωνται πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ αισθάνωνται ὡς ἀνάγκην καὶ ὡς χρέος τὴν μετ' αὐτῆς συνεργασίαν. Πέραν τῶν ἀμοιβαίων δυσπιστιῶν, φυσικαὶ συνέπειαι μᾶς διχοστασίας πολλῶν αἰώνων, ὑψοῦται τὸ εὐαγγελικὸν αἴτημα τῆς ἐνότητος τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ ὅτι πᾶς γνήσιος χριστιανός, οἰουδὴποτε δόγματος, ἔχει χρέος νὰ προσεύχεται διὰ τὴν ἐπιγῆς πραγματοποίησίν του, «ἵνα πάντες, ἔν ὣσιν» (Ἰωάν. ΙΖ', 21). Διότι δὲν χειμάζεται μόνον ἡ Ὁρθοδοξία, τῆς ὁποίας τὴν ἐνότητα ἐπιδιώκομεν. Χειμάζονται ὄλαι αἱ χριστιανικαὶ ἐκκλησιαί. Χειμάζεται ὁ χριστιανισμός, διὰ νὰ μὴν εἴπω ὅτι χειμάζονται ὄλαι αἱ ἀπόλυτοι ἀξίαι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐδράζεται ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμός. Μόνον ἡ περὶ αὐτὰς ἔνωσησ ὄλων τῶν ἀξίων νὰ ζοῦν ὡς ἐλεύθερα καὶ ἔνθεα πλάσματα ἡμπορεῖ νὰ μᾶς ἐξαγάγῃ ἀπὸ τὸ πνευματικὸν χάος τῆς ἐποχῆς μας.

Πάνοπλος εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία διὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς ἀποστολῆς, τῆς ἐπιστροφῆς τοῦτέστιν εἰς τὴν ἀρχικὴν ἐνότητα. Πάνοπλος ἀπὸ ἱστορικῆς καὶ δογματικῆς πλευρᾶς, χάριν εἰς τοὺς μεγάλους προμάχους αὐτῆς ἐπὶ δύο σχεδὸν χιλιετηρίδας. Δι' αὐτό, εἰς τὰς χαλεπὰς αὐτὰς ἡμέρας, ὑψώνουν, καὶ ἔτι ἐντονώτερον θὰ ὑψώσουν, τὴν φωνὴν τῶν οἱ συγκεκριμένοι φορεῖς, οἱ ὁποῖοι καὶ θὰ ὀρθοτομήσουν ἔναντι παντὸς τὸν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ οἱ ὁποῖοι, ἰσότημι εἰς σοφίαν καὶ πίστιν ἀλλὰ καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς ὁμολόγους αὐτῶν τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, θὰ κρατήσουν εἰς τὸ ἐπιβαλλόμενον ὕψος καὶ τὰ πρέποντα δογματικὰ ὄρια τὸν οἰκουμενικὸν διάλογον ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν. Γνωρίζομεν ὅτι εὐτυχῶς ὑπάρχουν οἱ φορεῖς αὐτοί. Ἀλλὰ εἶναι εἰς ἀριθμὸν ὀλίγοι, δὲν ἐπαρκοῦν. Ἐνῶ τὸ ἔργον

εἶναι τεράστιον.

Εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν παρουσιάζεται τάσις φυγῆς ἀπὸ ὅ,τι συνδέεται μετὴν θεολογίαν, ἀκόμη καὶ τὴν θρησκείαν, ζητοῦνται καὶ ἄλλοι νέοι ἄξιοι ἐκπρόσωποι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ζητοῦνται ἀπὸ ὄλας τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ ζητοῦνται ἀπὸ ὄλας τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ ζητοῦνται κυρίως ἀπὸ τὴν ἰσχυροτέραν ἐξ αὐτῶν, τὴν ἰδικὴν μας Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν. Καὶ δικαίως.

Πέραν τῆς γενικῆς θρησκευτικῆς μορφώσεως, τὴν ὄποσαν διὰ τῶν κατηχητικῶν σχολειῶν, διὰ τῶν κηρυγμάτων, δι' ὄλης τῆς ἡθοπλαστικῆς τῆς δράσεως ὀφείλει νὰ προσφέρῃ εἰς ὄλους τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανούς, εἶναι ἀνάγκη ἡ Ἐκκλησία μας νὰ ρίψῃ ὄλον τὸ βάρος τῆς εἰς ἐνίσχυσιν καὶ διεύρυνσιν τῆς ὀμάδος τῶν ἐπιλέκτων ἐκεῖνων, οἱ ὁποῖοι, ἐκτὸς τῆς πραγματικῆς πίστεως, θὰ εἶναι ὀπλισμένοι μετ' ἀτίαν θεολογικὴν παιδείαν. Καὶ δὲν ἐννοῶ τοὺς κεκτημένους τὴν συνήθη πανεπιστημιακὴν μόρφωσιν, ἀλλὰ ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι, ἐνισχυμένοι καὶ ἀπὸ τὸ σύνολον τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἀναγνωρισθοῦν διεθνῶς ὡς θεολογικαὶ αὐθεντία εἰς ὄλους τοὺς τομεῖς τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης. Ὁραματίζομαι τὴν οὕτω ἀξιοκρατικῶς συγκροτουμένην ἀριστοκρατίαν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀποτελουμένην καὶ ἀπὸ λαϊκούς, ἀλλὰ πρὸ παντὸς καὶ κυρίως ἀπὸ κληρικούς, νὰ προβάλλουν, φλεγόμενοι ἀπὸ τὴν πίστιν τῶν, τοὺς πνευματικούς θησαυρούς τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν οἰκουμένην. Καὶ νὰ τοὺς προβάλλουν, ὄχι διὰ νὰ ἐπαναλάβουν ὄσα εἶναι ἤδη γνωστὰ καὶ εἰς πολλοὺς ἐξέχοντας μὴ ὀρθοδόξους μελετητάς, ἀλλὰ ὄσα μόνον ὁ γνήσιος ὀρθόδοξος δύναται νὰ ἀντλήσῃ ἀπὸ τοὺς ἰδικούς μας θησαυρούς τῶσων αἰώνων. Καὶ πέραν τούτου, νὰ τοὺς προβάλλουν, ὄπως εἶναι ὀρθὸν καὶ σκόπιμον νὰ προβάλλωνται, ἐντὸς τοῦ σημερινοῦ ἱστορικοῦ κλίματος καὶ τῶν σημερινῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν Νὰ προβάλλουν τοὺς θησαυρούς αὐτούς, ὄχι ὡς ἐπιστροφήν εἰς παρωχημένα, ἀλλὰ ὡς θε-

μέλια του μέλλοντος, όχι ως ιστορικοί, αλλά ως κήρυκες έστραμμένοι προς το μέλλον και ως οδηγοί μιας καθαρωτέρας χριστιανικής ζωής, εις τους δισέκτους χρόνους, τους οποίους διερχόμεθα.

Όλα τα προαπαιτούμενα υπάρχουν. Υπάρχει η αγαθή προαίρεσις όλων. Υπάρχει, όπως ετόνισα, το έμψυχον ύλικόν. Υπάρχουν οι πρώτοι όλίγοι. Άλλα χρειάζονται και άλλοι ισάξιοι.

Όσον μεγάλην σημασίαν και αν αποδίδω εις την θρησκευτικήν άγωγήν του συνόλου, άκόμη μεγαλύτεραν αποδίδω εις την άνύψωσιν αυτών των όλίγων νέων επιλέκτων, διότι από την δι' αυτών ένίσχυσιν των ήδη υπάρχόντων όλίγων έξαρτάται πρό παντός το μέλλον της Έκκλησίας μας έν τω κόσμω. Από αγάπην προς την Όρθοδοξίαν ίσως ζητώ πολλά. Πάντως δέν ζητώ πολλούς. Μου άρκει να προστεθούν όλίγοι εις τους όλίγους. Τουλάχιστον εις την άρχήν. Δέν ζητώ άρτον πολύν, ζητώ όλίγην προζύμην.

Και είλικρινώς αισιοδοξώ. Με το βάρος της μεγάλης μας θρησκευτικής παραδόσεως, με το χάρισμα της θεωρητικής ης σκέψεως, το όποιο διακρίνει την φυλήν μας, δέν είναι δυνατόν να μήν έμφανισθούν και άλλοι, έστω και όλίγοι κορυφαίοι, τους οποίους χρειάζεται η Έκκλησία μας. Άρκει όλοι ήμεεις, όλον το πλήρωμα, μετ' έπιμονής να τους άναζητήσωμεν και μετ' έπιμονής να τους στηρίξωμεν εις το δύσκολον έργον των.

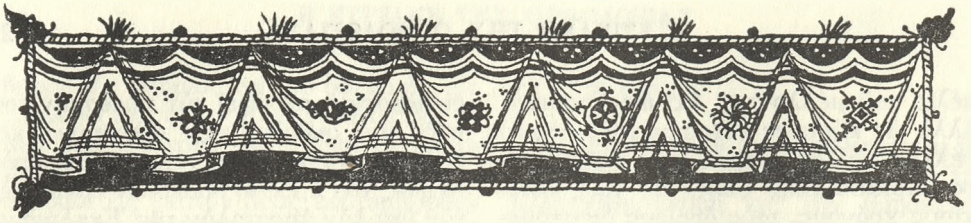
Μακαριώτατε,

Θέλω να πιστεύω έξ άλλου ότι η σημερινή μεγάλη έορτή της Όρθοδοξίας θα μιας ύψωση όλους υπεράνω των κακών συγκυριών, αι όποιαι τραυματίζουν και την έσωτερικήν διάρθρωσιν και λειτουργίαν της Έκκλησίας μας. Έπ' έσχάτων το χριστεπώνυμον πλήρωμα τέρπεται κατ' έξοχήν εις τα σκάνδαλα και άλλοτε ύποδαυλιζόμενον από δημοσιεύματα, τα όποια καμηλεύονται το σκάνδαλον, άλλοτε έμπλεκόμενον εις ύπόψους και εις το σκότος έξυφαινομένας

συνωμοσίας, στρέφει την προσοχήν του προς τας άνθρωπίνους άδυναμίας και προς τα σκιερά σημεΐα της και όχι προς το φώς, όχι προς το δύσκολον έργον και την ύψηλήν άποστολήν της Έκκλησίας.

Δέν με ενδιαφέρει ποιον είναι το μέτρον της άληθείας ή της άναληθείας ή της ύπερβολής εις τα γραφόμενα ή τα διαδιδόμενα έξ άφορηής μερικών όλίγων συγκεκριμένων περιστατικών, τα όποια είναι μοιραϊόν να έμφανίζονται εις πάσαν άνθρώπινην κοινωσίαν. Με άνησυχεί όμως το θλιβερόν γεγονός ότι έξ αίτίας αυτής της ροπής προς το ύπαρκτον ή άνύπαρκτον σκάνδαλον, το χριστεπώνυμον πλήρωμα δέν προσέχει εις τα ούσιώδη και τα κύρια, εις τα πολλά και τα μεγάλα της Έκκλησίας, εις εκείνα τα όποια έπρεπε να άποτελούν την καθημερινήν φροντίδα κάθε χριστιανού. Ένεκα αυτού του άποπροσανατολισμού από τα βασικά και τα ούσιώδη εις τα περιστατικά και τα λεπτομερειακά ή Έκκλησία μας δοκιμάζεται. Και εις το έπικρατούν σημερον κλίμα ή άμυνά της είναι τω όντι δύσκολος. Δέν γνωρίζω αν άμύνεται πάντοτε έπιτυχώς. Γνωρίζω όμως ότι άμύνεται σχεδόν μόνη της, διότι ένώ οι έχθροί με φανατισμόν, λόγω και έργω, μάχονται έναντίον της, οι πιστοί εις αυτήν μένουν άδρανεΐς και σιωπηλοί θεαταΐ, ώσει άν να συνεμερίζοντο των έχθρών της Έκκλησίας τας άπόψεις και δι' αυτό τα μέν όλίγα σκάνδαλα διωγκώνονται, τα δέ πολλά έπιτεύγματά της ούτε καν μνημονεύονται. Αυτή όμως η συνεχής διαστροφή των όρθών άναλογιών μεταξυ καλών και κακών έργων της Έκκλησίας, εις βάρος αυτής πάντοτε, πρέπει κάποτε να τελειώση. Οι σιωπηλοί και άδρανεΐς καλοϋνται να άμυνθούν. Να άμυνθούν όμως ως άνθρωποι πνευματικοί, γνωστοί της περι αυτούς κοινωνικής πραγματικότητας και ενεργοϋντες με χριστιανικήν πραότητα, και όχι όπως μερικοί, καλοπροαίρετοι μεν και γνήσιοι ζηλωταΐ, άλλα ώργισμένοι και φανατικοί, οι όποιοι, αντί να προσελκύουν τα άπολωλότα πρόβατα προς την Έκ-

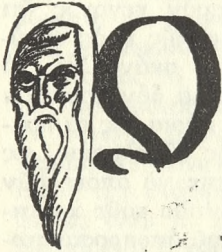

ΠΕΡΙ ΘΕΙΑΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΒΙΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΤΟΥ

Β'.

ΩΝΟΥΣ χρησιμοποιώντας την φαντασία του για να «θεωρή» τα άβυσσα, οδηγείται από την πίστη. Στή συνέχεια, ελλαμπόμενος από την Χάρη, βεβαιώνεται από την

έλλίδα. "Υστερα, διαν «άρπαγή» από το θείον φῶς, τότε γίνεται οκεῦος ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καί, πολὺ περισσότερον, ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν. "Ἔτσι ἡ τριπλῆ τάξη καὶ κίνηση τοῦ νοῦ, μὲ πίστη, μὲ ἐλλίδα καὶ ἀγάπη, εἶναι τελεία καὶ θεοποιός καὶ ἀποβαίνει ἀσφαλῆς καὶ σταθερή. Καὶ ἐκεῖνος ποὺ φθάνει σὶν ἄνειον χῶρον τῆς ἀκροπόλεως, δηλαδὴ σὶν φρούριον τῆς ἀγάπης, ἔχει πλέον ἀσφαλισθεῖ. "Ὡς ἐκ τούτου πραγματοποιεῖται τὸ Ἀποστολικόν: «ἢ ἀγάπη πάντα στέγει, πάντα ὑπομένει», διὰ τὸ ἀγαθὸν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος: «ἢ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει», ὅπως λέγει, χάρη σὶν πύρινη ἐνωσὴ τῆς καὶ τὴν ἀνέκφραστη ἐπαφὴ τῆς μὲ τὸν Θεόν.

θ'. Σὲ κανένα ἀπὸ τὰ κτιστὰ δὲν ὑπάρχει ἡ μοναδικότης. Δὲν εἶναι ἀγνωστον, διὲ τὰ κτιστὰ διαφέρουν μεταξὺ τους κατὰ τὸν τρόπον κάπως τῶν ἰδιωμάτων τους. Ἄφου εἶναι κτιστὰ δὲν ἔχουν οὐσιώδη διαφορὰν μεταξὺ τους, γιατί ἕκαστον κτίσμα ἔχει ἀρχὴ καὶ τέλος καὶ τελεῖ ὑπὸ φυσικῆν ἀναγκαιότητα κι' ἐπομένως δὲν μπορεί ποτὲ νὰ εἶναι κυρίως ἕνα ἄπλοῦν. Γιατὶ πραγματικὸν ἕνα, εἶναι μόνον τὸ ἄκτιστον, ὡς ἄπλοῦν, ὡς ἀναρχον, ὡς ἀτελευτήριον καὶ ἀόριστον, γι' αὐτὸ καὶ ἀπει-

ρον ποὺ εἶναι ὁ Θεός. Πρὸς τὸ ἕνα αὐτό, ἂν ὁ νοῦς βλέπη, μετέχοντας τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ζωοποιου καὶ βοηθοῦμενος ὑπ' αὐτοῦ, τότε κάθε ἡμέρα θὰ δέχεται πνευματικὴ αὔξηση, θὰ εἶναι ἐνωμένος καὶ ἀπλωμένος σὶν Θεόν, καὶ σταδιακὰ θεοποιούμενος.

Μὲ τὰ ἀνωτέρω ἐνεργήματα, ὁ νοῦς, σαφῶς καὶ μὲ αἰσθησι κατενόησε, διὲ χωρὶς τὴν ἀπόβλεψη, μὲ τὴν ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος, πρὸς τὸ ἕνα, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποκηθῆ κανεὶς νοῦν ἀνώτερον. Καὶ αὐτό, γιατί ὁ νοῦς σκορηπίστηκε σὶν πολυχιθὴ κόσμον καὶ ὑπετάχθη σὶν πάθη, γι' αὐτὸ χρειάζεται μιὰ δύναμη ὑπερκόσμια καὶ ἐπομένως τοῦ ὑπερφυσικοῦ ἐνός, πρὸς τὸ ὅποῖον νὰ «ἀποβλέπη», κι' ἔτσι, ἀποσπόμενος ἀπὸ τὰ διασπαστικὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, νὰ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἀπὸ τὴν διάσπαση καὶ νὰ ἐπιτύχη τὴν θεϊκὴν ἐνόητητα.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος παρακαλεῖ τὸν Πατέρα, «ἂνα ὄμεν ἕν» οἱ πιστοὶ μαζῆ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν διὰ Πνεύματος. Καὶ ὅπως θὰ εἴμαστε ἕνα, ὅπως εἶναι ἡ Τριάς, (ὄχι θέβαια αἰρετικὰ ἕνα, ὅπως εἶπε ὁ Σαβέλλιος τὸ ἕν) θὰ εἴμαστε, ὅπως καὶ πρέπει, τετελειωμένοι, τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνοποιοῦντος μὲ τὴ Χάρη καὶ διατελοῦντες σὲ ἐνοποιὸν θεωρίαν τοῦ ἐνός Θεοῦ.

Αὐτὴ εἶναι φανερὰ ἡ πραγματικὴ βελτίωση καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ τέλος καὶ ἡ ἀληθινὴ καὶ μοναδικὴ ἀνάπαυση. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ φθονερὴ καὶ μισάνθρωπη συμμορία τῶν δαιμόνων, ἀρρεπέσιτα, διεσκόρπισε τὸν σεβασμὸν σὲ πολλοὺς θεοὺς, διέσπασε μέσα σὶν πλάνησιν τὸ ἐνιαῖον τοῦ νοῦ κι' ἔτσι δὲν τοῦ ἄφησε τὴν δυνατιότητα νὰ ἔχη

μονάχα τὴν φαντασία του σὸ ὑπερκόσμιον ἓνα. Κι' εἶσι, μὲ τὴν λατρεία σιὸς πολλοὺς θεοὺς, μὲ τὴν ἀπόβλεψη σ' αὐτοὺς καὶ τὴν ἀκόλουθη διαίρεση, νὰ πείσῃ τὸν νοῦν (ἢ συμμορία τῶν δαιμόνων) νὰ κινήται παρὰ τὴν φύση του καὶ ἐπομένως νὰ τὸν καταστήσῃ ἐπιθυμητὴν τῶν διαφόρων παθῶν καὶ τοῦ ψεύδους, ἀπὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθείας.

Γι' αὐτὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, διὰ τοῦ Προφήτου συμβουλεύει, λέγοντας· «προσελθετε πρὸς αὐτόν, τὸν ἓνα δηλαδὴ, καὶ φωτισθήτε». Καὶ ἀκόμη ἄλλοι: «ἐγὼ Θεὸς πρῶτος καὶ ἐγὼ μετὰ ταῦτα καὶ πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστιν ἄλλος Θεός». Καὶ πάλιν «ἄκουε Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἷς ἐστίν». Διότι τὸ τριουπόσιον τῆς μιᾶς θεότητος δὲν διαιρεῖ τὴν μίαν κυριότητα, ἀλλὰ καὶ τρία εἶναι ἀκριβῶς τὰ πρόσωπα καὶ πάλιν παραμένει ἓνα κατὰ τὴν οὐσίαν, τὴν δύναμη, τὴν θέληση καὶ ἐνέργειαν καὶ σὰ ἄλλα οὐσιώδη ἀγαθὰ.

Ἐπομένως τὸ νὰ λατρεύῃ κανεὶς τὸ εἰσιαῖον τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀποβλέπῃ εἰς αὐτὸ καὶ νὰ συνάγεται μὲ ὅλη τὴν δύναμη πρὸς αὐτό, ἀφαιρούμενος ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ βελτίωση τοῦ νοῦ, ἀφοῦ εἶσι εὐρίσκειται ἡ ἀλήθεια, ὁ θεῖος ἔρωτας κι' ἐπομένως γεννιέται ἡ θέωση.

ι'. Ἐὰν τὸ μὲν ψέμα εἶναι πολυχοιδές, ἡ δὲ ἀλήθεια εἶναι ἓνα, ἄρα ὁ νοῦς πού ὑψώνεται σιὸ ἓνα μὲ τὴν ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος, ὑψώνεται σιὸ ὑπερκόσμιον, σιὸ ἀνώτερον ἀπ' ὅλα, σιὸν δημιουργὸν τῆς κτίσεως, πρὸς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν. Ἀλλὰ ὅμως δὲν μπορεῖ ὁ νοῦς νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰ πάθη, ἂν αὐτὴ ἀλήθεια δὲν τὸν ἐλευθερώσῃ (Ἰωάν. η', 32). Ἐπομένως ὁ νοῦς ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὰ πάθη σιρροφόμενος καὶ ὑψούμενος ἐνοποιημένος πρὸς τὸ ὑπερκόσμιον ἓνα.

Στὸν νοῦν ταιριάζει φυσικῶς ὄχι ἡ δουλεία, ἀλλὰ ἡ ἐλευθερία γιὰ νὰ εἶναι ἀπαθής ἡ ψυχὴ καὶ γιὰ νὰ τείνῃ πρὸς τὴν θεοειδῆ κατάστασιν καὶ κυρίως σιὴν πνευματικὴν νιοθεσία. Διότι λέγει ὁ Κύριος ἀπὸ τοῦ δούλου οὐκ οἶδε τί ποιεῖ ὁ Κύριος αὐτόν» (Ἰωάν. ιε', 15). Ἐὰν ἡ ἀγνοία εἶ-

ναι χαρακτηριστικὸν τοῦ δούλου, εἶναι φανερόν, ὅτι ἐκεῖνος πού ἐπέτυχε τὴν ἐλευθερία του, γνωρίζει τὰ μυστήρια τοῦ Πατρὸς καὶ παραλλήλως ἀνέβηκε σιὸ ὕψος, ὅπως εἶναι ἐπόμενον τοῦ ἀξιώματος τῆς νιοθεσίας.

Ὅπως ἡ ἀγνοία εἶναι προφανῶς ἀντιθετὴ σιὴ γνώση, εἶσι ὅπωςδήποτε καὶ ἡ τάξη τοῦ δούλου εἶναι ἀντιθετὴ σαφῶς μὲ τὴν νεικὴ τάξη. Καὶ ἂν ἐκεῖνος πού δὲν γνωρίζει τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου εἶναι δούλος, ἐκεῖνος πού τὸ γνωρίζει δὲν εἶναι δούλος, ἀλλὰ ἐλεύθερος ἢ μᾶλλον νιός. Διότι τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ἐνεργώντας τὴν ἐλευθερίαν, αὐτὸ τὸ ἴδιον νιοθετεῖ σιὸν Θεὸν ὅσους ἐπισκιάσῃ. Γιατί, λέγει, «ὅσοι Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ» (Ρωμ. η', 14).

Ἐὰν λοιπὸν τὸ νὰ ἐνατενίξῃ κανεὶς σιὸ ὑπερούσιον ἓνα, βρίσκειται μέσα σιὴν ἀλήθεια, ἡ δὲ ἀλήθεια χορηγεῖ σιὸν νοῦ τὴν ἐλευθερίαν, ἡ δὲ ἐλευθερία ἀποτελεῖ ἀπόδειξη ζωητῆς θέας νιοθεσίας, αὐτοῦ τοῦ δώρου τῆς νιοθεσίας ἐπομένως οὔτε μεγαλείτερον ὑπάρχει, ἀλλὰ οὔτε ἄλλο τι πρέπει σιὴν λογικὴν φύση. Συνεπῶς εἶναι πολὺ ἔλλογον καὶ ἀπὸ τὰ πλέον ἐπείγοντα, νὰ ἀνυψώνεται ὁ νοῦς, νὰ ἐνατενίξῃ καὶ νὰ συνάγεται μὲ τὴν Χάρη τοῦ Πνεύματος, μὲ ὅλη τὴν δύναμή του, πρὸς τὸ ὑπερκόσμιον ἓνα, δηλαδὴ σιὸν Θεόν.

ια'. Τὸ ἅγιον Πνεῦμα λέγει· «Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἷς ἐστίν». Ἡ φρονιδα τῆς θεϊότητος τοῦ Πνεύματος εἶναι νὰ ἀνυψώῃ τὸν νοῦν πρὸς τὸ ὑπερκόσμιον ἓνα. Καὶ μάλιστα, ὄχι μόνον νὰ διακηρύττῃ μὲν τὸ ἓνα καὶ νὰ λέγῃ ἐκ τοῦ ἄλλου ὅτι δὲν πρέπει κανεὶς νὰ σιρροφῇ τὸν νοῦν πρὸς τὸ ἓνα καὶ αὐτὸ νὰ ἐνατενίξῃ. Ἐκεῖνο πού λέγει τὸ Πνεῦμα, αὐτὸ θέλει καὶ νὰ νοοῦμεν, τὸν Θεόν. Καὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον νοεῖται, πρὸς αὐτὸ πρέπει νὰ στρέφεται ὁ νοῦς. Ἐὰν ὁ νοῦς δὲν σιρροφῇ σιὸ νοητὸν ἓνα (γιὰ νὰ σταθῇ σ' αὐτό), κάθε ἄλλη νόηση εἶναι ἀνύπαρκτη. Ἐπομένως ἡ διδασκαλία περὶ ἐνοποιήσεως καὶ σιρροφῆς πρὸς τὸ ἓνα ἀποβαίνει ματαια. Ἐὰν λοιπὸν αὐτὸ εἶναι ἄπονον, ἄπονον εἶναι ἐπίσης τὸ νὰ μὴ διανοητῆται κα-

νείς τὸ ἓνα καὶ πρὸς αὐτὸ νὰ στρέφεται.

ιβ'. Ἐὰν εἶναι φύση σὶὰ αἰτιατὰ καὶ μάλιστα σιὸς λογικοὺς ἀνθρώπους, νὰ στρέφονται, νὰ ἀναιείνονται καὶ νὰ βλέπουν πρὸς τὸ αἷτιον, (αἷτια πάντων τῶν δημιουργημάτων εἶναι ὁ Θεὸς, ἀπὸ τὸν ὁποῖον καὶ ὁ νοῦς· ὁ δὲ Θεὸς εἶναι τὸ κορυφαῖον ἓνα καὶ ἀπλοῦν), ἐπομένως εἶναι φύση τοῦ νοῦ νὰ στρέφεται πρὸς τὸ κορυφαῖον ἓνα, νὰ ἀννιρώνεται καὶ νὰ βλέπη αὐτὸ ὡς αἷτιόν του.

ιγ'. Ἐὰν, «ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα» (Ρωμ. ια', 46), ἐπειδὴ καὶ ὁ νοῦς εἶναι ἓνα ἀπ' αὐτὰ, συνεπῶς ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ διὰ τοῦ Θεοῦ ἔγινεν ὁ νοῦς χωριότατα μάλιστα ὡσὰν εἰκόνα Θεοῦ. Γι' αὐτὸ περισσότερον ὀφείλει ὁ νοῦς νὰ βλέπη τὸν Θεόν. Καὶ τὸ «εἰς αὐτὸν» λεγόμενον σημαίνει διὸ ὁ νοῦς πρέπει νὰ στρέφεται εἰς τὴν ὄραση τοῦ ἐνὸς ὑπερκοσμοῦ. Ἐπομένως ὁ νοῦς ὀφείλει νὰ ἐναιενίξη τὸ ἓνα.

ιδ'. Τὰ πολλὰ δημιουργήματα προήλθαν ἀπὸ τὸ ἓνα καὶ ὄχι τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ. Καὶ ἡ κίσιση εἶναι τὰ πολλὰ καὶ ἐπομένως εἶναι φανερόν διὸ ἔγιναν ἀπὸ τὸ ἓνα. Ἀλλὰ τὸ ἓνα ἐκεῖνο, ὡς κίσισης καὶ δημιουργός, εἶναι ἐπάνω ἀπὸ τὴν κίσιση. Ἐπομένως ἐκεῖνος ποῦ θεωρεῖ τὴν κίσιση σωσιτά, καὶ ἀνάγκη νὰ φθάση σιὸ ὑπερκόσμιον ἓνα ὑπερβαίνοντας τὴν κίσιση. Ἐπειδὴ ὑπάρχουν ἀφθονα δημιουργήματα σὰν ἀπηγήματα τοῦ δημιουργοῦ, μὲ τὰ ὁποῖα φανερώνεται ὁ Θεὸς ποῦ μὲ τὴν θέλησή του τὰ παρήγαγε μὲ τέχνη, σοφία, δύναμη καὶ ἀγαθότητα καὶ προνόησε γι' αὐτὰ, γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἡσαΐας λέγει ἐν Πνεύματι: «ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ ἴδετε τίς κατέδειξε ταῦτα πάντα» (Ἡσ. μη', 26). Μὲ τὸ μὲν «αὐτὰ πάντα» ἐννοεῖ τὰ πολλὰ κίσιματα, μὲ τὸ δὲ «αἷς», ἀνεθάξει τὸν νοῦν πρὸς τὸν δημιουργόν του (ποῦ εἶναι ἓνα κατὰ φύση ἀπλοῦν).

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

→ σ. 25

ρου, διὰ τῶν ἀδεξίων συνηγοριῶν καὶ ἐνεργειῶν των, τὰ πλέον εὐπρόσδεκτα ἐπιχειρήματα ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας.

Τῆς ἀμύνης ὄμως αὐτῆς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας μας τὸ κύριον ὄπλον εἶναι κατ' ἐμὲ καὶ πάλιν ἡ παιδεία τοῦ κλήρου, ἡ σχετικὴ παιδεία τῶν πολλῶν καὶ ἡ ἀρτία παιδεία τῶν ἐπιλέκτων τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, ὁ ὁποῖος καὶ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ πέραν τῶν ὁρίων αὐτῆς θὰ καταστήσῃ φανεράν τὴν φωτεινὴν παρουσίαν της καὶ τὴν ἱστορικὴν ἀποστολήν της εἰς οἰονδήποτε διάλογον, εἰς οἰανδήποτε διεθνή ἐκδήλωσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰανδήποτε ἐντὸς τῶν κόλπων της ἀναταραχὴν ἢ ἀνωμαλίαν. Τότε αἱ σημεριναὶ ἔριδες καὶ τὰ σκάνδαλα θὰ περιορισθοῦν εἰς τὰς ὀρθὰς των διαστάσεις καὶ ἀντὶ νὰ ἀσχολῆται ἡ καὶ νὰ διασκεδάξῃ μὲ αὐτὰ ὁ χριστιανός, θὰ στραφῇ μὲ δίσπαν ἀγνήν καὶ ὑγιή πρὸς τὰ αἰώνια νάματα, πρὸς τὴν οὐσίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, εἰς τὴν θεραπείαν τῆς ὁποίας εἶναι ἀπὸ αἰώνων τεταγμένη ἡ Ἐκκλησία.

Τότε ἡ Ἐκκλησία καὶ ἀπέναντι τῶν κακοπίστων Ζώιλων, ἀλλὰ καὶ τῶν καλοπίστων ἢ καὶ μεμψιμοίρων ἐπικριτῶν, θὰ ἀποκτήσῃ τοιοῦτον κύρος, ὥστε ἡ φθοροποιὸς σκανδαλοθηρία πολλῶν παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἔξω τῆς χώρας μας ἢ οἰῆσις, νὰ περιορισθοῦν καὶ νὰ καταστοῦν ἀκίνδυνοι.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας ὑπῆρξε πάντοτε ἀγωνιζομένη Ἐκκλησία. Τώρα, εἰς τοὺς πλέον χαλεποὺς δι' αὐτὴν καιροὺς πρέπει νὰ σταθῇ ὀρθία εἰς τὸν προμαχῶνα της. Ὁ σκοπὸς εἶναι ἱερός καὶ αἰώνιος. Ἱερός καὶ αἰώνιος πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὁ ἀγών.

ΠΕΡΙ "ΕΤΟΥΣ ΠΑΙΔΙΟΥ."

Ἐν Ἱ. Μονῇ τῶν Ἱερίων τῇ 7/18.3.68

Ἀγαπητὲ Νίκο,

Ἔλαβον τὸ καλὸν σου γράμμα μὲ ἰδιαίτε-
ραν εὐχαρίστησιν καὶ τὸ ἀνέγνωσα δις. Βλέ-
πω μετὰ καρᾶς πρόοδον εἰς τὴν διατύπωσιν
τῶν ἰδεῶν σου, ἀλληλουχίαν εἰς τὰς σκέψεις
σου καὶ σαφήνειαν εἰς τοὺς στόχους σου. Δὲν
ἦτο δυνατόν (καὶ τὸ ἐπερίμενα) νὰ μὴ ἐπι-
τύχῃς εἰς τὰς ἐξετάσεις, μὲ τόσῃ ἐμπειρίαν,
μελέτῃν καὶ κυρίως μὲ τὰς προσευχὰς τὰς ἱ-
δικὰς σου καὶ τῶν φίλων σου, οἱ ὅποιοι εἶ-
ναι δυνατόν νὰ εἶναι διὰ κρέμασμα, ἀλλὰ
προκειμένου δι' ἓνα Νίκον νὰ γίνωνται εἰσα-
κουστοὶ παρὰ τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Θεοτόκου,
ποῦ δίδει τὸν φωτισμὸν καὶ εἰς τοὺς ἀγγέλους.
Ἡ ἐξομολογήσις σου καὶ ἡ θεία Κοινωνία
μέγα βοήθημα δι' ὅλας μας τὰς βιωτικὰς ἀ-
νάγκας. Τί παίρνομεν εἰς τὴν θείαν Κοινω-
νίαν; Ὀλόκληρον τὸν Θεὸν μὲ τὴν σάρκα
τῆς Παρθένου Μαρίας θεοποιηθεῖσαν, ποῦ ἐ-
δανείσθη νὰ σαρκωθῇ ὁ Πλάστης καὶ δὲν τὴν
ἐπέστρεψεν, ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς οὐρανοὺς,
διὰ νὰ μᾶς τὴν δίδει νὰ τὴν τρώγωμεν κατὰ
τὴν μετάληψιν, μετάδοσιν, εὐχαριστίαν, Κοι-
ωνίαν. Τ' ἀκοῦς; δόξαζε μὲ μυριάς δόξας
τὸν Θεόν σου ποῦ σὲ κάνει σύσωμὸν Του,
σύναιμόν Του μὲ ψυχίον ἄρτου καὶ σταγόνας
οἴνου, εἰς ἀρραβῶνα τῆς μελλούσης βασιλείας
τῶν οὐρανῶν μετ' Αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Μὰ γιατί
αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν τὰ ἐννοεῖ ὁ κόσμος ὁ
πολὺς σήμερον; Ἀπὸ τύφλωσιν. Διάβασε τὸ
τελευταῖον κεφ. τοῦ Λουκᾶ, ποῦ συμβαδίζει ὁ
Χριστὸς μὲ τοὺς δύο Ἀποστόλους Λουκᾶν καὶ
Κλεώπα. Δὲν τὸν γνωρίζουν, διότι ἐκρα-
τοῦντο οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι
αὐτόν». Ὑποτερον κατὰ τὸ ἐσπέρας λέγει:
«διήνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ ἐπέγνω-
σαν αὐτόν». Λοιπὸν χωρὶς τὸ φῶς Ἐκεῖνου
διασκεδάσεις, γλέντια, παραλυσίαι, φαγοπό-
τια, σαρακοστή... ἀλλὰ σκότος, σκότος καὶ

ΤΩΣΤΟΝ εἶναι, δι
τὸ μὲν «ἔτος τοῦ παι-
διοῦ» πέρασε, ἀλλὰ
τὸ πρόβλημα τοῦ παι-
διοῦ παραμένει στήν
πιδ ὀξεία μορφή του.
Κι' ἐνῶ τὸ ἐπίσημο
Κράτος καὶ ἡ θλιβε-
ρὴ ἑλληνικὴ «κουλ-
τούρα» μας κάνουν
δ,τι μποροῦν γιὰ νὰ διασιτρέψουν τὶς θεό-
κτιστες ψυχικὲς δυνάμεις μικρῶν καὶ
μεγάλων, κατ' ἀντινομίαν καὶ ὑποκριτικὰ
δείχνουν ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ παιδί!

Ἄλλὰ γιὰ ποῖο παιδί καὶ γιὰ ποιά ὠ-
φέλειά του μιλοῦν οἱ «μεγάλοι», ὅταν οἱ
ἴδιοι εἶναι κατεστραμμένοι ἐσωτερικῶς,
κάνοντάς το «ἰὼν γένησις»; Ἐπειδὴ δι'
ἡμᾶς τὸ «ἔτος τοῦ παιδιοῦ» δὲν πέρασε,
θὰ δημοσιεύσουμε μιὰ σειρὰ ἐπιστολῶν
τοῦ γνωστοῦ μακαριστοῦ σοφοῦ γέροντα
Ἀθανασίου τοῦ Ἱερίτου πρὸς ἓνα παι-
δί φίλον του δεκαπέντε ἰστίε χρόνων, ὅαν
ὑπόδειγμα διδασκαλίας καὶ περιεχομένου.

Εὐκόλα καταλαβαίνει κανεὶς, δι κέν-
τρον τῶν συμβουλευτικῶν γραμμάτων τοῦ
Ἀθανασίου εἶναι ἡ θεοσέβεια καὶ ἡ προσ-
πάθειά του νὰ σπειρῇ στήν τρυφερὴ ψυχὴ
τοῦ παιδιοῦ σπέρματα εὐσεβείας, ἀγαθό-
τητος, φόβου Θεοῦ, ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀν-
θρώπους καὶ νὰ ὀδηγήσῃ τὴ σκέψῃ του
καὶ τὴν καρδιά του πρὸς τὴν αἰώνια πα-
τρίδα του, τὸν οὐρανόν.

Ἐὰν ἡ παιδεία τοῦ ἔθνους δὲν γίνῃ
Χριστοκεντρικὴ καὶ ἑλληνοχριστιανικὴ, τί-
ποτε δὲν θὰ ἰσχύσῃ νὰ ἀναστείλῃ τὴν καλ-
πάζουσα φθορὰ τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, μὲ
ἀποτέλεσμα τὸν κίνδυνον τῆς ἐθνικῆς μας
ὑποστάσεως. θ.

πάλι σκότος στην ψυχήν με κακὸν τέλος καὶ αἰώνιον κόλασιν.

Ἔχεις ὅλα τὰ πλοῦτη τοῦ κόσμου, τὴν σοφίαν, τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἐπιστήμην. Ἐσκέφθης ὅτι σὲ περιμένει σήμερον, αὔριον χωρὶς ἄλλο, ἢ ἄβυσσος τῶν ἀβύσσων τῆς μελλούσης ζωῆς; ὄχι. Τότε εἶσαι τὸ δυστυχέστερον πλάσμα τῆς γῆς καὶ γιατί ἐγεννήθης ταλαίπωρε;

Μοῦ δίνεις ἀφορμή, ἀγαπητὲ Νίκο, νὰ διδάσκωμαι ἐγὼ πρῶτος καὶ νὰ φρίττω ἀπὸ ὄσα σοῦ γράφω καὶ σὲ εὐχαριστῶ πολύ. Φεῦγε τὰς κακὰς συνανατροφάς, σέβου τοὺς γονεῖς σου καὶ προσεύχου. Φρικτὴ ἡ μοῖρα μας νὰ εἴμεθα ἄνθρωποι, δὲν πεθαίνομεν ποτέ.

Μὲ ἀγάπη ὁ φίλος σου
Ἰθανάσιος

Ἰερὰ Μονὴ Ἰθῆρων 24/7.12.68

Ἀγαπητὲ Νίκο,

Σοῦ γράφω μὲ τὴν πένναν σου καὶ πρέπει εὐθὺς ἀμέσως νὰ μαλώσουμε. Γιατὶ μοῦ ἔστειλες στυλογράφο καὶ μάλιστα ἀξίας, ὅπως μοῦ εἶπαν; Καλὰ τὰ λεμόνια καὶ τὸ μελάνι, τὸν στυλογράφο γιατί, γιατί; Α! δὲν μὲ εὐχαρίστησες μὲ ἓνα δῶρο διαρκείας πρὸς ἓνα γέρο σήμερον ὑπάρχοντα καὶ αὔριον πιθανὸν ἀπερχόμενον. Ἐπειτα ὡς ξεναγὸς τῆς Μονῆς ποῦ εἶμαι μοῦ δίδουν πληθὸς ΒΙC οἱ διάφοροι ξένοι ἐποκέπται τῆς Μονῆς, τὰ ὁποῖα γράφουν καλύτερα καὶ εὐκολότερα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, διὰ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν ταύτην διάθεσίν σου σὲ εὐχαριστῶ. Χθὲς εἶχες τὴν ἑορτὴν σου κατὰ τὸ Νέον ἡμερολόγιον καὶ εἰς τὰς εὐχὰς ποῦ ἔλαβες ἀπὸ γονεῖς συγγενεῖς καὶ φίλους συμμετέσχον καὶ ἐγὼ νοερῶς ἐκ τῶν πρώτων, εὐχῆθεις νὰ γίνης ἀντάξιος τοῦ ἀγίου σου, ἀντάξιος τῶν προσδοκῶν τῶν γονέων σου καὶ τύπος καὶ καλὸν παράδειγμα πάντων τῶν γνωστῶν σου καὶ φίλων.

Πράγματι ὅπως πηγαίνει ὁ κόσμος καὶ εἰς τὸν κατήφορον ποῦ ἐπῆρε, ἴσως ἐξαντληθῆ ἢ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ καὶ τότε ἓνας παγκόσμιος πόλεμος θὰ φέρῃ τὴν καταστροφὴν ἂν καὶ ὁ κακὸς ἄνθρωπος χωρὶς πόλεμον βαδίζει ὁ δυστυχὴς εἰς θάνατον ψυχικὸν μὲ κόλασιν αἰώνιον. Φρίκη, φρίκη, φρίκη καὶ χίλιες φο-

ρὲς καλύτερον νὰ μὴ ἐγεννᾶτο ἄνθρωπος, παρὰ οἰονδήποτε ζῶον ὅποτε θὰ ἐτελείωνε τὴν ζωὴν του ἐδῶ χωρὶς αἰωνιότητα, κρίσιν καὶ κόλασιν αἰώνιον. Τρομερὰ καὶ φρικώδης ἡ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου νὰ εἶναι ἄνθρωπος. Εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἄθνατος, ἢ μὲ τὸν Χριστὸν του, τὸν Θεὸν του, τὸν Πλάστην του ἢ εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸν σκῶληκα τὸν ἀκοίμητον, τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων, τὸν τάρταρον, ἀφωρισμένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ κατηραμένος.

Νίκο, δὲν εἶναι παίξε γέλασε νὰ εἶναι κανεὶς ἄνθρωπος καὶ νὰ μὴ ζῆ ὡς ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, μακρὰν τοῦ Ναοῦ, μακρὰν τῆς Κοινωνίας, μακρὰν τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς καλωσύνης πρὸς πτωχοὺς του συνανθρώπους. Τὸ ξμβλημα τῆς ζωῆς σου νὰ εἶναι διαρκῶς Θεὸς καὶ καλωσύνη καὶ ἠθικὴ ἀγνότης.

Θὰ ἔλαβες τὸ πεντακοσιάρικο ποῦ σοῦ ἔστειλα ταχυδρομικῶς ἀπὸ 20 Ν/βρίου ἀπὸ ἓνα ἐδῶ γέροντα — κάμε ὅ,τι ξέρεις μὲ ἓνα, δύο δέματα.

Τοὺς καιρετισμοὺς μου εἰς τοὺς γονεῖς σου καὶ νὰ τοὺς εἰπῆς νὰ εἶναι αὐστηροὶ ἀπέναντί σου λόγῳ τῆς ἡλικίας σου.

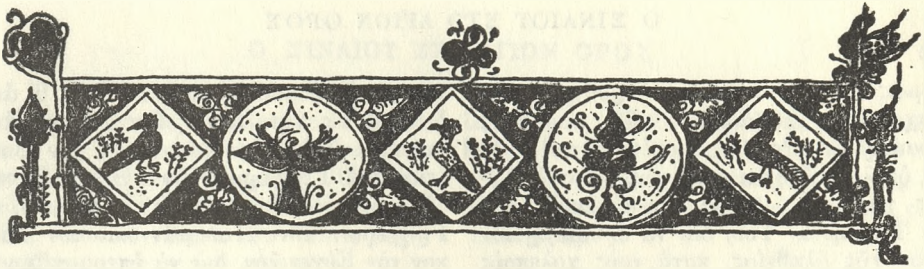
Μετ' ἀγάπης καὶ πολλῶν εὐχῶν πρὸς τὸν Κύριον καὶ τὴν Δέσποιναν.

Ἰερομ. Ἰθανάσιος Ἰθρητίης

Πρόσεξε ἄλλοτε ἀπὸ ἀποστολὰς δώρων. Ἐσομεν ἀπὸ ὅλα.

Ο ΣΙΝΑΙΟΥ ΣΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

ΒΑΘΕΙΑ συγκίνηση έδοκίμασε τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Θεοβαδίστου Ὄρους Σινᾶ, Σεβασμιωτάτου κ Λαμιανοῦ, γνωστοῦ σιὸς ἀγιορεῖτες Πατέρες ἀπὸ τὰ φοιτητικά του χρόνια καὶ ἀπὸ τις πολλὲς ἐπισκέψεις του καὶ ἐκτιμωμένον διὰ τὴν σεμνότητα καὶ πνευματικότητά του.

Πλὴν τῆς πηγαίας ἀγάπης τῆς Ἱ. Κοινότητος πρὸς τὸ σεπλὸν πρόσωπόν του, ἦτις ἦτο καταφανὴς κατὰ τὴν παρουσία του σιὸς Καρῦς, τοῦ ἐγένετο ἡ νενομισμένη ὑποδοχὴ σιὸν ἱερὸν Ναὸν τοῦ Πρωτάτου καὶ προσεφωνήθη μετὰ θερμότητος ὑπὸ ἐκπροσώπου τῆς Ἱ. Κοινότητος.

Στὴν προσφώνηση ἀπήντησε μὲ πολλὴν ἀγάπην γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ γενικῶς ἔδωσε τὸ μέτρον τῆς εὐλαθείας του καὶ τῆς ἀταλαντεύτου θεολογικῆς σκέψεώς του σιὴν Ὁρθόδοξη πνευματικὴ παράδοση, δεῖγμα τῆς τρανὸν τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ ὁ καιωτέρω καταχωριζόμενος λόγος του.

Ἐνιαῦθα θὰ ἔπρεπε νὰ γραφῆ, γιὰ νὰ πληροφορηθοῦν πάντες, καὶ γιὰ τις δυσκολίες πὸν διέρχεται τὸ θυζαντινὸν μοναστήριον τῆς Ἁγίας Αἰκατερινῆς τοῦ Σινᾶ, ὅπως σιὸς κατ' ἴδιαν συζητήσεις ἀνέφραξεν ὁ Σεβ. κ. Δαμιανός, δυσκολίες συνιστάμενες σιὴν ἀποθαρρυντικὴν ἀπάνδρωσή του.

Πράγματι ἡ σὲ βαθμὸν ἐπικίνδυνον ἐλάτωση τῆς Σιναϊτικῆς Ἀδελφότητος, πρέπει νὰ ἀνηυχήσῃ ὄχι μόνον τις ἀρ-

μόδιες κρατικὲς Ὑπηρεσίαι, ἀλλὰ καὶ κάθε Ὁρθόδοξον καὶ νὰ συναγείρῃ σὲ ἐπιγενοσα ἐπισιράτευση τοὺς ἐπιθυμοῦντες νὰ προσφέρουν καὶ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν των χάρη ἑνὸς προκεχωρημένου φάρου τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ μιᾶς Κιβωτοῦ τῶν ἑλληνοβυζαντινῶν παραδόσεών μας.

Τὸ Ἅγιον Ὄρος, εἶναι πολὺ εὐαίσθητον ἀπέναντι σιὸ ἀδελφὸν Χωρῆθ καὶ θὰ κάμη ὄχι εἶναι δυνατὸν γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὸ Ἰουστινιάνιον ἱερὸν Καθίδρυμα. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ αὐτό. Πρέπει νὰ φιλοτιμηθοῦν καὶ οἱ νέοι μας, ἐρχόμενοι σὲ ἐπαφὴν μὲ τὸ Σιναϊτικὸν Μετόχιον. Οἱ καιροὶ δὲν περιμένουν.

Πανοσιολογιώτατε ἅγιε Πρωτεπιστάτα καὶ Πανοσιολογιώτατοι Ἐπιστάται καὶ Ἀντιπρόσωποι τῶν Ἱερῶν Μονῶν παρὰ τῆ Ἱερᾶ Κοινότητι τοῦ Ἀγωνύμου Ὄρους.

Μὲ βαθεῖαν ταπεινώσιν καὶ εὐχαριστίαν πολλὴν δοξάζω τὸ εὐλογημένον Ὄνομα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὅποιος μοῦ ἐ χάρισε τὴν ἁγίαν αὐτὴν εὐκαιρίαν νὰ ἔλθω ἀπὸ τὸ Θεοβάδιστον Ὄρος Σινᾶ, ταπεινὸς προσκυνητής, εἰς τὸ Θεομητοροβάδιστον Ἅγιον Ὄρος.

Αἰσθάνομαι αὐτὴν τὴν στιγμήν συγκίνησιν πολλὴν καὶ χαρὰν μεγάλην καὶ ἀνεκλάλητον, διότι εὐρίσκομαι εἰς τὸ χαριτόβρυτον «Περιβόλι τῆς Παναγίας», τῆς Ἐφόρου τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

Αἰσθάνομαι ἀκόμη χαρὰν, διότι εὐρίσκομαι εἰς χώρον τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου Δημητρίου, τοῦ σεπτοῦ Προκαθημένου ἀπάσης τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸν ὁποῖον ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς

θερμῶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν προθύμως παρασχεθεῖσαν μοι ἄδειαν τῆς παρουσίας προσκυνηματικῆς μου ἐπισκέψεως καὶ πρὸς τὸν ὅποιον εὐχομαι ταπεινῶς ὅπως ὁ Κύριος χαρίζηται μακρὰ ἔτη διακονίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Του, διὰ τὰ ὀρθοτομῆ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, κατὰ τοὺς χαλεποὺς μάλιστα τούτους καιροὺς ποὺ διανύομεν.

Αἰσθάνομαι, τέλος, χαρὰν καὶ συγκίνησιν, διότι θὰ προσκυνήσω τὰ χώματα, τὰ ὁποῖα ἐποτίσθησαν μὲ τὰ δάκρυα, τοὺς ἀσκητικούς ἰδρώτας καὶ τὸ αἷμα πολλῶν, τῶν ἀγιορειτῶν Ὁσίων καὶ Ὁσιομαρτύρων διότι θὰ προσκυνήσω εἰς τὰ ἱερὰ τῆς πίστεώς μας σκηνώματα τοῦ Ἄθω, τὰ ἀποθησαυρισμένα ἅγια λείψανα καὶ τὰς θαυματουργοὺς ἁγίας Εἰκόνας, ἀλλὰ καὶ διότι θὰ ἔλθω εἰς ἐπικοινωνίαν πνευματικὴν μὲ τοὺς ἐνταῦθα ἀκουμένους πνευματικούς πατέρας καὶ ἀδελφούς, διὰ τὰ ἀκούσω λόγους σωτηρίας καὶ ἐνδυναμωθῶ εἰς τὴν πίστιν.

Σήμερον, ἀγαπητοὶ πατέρες καὶ ἀδελφοί, πάντες πρέπει νὰ ἀλληλοστηριζώμεθα εἰς τὴν πίστιν, διότι ὁ διάβολος προσπαθεῖ νὰ τὴν κλονίσῃ συθέμελα καὶ νὰ πλανήσῃ καὶ τοὺς ἐκλεκτούς, εἰ δυνατόν.

Ἡ Ὁρθόδοξος Πίστις μας δέχεται πρωτοφανῆ καὶ ἀμείλικτον διωγμὸν ὑφ' ὄλων τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἡ Ὁρθοδοξία πολεμεῖται ἀπὸ «θρησκευομένους» καὶ ἀθρήσκους, ἀπὸ «πιστοὺς» καὶ ἀπίστους, ἀπὸ «χριστιανούς» καὶ ἀθέους! Καὶ διερωτώμεθα, μήπως, ἤδη ζῶμεν εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀντιχριστοῦ καὶ εἰς τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς Ἀποκαλύψεως;

Πῶς ἄλλως νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἄρνησιν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν σύγχρονον κόσμον;

Πῶς νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὴν ἀποστασίαν τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν;

Πῶς νὰ αἰτιολογήσωμεν τὴν πολεμικὴν κατὰ τῆς Ὁρθοδοξίας;

Ὅμως, παρὰ τὸν πόλεμον αὐτόν, ἡ Ἐκκλησία θὰ μείνῃ ἀπαρασάλευτος, ἐπὶ τὴν «πέτραν» μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων. Ἡ ἀλήθεια, τὸ φῶς, ἡ Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σβύσῃ ἀπὸ αὐτὸν τὸν κόσμον, διότι τὸ τοιοῦτον πράγματι θὰ σημάνη τὸ

τέλος τοῦ κόσμου. Πάντοτε ὁ Θεὸς θ' ἀναδεικνύῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Του τὰ ἀναστήματα ὡσὰν τὸν Ἀθανάσιον, τὸν Βασίλειον καὶ Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, τὸν Μάξιμον τὸν Ὁμολογητὴν, τὸν Φώτιον, τὸν Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν καὶ τὸν Μάρκον τὸν Εὐγενικόν, διὰ τὰ ὑπερασπίζονται τὸν ἀτίμητον θησαυρὸν τῆς Πίστεως. Καὶ πάντοτε τοιοῦτους θεοπνεύστους ἡγέτας θὰ ἀκολουθῇ πιστῶς ὁ εὐσεβὴς λαὸς τῶν Ὁρθοδόξων.

Ἄλλὰ εἰς ὅλας τὰς δυσκόλους στιγμὰς τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι προπαντὸς ἔδωκαν τὸ παρὸν εἰς τὰς μάχας ἦσαν οἱ Μοναχοί. Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ θεῖον ἔρωτα πυρπολούμενοι κατέλιπον τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου διὰ τὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν των καὶ τὸν κόσμον διὰ τῶν προσευχῶν των.

Ἰδιαιτέρως οἱ Ἀγιορεῖται Πατέρες, χωρὶς νὰ συγγένην φῶς καὶ σκότος, ἀλήθειαν καὶ πλάνην, ἠγωνίσθησαν καὶ ἐποντίσθησαν εἰς τὰ Ἀθωνικὰ πελάγη ἀπὸ Ἀγαρηνοῦς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ Λατίνους καὶ λατινόφρονας, διὰ τὰ κρατήσῃν ἀλώβητον τὸν θησαυρὸν τῆς πίστεως.

Δὲν τρέφομεν μνησικακίαν ἢ ἀντιπάθειαν ἔναντι οὐδενὸς μὴ Ὁρθοδόξου. Ἄλλὰ καὶ δὲν δυνάμεθα ποτέ, στοιχοῦντες τῇ θεοδιδάκτῳ διδαχῇ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν, νὰ δεχθῶμεν τὰς ἀπαράδεκτους φωνὰς ἐκπροσώπων χριστεπωνύμων κοινοτήτων τῆς Δύσεως καὶ Ὁμολογιῶν ἔξω τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅτι δῆθεν «οὐδὲν μᾶς χωρίζει»!

Ὅχι! Μὲ τὴν Δύσιν, εἰς τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις, μᾶς χωρίζουν πολλά. Χάσμα μέγα! Τὰ θέματα αὐτὰ τὰ ἔξεκαθάρισαν ἅγιοι Πατέρες καὶ ἅγιοι Σύνοδοι, ὅπως ἡ Ἁγία Σύνοδος τοῦ ἔτους 867 ἐπὶ Μεγάλου Φωτίου καὶ ἀκολούθως αἱ ἐπὶ Ἀγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ Σύνοδοι.

Παρὰ ταῦτα, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία νυχθημερὸν εὐχεται καὶ θὰ εὐχεται «ἐπὲρ εὐσταθείας, — ἐννοεῖται ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει — τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως» ἐν τῇ αὐτῇ καὶ μιᾷ ὀρθῇ πίστει. Προσευχώμεθα ὅ-

πὲρ τῆς ἐπιστροφῆς καὶ ἐπανόδου εἰς τοὺς κόλπους τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ὁρθοδόξου δηλονότι Ἐκκλησίας, τῶν «πεπλανημένων», κατὰ τὸν Μέγα Βασίλειον, ἀδελφῶν μας.

Ἐπὲρ τῆς ἐπανόδου αὐτῆς τῶν ἐν πλάνῃ ἀδελφῶν μας μαζῆ με τὰς ἐνθέρμους προσευχάς, θεωροῦμεν ὡς ὠφέλιμον τὸν εἰλικρινῆ θεολογικὸν διάλογον. Οὐδὲν ἔχει νὰ φοβηθῆ ἡ Ὁρθοδοξία ἀπὸ ἕναν τοιοῦτον θεολογικὸν διάλογον, ἀρκεῖ νὰ ἀκουεταὶ ὀρθοδόξως καὶ ἰσοτίμως ἡ φωνὴ Τῆς. Πιστεύομεν ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει τὸ πλήρωμα τῆς ἀληθείας, καὶ δὲν δύναται ἐπομένως οὐδεμίαν ἀπολύτως ὑποχώρησιν ἢ συμβιβασμὸν νὰ διανοηθῆ. Δι' ὃ ἂς ἐπιτραπῆ, νὰ ἐκφράσωμε τὴν ἔντονον ἀνησυχίαν μας διὰ τὴν διατύπωσιν ὠρισμένων ἀστόχων ἀτομικῶν μᾶλλον ἀπόψεων ἐκ μέρους Ὁρθοδόξων τινῶν, οἱ ὁποῖοι πόρρω ἀπέχουσι τῆς γνώσεως τῆς ἀληθοῦς Θεολογίας.

Ἡ Θεολογία δὲν ἀποκτᾶται εἰς τὰ σπουδαστήρια τῆς ἐσπερίας, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐρημον, διὰ τῆς ἀσκήσεως. Πρῶτον, βιοῦται καὶ ὑστερον γνωρίζεται. Πρῶτον τὰ δόγματα γίνονται βιώματα καὶ ὑστερον κατατίθενται ὡς θεολογικαὶ μαρτυρίαι. Ἐὰν δὲν ἀναβῶμεν εἰς τὸ νοητὸν Ὅρος Θαβώρ τὸ καπνίζον Θεοβάδιστον Ὅρος Σινᾶ καὶ δὲν ἴδωμεν τὴν ἄκτιστον δόξαν τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, δὲν δυνάμεθα νὰ εἴμεθα θεολόγοι μόνον με τὰς μεταδιδόμενας θεολογικὰς γνώσεις.

«Καινοφωνία» πάντοτε ἠκούοντο εἰς τὴν

ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πάντοτε ἐπολεμοῦντο ἀπὸ ἁγίους Ἀρχιερεῖς, ἀπὸ εὐσεβεῖς ἱερεῖς, ἀπὸ ἐναρέτους μοναχοὺς, ἀπὸ τὸν Ὁρθόδοξον λαόν, ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ σήμερον ὁ χορὸς τῶν Ὁρθοδόξων Ἱεραρχῶν, τὰ τάγματα τῶν Ὁρθοδόξων κληρικῶν καὶ μοναχῶν, καὶ ὁ λαὸς τῶν Ὁρθοδόξων, δὲν θὰ ἀφήσουν ποτὲ τὸν θησαυρὸν τῆς πίστεως νὰ παραχαραχθῆ.

Εὐχεσθε, ἅγιοι Πατέρες, «ὑπὲρ εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν».

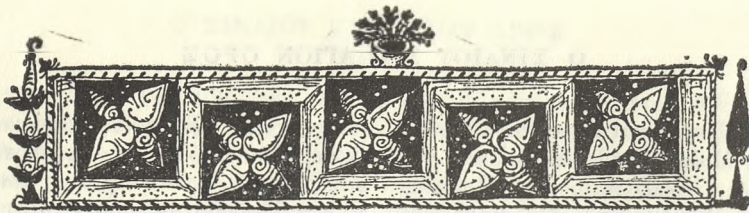
Εὐχεσθε ἐπὲρ πάσης ἐπισκοπῆς Ὁρθοδόξων τῶν ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς ἀληθείας».

Εὐχεσθε καὶ ὑπὲρ τοῦ Θεοβαδίστου Ὁρους Σινᾶ, τὸ ὁποῖον σήμερον ἀντιμετωπίζει πολλὰς καὶ μεγάλας δυσκολίας, ἰδίως ἀπὸ πλευρᾶς ἐπανδρώσεώς του, δι' ὃ καὶ θὰ εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς τὸ ἀγιώνυμον Ὅρος, ἐὰν πατέρες τινές, ἔστω καὶ ἐλάχιστοι, ἔστω καὶ διὰ θητείαν τινά, ἀπεφάσιζαν νὰ προσέλθουν καὶ παραμείνουν μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἀσκουμένων θεαρέστως Σιναιτῶν Πατέρων.

Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ὠραίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ ὑποδοχὴν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπεφυλάξατε καὶ δέομαι εἰς τὸν Δεσπότην Χριστὸν ὅπως ἅπαντες συναντηθῶμεν καὶ ἐν τῇ Ἐπουρανίῳ Αὐτοῦ Βασιλείᾳ.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων Ὑμῶν. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ

ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ

ΦΩΤΟΕΙΔΗΣ πρᾶγματι ἡ περιφημὴ αὐτῆ πραγματεία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Ἐπισκόπου Νύσσης Καππαδοκίας, πού διαπραγματεύεται τὸ θέμα τοῦ παρθενικοῦ βίου καὶ ἔχει χαρακτηριθεῖ ὡς ἔγχειριδίδιο παρθενίας. Εἶναι ἀπὸ τὰ ἀρτιώτερα κείμενα, πού γράφτηκαν ἀπὸ τοὺς Πατέρες, πάνω στὸ θέμα αὐτὸ καὶ τὸ ὠραιότερο ἀπὸ τὰ Ἑθικά του συγγράμματα.

Τὸν βίο τῆς παρθενίας χαρακτηρίζει ὁ ἱερός Πατήρ «κατὰ φιλοσοφίαν βίον» καὶ «ζωὴν θειοτέραν». Φαίνεται ὅτι εἶναι ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔργα τοῦ Γρηγορίου, ἀναγόμενα στὴν πρό τῆς χειροτονίας του σὲ ἐπίσκοπο ἐποχῇ. Τὸ ἔργο αὐτὸ ἀναπτύσσει ἐξαιρετικὰ περὶ παρθενίας θεολογία, ἀναφερόμενο ταυτόχρονα καὶ στὴν πρακτικὴ, τὴν τέχνη δηλαδή τῆς παρθενίας. Ὁ μυστικὸς ὑψιπέτης Πατήρ, ὑψώνεται ὡς ἀετὸς στὸ χῶρο τῆς θεωρίας τοῦ ὄντως καλοῦ καὶ γενικὰ μᾶς χαρίζει ἓνα ἔξοχο ἔργο γιὰ τὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς παρθενίας, θεμελιωμένο ὄχι μόνον θεολογικά, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπολογικά καὶ σωτηριολογικά. Σκοπὸς τοῦ ἱεροῦ συγγραφέα εἶναι νὰ δημιουργήσῃ στους ἀναγνώστες τὴν ἐπιθυμία τῆς ἐνάρετης ζωῆς γενικώτερα, πὺδ συγκεκριμένα ὅμως μᾶς μιλάει γιὰ τὴ ζωὴ τῆς παρθενίας, πού μὲ ἀσφάλεια μᾶς εἰσάγει στὴν ἐνάρετη ζωὴ.

Τὸ ὅλο ἔργο χωρίζεται σὲ εἰκοσιτρία (xγ') κεφάλαια, πού μνημονεύονται σὲ μιὰ σύντομη εἰσαγωγή. Χαρακτηρίζεται ἀπὸ μιὰ φυσικότητα καὶ εἶναι γεμάτο ἀπὸ ζωντάνια καὶ χάρη. Κάθε θέσι τοῦ κειμένου γίνεται πὺδ κατανοητὴ καὶ πειστικὴ, χάρη στὰ ὁλοζώντανά παραδείγματα, παρμένα ἀ-

πὸ τὴ ζωὴ. Οἱ πολῦτιμες ἀκόμη ἐμπειρίες τοῦ ἁγιοτάτου Πατρὸς ἔχουν νὰ παίξουν σημαντικὸ ρόλο στὴν ἐμπέδωση τῶν νοημάτων. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ δομὴ του κάνουν τὸ κείμενο δυνατὸ καὶ ἀρμονικόν.

Προσπάθεια τῆς μικρῆς καὶ ἀσήμαντης αὐτῆς ἐργασίας εἶναι, νὰ παρουσιάσουμε στους ἀδελφούς μας, πού ἀναζητοῦν τὸ Θεὸ καὶ τὴ θέωση, τὸ περιεχόμενο τῆς ὑπέροχης αὐτῆς πραγματείας, ἀφήνοντας τὸν ἅγιον Γρηγόριον νὰ μιλήσῃ μέσα ἀπὸ τὸ θεοφώτιστο καὶ ἀριστοεργηματικὸ τοῦτο κείμενο. Θὰ τὸ θεωρήσουμε ἰδιαίτερη εὐλογία, ἂν τοῦτες οἱ φτωχῆς γραμμῆς γινόνταν εὐλογητὴ ἀφορμὴ γιὰ τὴν πνευματικὴ ὠφέλεια τῶν ἀδελφῶν καὶ ταυτόχρονα νύξη γιὰ τὴ μελέτη καὶ ἐκδοση μιᾶς ἐμπειριατωμένης με σχόλια εἰσαγωγῆς, ὄχι μόνον τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπολοίπων συγγραμμάτων τοῦ ἁγίου Πατρὸς, ἀπὸ εἰδικούς μελετητές. Θὰ ἄξιζε τόσο πολὺ μιὰ τέτοια ἐργασία πού λείπει σήμερα στὸ χῶρο τῶν ἐκδόσεων τῆς πατερικῆς γραμματείας.

Ἄλλ' ὡς δοῦμε ὅμως πὺδ κοντὰ τὸ ἱερὸ κείμενο. Τοῦτο δὲν ὑστερεῖ ἀπὸ τὰ σχετικὰ πατερικὰ κείμενα σὲ θεολογικὴ σκέψη. Ἡ θεολογικὴ τοποθέτηση τῆς παρθενίας θρῖσκειται στὴ σύνδεσθί της καὶ τὴ σχέσηί της μετὴν ἐνδοτριαδικὴ ζωὴ τῆς θεότητος. Ἔτσι ὁ ἅγιος Νύσσης εἰσάγει τὴν παρθενία στὸ χῶρο τῆς θεότητος, τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἡ παρθενία συνυπάρχει μετὴν ἀφθαρτο Πατέρα, πού, ἂν καὶ ἔχει Ἰόν, εἶναι παρθένος, διότι ἐγέννησε ἀπαθῶς. Ὁ Ἰὸς ἐπίσης εἶναι χορηγὸς τῆς παρθενίας, ἂν καὶ συνέδη τὸ παράδοξον, νὰ γεννηθεῖ ἀπὸ Παρθένο. Παρατηρεῖ δὲ ἀκόμη ὁ τῶν Νυσσαίων φωστήρ, ὅτι αὐτὸ

πού ἔγινε στήν Ἀμίαντο Μαρία σωματικά, μέ τή παρθενία, νά λάμψει δηλαδή τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος ἐν τῷ Χριστῷ, τοῦτο γίνεται καί στήν κάθε ψυχῇ πού ἀληθινά παρθενεύει.

Στήν ἀνθρωπολογικὴ τοποθέτηση τῆς παρθενίας ἐκθέτει, ὁ ἅγιος Γρηγόριος, τίς προϋποθέσεις γιὰ νά τὴν συνδέσει μέ τὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου κατ' εἰκόνα Θεοῦ. Στὴν ἀρχὴ ὁ ἄνθρωπος ἦταν εἰκόνα τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ. Τὸ πάθος φανερώθηκε μετὰ τὴ δημιουργία καί ἔχει σὰν πηγὴ τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου. Ἐνῶ ζοῦσε ἐκ φύσεως στὸ χῶρο τοῦ ἀγαθοῦ, κἀνοντας κακὴ χρῆση τῆς ἐλευθερίας του, μέ τὴν παράβαση τῆς ἐντολῆς μπῆκε στὴ ζωὴ του «ἢ τοῦ ἀμασιάνειν ἀκολουθία» καί τὸ ἀρχέτυπον κάλλος «κατεμελάνθη». Ἡ ἀπώλεια τοῦ κατ' εἰκόνα ἔδω δὲν πρέπει νά νοηθεῖ σὰν καταστροφή τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ σὰν ἀπώλεια τῆς ἀφθαρσίας καί τοῦ πνευματικοῦ κάλλους.

Ἡ ὁμοίωσή μας μέ τὸ Θεὸ δὲν εἶναι δικό μας κατόρθωμα, διότι ἀπ' τὴν ἀρχὴ χάριστηκε στὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ Θεό. Ἡ φροντίδα τοῦ ἀνθρώπου θὰ εἶναι «ἐκκαθάραι μόνον τὸν ἐπιγιγνόμενον ἀπὸ κακίας ὄντων αὐτῶ καί τὸ κεκαλιμμένον ἐν τῇ ψυχῇ κάλλος διαφωτίσαι». Μὲ τὴ θέση αὐτῇ, διαφωτίζεται ἡ διδασκαλία τοῦ ἁγίου Νύσσης περὶ παντελοῦς ἢ μερικῆς ἀπωλείας τοῦ κατ' εἰκόνα. Δὲ χάθηκε ἡ βασιλικὴ εἰκόνα, ἀλλὰ εἶναι σκεπασμένη. Ἄν ἡ ψυχὴ καθαρθεῖ μέ τὸν ἅγιο βίο μας ξαναβρίσκειται, ὅπως βρέθηκε «ἢ ἀπολεσθεῖσα δραχμὴ» τῆς παραβολῆς. Πρέπει λοιπὸν νά ἀποκαταστήσουμε τὴ θεία εἰκόνα στὸ ἀρχαῖο κάλλος. Νά γίνουμε ὅπως ἦταν ὁ πρωτόπλαστος στὸν παράδεισο, πού ἔργο του ἦταν ἡ κατατρυφήση τοῦ Θεοῦ.

Στὸ ταξίδι ἀπὸ τὴν ἀφθαρσία στὴ φθορὰ τελευταῖος σταθμὸς εἶναι ὁ γάμος. Γιὰ τὴν ἐπιστροφή μας πάλι στὸν παράδεισο, χρειάζεται ἡ ἐγκατάλειψη τοῦ γάμου, πού εἶναι στοιχεῖο τῆς φθορᾶς. Ἔτσι ζοῦμε ἀπὸ αὐτὴ τὴ ζωὴ στὸν παράδεισο. Ἡ σωτηριολογία, τέλος, τῆς παρθενίας τονίζεται ἰδιαίτερα ἀφοῦ «ἐφάπτεται τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας» καί κατεβάζει τὸ Θεὸ σὲ κοινωνία μέ τοὺς ἀνθρώπους, παράλληλα δέ, φτερώνει τὸν ἄνθρωπο γιὰ τὴν ἐπιπόθηση τῶν οὐρανίων καί τὸν οἰκειώνει μέ τὸ Θεό.

Ἐδῶ θὰ μᾶς ἐπιτραπεῖ νά σημειώσουμε ὅτι ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης δὲν εἶναι μόνον ἡ ἔξοχη φιλοσοφικὴ ἰδιοφυΐα μέ τὴν ἀπλὴ καί φιλήσυχη φύση, οὔτε μόνον ὁ μέγας μουσικὸς Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ καί ὁ μέγας δογματικὸς Πατήρ, πού στέκεται θανμάσια μέ τοὺς δύο ἄλλους φωστῆρες τῆς Καππαδοκίας, τὸν ἀδελφὸ του Μέγ. Βασίλειο καί τὸν δεῦτερο Θεολόγο τῆς Ἐκκλησίας μας Γρηγόριο τὸν Ναζιανζηνὸ καί πού δίκαια ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τοῦ ἔδωσε τὴν ἐπωνυμία τοῦ «στύλου τῆς καθολικῆς ὀρθοδοξίας» καί ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τὸν ὠνόμασε «Πατέρα Πατέρων, τῶν Νυσσαέων φωστῆρα, ἄνδρα μετὰ τὸν ἀδελφὸν δεῦτερον ἐν τε λόγοις καί τρόποις».

Ἔτσι, ἡ παρθενία εἶναι ὁ χῶρος ὅπου θεμελιώνεται καί ἀναπτύσσεται ἡ καινὴ ἐν Χριστῷ ζωὴ. Τὸ κεφάλαιο καί ἡ ἀπαρχὴ αὐτῆς τῆς ζωῆς εἶναι ἡ παρθενικὴ ἐκ Πνεύματος Ἁγίου γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἱερός συγγραφέας ξεκινᾷ μέ τρόπο ἐπαγωγικὸ γιὰ νά προβάλλει τὸν παρθενικὸ βίο. ἐγκωμιάζοντας τὴν παρθενία, πού ἐπινοήθηκε γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς θείας καί μακαρίας ἡδονῆς καί ἐξηγώντας πῶς δὲν καταδικάζεται ὁ γάμος.

(συνεχίζεται)

i.θ.σ.

“ΖΩΩΝ ΘΕΟΥΜΕΝΟΝ.”

Σαρκώσεως του Θεού Λόγου.

ΙΧΑ τήν χαράν νά μελετήσω τὸ θαυτάτα θεολογικὸν βιβλίον τοῦ φίλου καὶ ἐμβριθοῦς θεολόγου κ. Π. Νέλλα μὲ τὸν ἀνωτέρω τίτλον, μὲ τὸ ὅποιον θίγει θεμελιώδη ἀνθρωπολογικὰ προβλήματα, αὐτὰ ποῦ ἀποτελοῦν, κατὰ τὴν Πατερικὴν Ὁρθόδοξην παράδοσιν, τοὺς λόγους τῆς

Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἀναφέρονται στὴν προπρωτικὴ κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου, — ποῦ ἀστραφτε μὲ τὸ πρωτόκτιστον κάλλος του καὶ ἤγητο στὴ θέωσιν — στὴν μεταπρωτικὴν — μὲ τὴν ἀχρείωσιν τῆς εἰκόνας καὶ τὴς τραγικῆς συνέπειες — καὶ στὴν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ «ἀρχαίον κάλλος» — μὲ τὴν θέωσιν πάλι τοῦ «προσλημματος» ἀπὸ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

Τὰ ἀνωτέρω θέματα ἐξετάζονται ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς Πατερικῆς Θεολογίας, «ἐν συμφωνίᾳ», σὲ ὅλες τὶς διαστάσεις των, τὶς προεκτάσεις καὶ τὶς συνέπειές των. Ὁ σ. κατέχει θαυμάσια τὴν Πατερικὴ Θεολογία καὶ τὶς ἐμπειρίες τῆς Ἐκκλησίας, γι' αὐτὸ καὶ μὲ ἀνύση ἀναπτύσσει τὶς «προοπτικῆς γιὰ μιὰ ὀρθόδοξην κατανόησιν τοῦ ἀνθρώπου».

Ὁ σεμνὸς καὶ ἀκαταπόνητος θεολόγος, προσεγγίζει μεθοδολογικὰ «τὸ ἓνα καὶ ἐνιαῖο θέμα σὲ πέντε ξεχωριστὲς ἐνότητες. Στὴν πρώτη, ἐξετάζονται συνθετικά, ἀλλὰ ὄχι συστηματικά, ὡρισμένα κεντρικὰ δεδομένα τῆς ἀνθρωπολογίας τῶν Πατέρων σὲ ὅλο τὸ φάσμα τῆς πατερικῆς γραμματείας καὶ προσδιορίζεται ἡ σημασία τους γιὰ τὸ καίριο πρόβλημα τῶν ἡμερῶν μας, τῆ σχέσιν Ἐκκλησίας - κόσμου.

Στὴ δευτέρῃ, ἐξετάζεται τὸ ἴδιο θέμα σ' ἓνα συγκεκριμένο Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας· στὴν τρίτῃ, σὲ μιὰ ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία. Στὴν τέταρτῃ, δίδονται αὐτοῦσια ὠρισμένα νευραλγικὰ γιὰ τὸ θέμα μας πατερικὰ κείμενα, γιὰ νὰ ἔχη ὁ ἀναγνώστης μιὰ ἀμεση γεύσιν τῆς πνευματικῆς πατερικῆς αἰσθησεως καὶ μαρτυρίας. Καὶ στὴν πέμπτῃ, τεκμηριώνονται οἱ θέσεις τοῦ βιβλίου καὶ διαπλατύνεται, μὲ τὴν χρῆσιν τῆς σύγχρονης ἐπιστημονικῆς θεολογικῆς μεθόδου, ἡ ἔρευνα ὠρισμένων σημείων» (σ. 9).

Λυπούμαι, γιὰτι, γιὰ λόγους στενότητος χώ-

ρου, δὲν ἔχω τὴν δυνατότητα νὰ παρουσιάσω ὅλες τὶς ἀρετὲς τοῦ κρινομένου βιβλίου καὶ νὰ ὑπογραμμίσω τὴν ἐπιτυχία τῆς προθέσεως τοῦ σ., νὰ προσαρμοσθῇ τόσο ὑψηλὰ θεολογικὰ θέματα στὸ ἐπίπεδον τοῦ μέσου ἀναγνώστου καὶ νὰ οἰκοδομήσει.

Τὸ ἄθλημα αὐτὸ, ποῦ ὀφείλει ὁ σ. στὴν πολυμερῆ πατερικὴν στοιχειώσιν του — θὰ ἔλεγα καὶ στὴν ταπεινώσιν του — ἀποκτὰ μεγαλειότερη ἀξία στὴν ἐποχὴ μας, ποῦ πράγματα καὶ θέματα ἀπλά, κάποιον νέοι θεολόγοι μας, τὰ παρουσιάζουν μὲ ἀσάφεια, βαρύγδουπα, σταυρολεξικά, ποῦ κουράζουν καὶ τοὺς ἀσκημένους ἀκόμη σ' αὐτὰ καὶ τελικὰ τίποτε τὸ βέβαιον δὲν προσφέρουν, εἰμὲ γεύσιν «Μαρίας Νεφέλης»!

Θὰ προσέθετα σ' αὐτὰ, τὸ πόσην σημασίαν ἔχει ἡ ὑπόμνησις τῆς Πατερικῆς διδασκαλίας στὰ θιγόμενα θέματα, ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία καθημερινῶς, μὲ τὶς ἱερὲς Ἀκολουθίας τῆς, ἀναφέρεται στὶς τρεῖς χρονικῆς διαστάσεις: προπρωτικῆ, μεταπρωτικῆ, ἀποκατάστασις. Χωρὶς ἀναφορὰ σ' αὐτὲς ποῖο νόημα ἔχει ἡ Σάρκωσις;

Τὸ βιβλίον ἀσφαλῶς θὰ διαβασθῇ καὶ θὰ ὠφελῆσθαι καὶ τοὺς προβληματιζομένους διανοουμένους καὶ φιλοσοφοῦντας — χάρη στὴν ἐκδοσὴν ἀπὸ τὴν «Ἐποπτεῖον» —, ἀλλὰ καὶ τοὺς Χριστιανοὺς ὅλης τῆς κλίμακας πίστεως, γνώσεως καὶ ζωῆς. Συγχάριζον τὸν σπουδαῖον θεολόγον διὰ τὸ βιβλίον του αὐτοῦ, χάρη στὴν ἐπιλογὴ τῶν θεμελιῶν θεμάτων του καὶ τὴν, μὲ θαθεῖαν γνώσιν, ἐπεξεργασίαν των ἐλπίζομε νὰ δράσῃ σάν θεολογικὴ βόμβα. Καὶ θὰ εἶναι ὑδρογόνου.

Διὰ μὲν τοὺς «πιστοὺς», θὰ συντελέσει στὸ σπᾶσιμον τῶν ἠθικιστικῶν σχημάτων καὶ στὴν ἐπιθυμία ἀνυψώσεως τῆς ψυχῆς των σὲ μιὰ ζωντανὴ ἀγαπητικὴ σχέση τῆς μὲ τὸν Πατέρα τὸν ἐν οὐρανοῖς, ἀλλὰ καὶ στὴν καταβίωσιν τῆς στὴν ἄβυσσον τῆς ταπεινώσεως, κατὰ τὸ μέτρον ποῦ δὲν θὰ ἔχη ἐνωθῇ κατ' ἐνέργειαν μαζὴ Του· διὰ δὲ τοὺς «ἀπίστους», θὰ δράσῃ συγκαλονιστικὰ μέσα στὰ κυκλώματα τῆς ἀναζητήσεως καὶ τῶν ἀμφιβολιῶν των.

Γιατὶ ἡ ἀνθρωπολογία τῆς Ὁρθόδοξου παραδόσεως δρᾷ στοὺς καλοπίστους κατὰ τρόπον πειστικὸν μὲ τὸ ἐρώτημα: ἔάν ὁ ἀνθρώπος εἶναι ἀπὸ τὴν φύσιν του, ὅπως παρουσιάζεται, πῶς μποροῦν νὰ ἐξηγηθῶν οἱ ἀντιφάσεις του, ἂν κάποτε δὲν ἦταν ἔτσι; Καί, «ἂν ὁ ἀνθρώπος ἐπλάσθη διὰ τὸν Θεόν, διατὶ δὲν συμφερεῖ μὲ τὸν Θεόν; Ἄν, πάλιν, δὲν ἐπλάσθη διὰ τὸν Θεόν, γιατί δὲν μπορεῖ νὰ εὕρῃ ἀνάπαυσιν παρὰ μόνον στὸν Θεόν;». Ἡ ἀντίφασιν θεβαιώνει καὶ «διαλεκτικὰ» τὴν ἀ-

λήθεια τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι εἶναι «ζῶν θεούμενον τῇ πρὸς Θεὸν νεύσει». Ἐπομένως ὅσον κινεῖται πρὸς τὸν Θεόν, τόσον καὶ θεοῦται. Καὶ καθ' ὅσον δὲν κινεῖται, τόσον καὶ δαιμονίζεται.

ΖΗΛΟΝ ἔνθεον ἔχων εἰς τὴν καρδίαν του, διὰ τὴν ἔκδοσιν θεοπνεύστων βιβλίων, κ. Στ. Κεμεντζιζίδης, ἀνέλαβε τὸν ἄθλον τῆς ἐκδόσεως τοῦ ὀγκώδους καὶ πολυδαπάνου ἔργου τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ ἁγιορείτου, ἧτοι τῆς «Ἑρμηνείας εἰς τοὺς Ψαλμοὺς τοῦ Προφητᾶνακτος Δαβίδ».

Ἐκ τοῦ ὅλου ἔργου τῶν τριῶν τόμων ἐκκλόφρησε ἤδη μὲ ὥραιαν ἐκτύπωση καὶ στάχωση ὁ α' τόμος σὲ 770 σελίδες, μέσα στις ὁποῖες ἐρμηνεύονται μὲ ἀπλὴν νικοδημικὴν γλῶσσαν οἱ 50 Ψαλμοί, δηλαδὴ τὸ τρίτον τοῦ ὅλου ἔργου, θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ ἔκδοσις τῶν δύο ἄλλων, ἐφ' ὅσον δεσβαίως ἐκτιμηθῇ ἀπὸ τὸν λαόν μας, ἢ προσφορὰ αὐτῇ.

Φρονοῦμεν ὅτι τὸ βιβλίον εἶναι τὸ καλλίτερον εἰς τὸ εἶδος του, αὐθεντικὸν εἰς τὴν ἐρμηνείαν, γλαφυρὸν στῆν μετάφραση, πλούσιον σὲ σχόλια, προσεγγυμένον στῆν ἐκτύπωση καὶ γενικῶς ἐπιμελημένον ἀπὸ τὸν μοναχὸν Νικόδημον Μπιλάλην. Καὶ ἀκριβῶς γι' αὐτές, τίς ἀρετές τῆς ἡ «Ἑρμηνείας τῶν Ψαλμῶν δὲν πρέπει νὰ λείψῃ ἀπὸ καμμιά βιβλιοθήκη καὶ κυρίως ἀπὸ μοναστήρια, μοναχοὺς, ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς.

ΕΙΜΩΝΑΡΙΟΝ Εὐρυτανικὸν» εἶναι ὁ τίτλος ἐνὸς τόμου 260 σελ. μεγάλου σχήματος, ποὺ περιλαμβάνει Ἄσματικὰ Ἀκολουθίαις δέκα Εὐρυτάνων Ἁγίων καὶ Παρακλητικὸς Κανὼν στίς Θαυματουργὰς ἱ. Εἰκόνες τῆς Παναγίας «Προυσιωτίσεως» καὶ «Ταταρνωτίσεως», ποὺ φιλοτεχνήθηκαν ἀπὸ τὸν γνωστὸν ἁγιορείτην Ὑμνογράφον π. Γεράσιμον.

Τὴν ἔκδοσιν ἀνέλαβε ὁ Σύνδεσμος Μεγαλοχωριτῶν καὶ ἐπεμελήθη ὁ Πρωτοπρεσβύτερος π. Κωνσταντῖνος Βαστάκης, ὅστις, μὲ τὰ εἰσαγωγικὰ σημεῖωματα στὸν βίον καὶ τὸ μαρτύριον - Συναξάριον τῶν Ἁγίων, μὲ τίς θαυμαστές βυζαντινὰς Εἰκόνες τῶν καὶ τὴν ἐπιμελημένη ἐκτύπωση, προσέφερε στῆν Ἐκκλησίαν ἕνα ἄριστον ἔργον γιὰ τὴν χρῆσιν λειτουργικῇ, ἀλλὰ καὶ γιὰ προσωπικὴ ἀνάγνωσις καὶ μελέτη, δεδομένου ὅτι ὁ Ἐπιμελητὴς τῆς ἐκδόσεως εἰργάσθη ἐπιστημονικῶς.

«Διὰ νὰ καταστήσωμεν τὸ μετὰ χεῖρας ἔργον περισσότερο ἄριστον ἐξ ἐπόψεως ἀγιολογικῆς ἐνημερότητας, γράφει, παραθέτομεν κατωτέρω καὶ

ἄλλα ἀγιολογικὰ στοιχεῖα δι' ἕνα ἕκαστον τοῦ παρόντος Λειψωμένου Νεομάρτυρα, ὅσα μέχρι τοῦδε συνεκτυράσμεν. Τὰ ἐν λόγω στοιχεῖα μεταφέρομεν ἐνταῦθα ἐκ τοῦ ἀνεκδότου ἡμῶν ἔργου «ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΟΝ ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ» καὶ ἀναφέρονται εἰς συμπληρωματικὰς εἰδησεις:

Περὶ τῶν πηγῶν τοῦ Μαρτυρίου καὶ τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας: Περὶ ὑπάρξεως καὶ ἄλλων ἄσματικῶν Ἀκολουθιῶν, Παρακλητικῶν Κανόνων καὶ Χαιρετισμῶν. Περὶ τῶν ἱερῶν Λειψάνων, Εἰκόνων, Ναῶν καὶ Παρακλησιῶν, ὡς καὶ ἄλλας, κατὰ περίπτωσιν, πληροφορίας περὶ τῶν Νεομαρτύρων τούτων...».

Τιμὴ στοὺς Μεγαλοχωριτεῖς καὶ ἔπαινος στὸν μοχθησάντα ἀιδεσιμώτατον π. Κωνσταντῖνον, ποὺ μᾶς χάρισαν σὲ μιὰ πνευματικὴν ἀνθοδέσμην τὰ πανεῦσομα αὐτὰ ἀνθη τοῦ Παραδείσου, τοὺς «θεῖους Νεομάρτυρας τῆς ἀγιατάτης Ἐκκλησίας μας, ποὺ ἐπάξια ὕμνησεν ὁ φίλος Ὑμνογράφος, αὐτοὺς ποὺ ἀνανέωσαν τὴν Ὁρθόδοξον Πίστην καὶ «συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνασύνταξιν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τῶν πιστῶν καὶ εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς Παιδείας...».

ΠΟ τοῦ θεολόγου κ. Θ. Κωνσταντῖνου, στῆν σειρά τῶν ἐκδόσεων του σὲ ποιητικὰ μέτρα, προσφέρεται ἤδη καὶ ὁ Προφήτης Ἡσαίας ἐμμέτρως σὲ ἕνα τόμον φροντισμένον καὶ σὲ ἄριστον χαρτί. Πρόκειται γιὰ μιὰ πολὺ καλὴ ἐργασία ἐπὶ τῶν προφητειῶν τοῦ Ἡσαίου, τοῦ ὁποῦο ὁ λόγος, ἐνδεδυμένος ποιητικῶς, γίνεται πιὸ μεγαλοπρεπῆς καὶ δραματικῶς, ὅπου ἀντικατοπτρίζεται ἡ σκέψις τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν λαὸν Ἰσραὴλ.

Ἡ ἱ. Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἐξέφρασεν ἤδη τὰ συγχαρητήρια αὐτῆς διὰ τὸ ἔργον τοῦ φίλου θεολόγου, καὶ τίς εὐχαριστίες τῆς γιὰ τὰ ἀποσταλλέντα τεύχη, ποὺ θὰ πλουτίσουν τίς ἀγιορειτικὰς Μονὰς.

Ὁ καινούργιο βιβλίον τοῦ ἀρχιμανδρίτου π. Καλλίστου Ware, καθηγητοῦ τοῦ Παπεντισμου τῆς Ὁσφόρδης, «Ἡ δύναμις τοῦ Ὀνόματος», ποὺ κυκλοφόρησε πρόσφατα ὁ «ΑΚΡΙΤΑΣ» σὲ καλαίσθητη ἔκδοσι, μὲ ἔγχρωμο ἐξώφυλλον τῆς γνωστῆς εἰκόνος τοῦ Κυρίου ἀπὸ τὴν ἱ. Μ. Χιλιανδαρίου, τρίτο στῆ σειρά «ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ», μεταφρασμένο μὲ ἐπιτυχία ἀπὸ τὰ ἀγγλικά ἀπὸ τοὺς Δ. Χουλιάρα, Δ. Κόκκινου καὶ Ε. Μασσαλή, πρόσωπα μὲ πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα καὶ εὐλάβεια, ἀποτελεῖ ἀναμφίβολα μιὰ οὐσιαστικὴ συμβολὴ στῆ σύγχρονον βιβλιογραφία γύρω ἀπὸ τὸ θέμα τῆς προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ.

Παρήγορο καὶ ἐλπιδοφόρο εἶναι τὸ γεγονὸς τῆς

κυκλοφορίας, τελευταία, πλήθους βιβλίων που αναφέρονται στο θέμα της προσευχής, όπως το πρωτοποριακό και βαθυστόχαστο του μον. Θεοκλήτου Διονυσιάτου, «περί της Θεολογίας της Νοεράς Προσευχής», ή «Νηπιτική Θεωρία», «Μιά βραδιά στην Ήρημο του Ἁγίου Ὁρους», «Υἱέ μου δός μοι σὴν καρδίαν», «Νοερά ἀθλήσις» κλπ.

Ὁ ἀσκητικός καὶ λόγιος ἀρχιμανδρίτης, γνήσιος δὲ ἐραστής τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας καὶ ζωῆς, π. Κάλλιτος, ἀληθινὴ μαρτυρία μέσα στον δυτικὸ κόσμον πού ζεῖ καταπιάνεται με ἐπιτυχία γύρω ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἀγαπημένι σὲ πολλούς, τὸν τελευταῖο καιρὸ, θέμα τῆς «Εὐχῆς» καὶ μᾶς δίνει με πληρότητα καὶ ἐλκυστικότητα σὲ μιὰ σωστὴ διάσταση ὅλα τῆς ἐστὶ στοιχεῖα, δανεισμένα ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη ἀσκητικὴ παράδοση καὶ πνευματικότητα, ὅσα βέβαια τοῦ ἐπιτρέπουν οἱ λίγες σελίδες του.

Παρουσιάζοντας τὴν ἀληθινὴ ἐσωτερικὴ προσευχὴ ὁ συγγραφέας, σωστὰ σημειώνει πὼς παύομε νὰ ἐνεργοῦμε ἀπὸ μόνοι μας καὶ εἰσέρχομαστε στὸ χῶρον τῆς δράσης τοῦ Θεοῦ. Γιατί, τελικὰ, προσευχὴ εἶναι, ὄχι κάτι πού ἐγὼ ἀρχίζω, ἀλλὰ κάτι στὸ ὁποῖο συμμετέχω, κάτι πού κάνει μέσα μου ὁ Θεός.

Παρατηρεῖ ἀκόμη ὁ συγγραφέας, ὅτι χωρὶς νὰ εἶναι ὁ μοναδικὸς τρόπος τῆς ἀληθινῆς προσευχῆς «ἢ προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ», ἔχει γίνεῖ ἡ βασιλικὴ ὁδὸς γιὰ τὴν κοινωνία μας με τὸν Θεό, μέσα στὴν Ὁρθόδοξη παράδοση. Φυσικά, οἱ σχέσεις μας με τὸ Θεό, δὲν ἐπιβάλλονται πάντοτε με ἀπαράβατους κανόνες, δίχως ἐλευθερία. Δίνει μάλιστα γιὰ τὴν «Εὐχὴ» καὶ μερικὲς χρήσιμες πρακτικὲς πληροφορίες.

Ἄναφορικά με τοὺς τρόπους με τοὺς ὁποῖους μπορούμε νὰ πούμε τὴν «Εὐχὴ», ὁ συγγραφέας

ἀναπτύσσει δύο, τὸν «αὐθόρμητο» καὶ τὸν «προσχεδιασμένο». Με τὸν πρῶτο τρόπο προσευχόμεστε σὲ ὧρες πού κάνομε διάφορες συνηθισμένες καθημερινὲς ἐργασίες. «Τὰ χέρια στὴ δουλειά, τὸ πνεῦμα καὶ ἡ καρδιὰ στὸ Θεό» συμβουλεύει ὁ Θεοφάνης ὁ Ἐγκλειστος. Ὁ δεύτερος τρόπος, ἀναφέρεται στὴν προσχεδιασμένη καὶ τακτὴ ἐργασία τῆς «Εὐχῆς», δίχως ἄλλη ἐξωτερικὴ ἀπασχόληση. Γιὰ τὴ στάση μας ἀκόμη, ὅταν ἀπαγγέλλομε τὴν «Εὐχὴ», παρατηρεῖ σωστά, πὼς καμμιά στάση δὲν ἐπιβάλλεται. Τὸ κομποσχοῖνι, λέει, χρησιμοποιεῖται ὄχι γιὰ νὰ μετράμε, ἀλλὰ πιὸ πολὺ νὰ συγκεντρωθοῦμε. Ἡ «Εὐχὴ», τέλος, γίνεται καὶ ὁμαδικὰ, ὅπως στὴν ἐξόδιο ἀκολουθία τῶν Μοναχῶν καὶ κάτω ἀπὸ τὸν πολυέλαιο τοῦ Καθολικοῦ στὸ Ἅγιον Ὄρος, σὲ περιπτώσεις ἀσθενειῶν ἢ κοιμήσεως Μοναχῶν κλπ., κυρίως ὅμως ὅταν εἴμαστε μόνοι. Μετὰ ἀπὸ τὶς πρακτικὲς ὁδηγίες, σηματοῦεται εὐστοχα ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς «Εὐχῆς», πού εἶναι ἡ θέωση καὶ ἡ ταῦτιση τῆς ζωῆς μας με τὴν ζωὴ τοῦ Θεοῦ.

Τελειώνοντας τὶς λίγες αὐτὲς γραμμὲς τῆς παρουσίας τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ἀλλὰ περιεκτικωτάτου βιβλίου — μοναδικοῦ σὰν ἐχειρίδιο τῆς «προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ» — θεωροῦμε χρέος νὰ εὐχαριστήσωμε τὸ σεβαστὸ καὶ ἀγαπητὸ μας π. Κάλλιστο Ware, γιατί μᾶς πρόσφερε ἀπὸ τὰ βιώματά του τὰ πολῦτιμα αὐτὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν «Εὐχὴ», ἀλλὰ καὶ τὴν ἀξίεπαινη πρωβουλία τῶν ἐκδοτῶν γιὰ τὴν ἐκλογή καὶ μετάφραση βιβλίου γνήσιας ὀρθόδοξης πνευματικότητας.

Ἄξιζει, νομίζομε, νὰ διαβασθεῖ ἀπὸ κάθε ψυχὴ πού θέλει νὰ συναντήσῃ τὸν Κύριο καὶ νὰ βρισκεται σὲ διαρκὴ κοινωνία μαζί Του.

Ι.Θ.Σ.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΚΑΙ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ

Α ΗΘΕΛΑ να κάμω μερικές παρατηρήσεις επί της επιστολής του αδελφού Μαξίμου Δαυριώτου, που δημοσιεύθηκε στον Ο.Τ. της 18.

1.1980 και προεκάλεσε βίαιες αντιδράσεις από μέρους δύο λογοτεχνών - ποιητών.

Τò θέμα, βέβαια, είναι ενδοεκκλησιαστικών και εξετάζεται υπό τò φῶς της πνευματικής παραδόσεως της Ὁρθοδοξίας. Δηλαδή πρέπει να γνωρίζη κανείς καλά και από πάσης πλευρᾶς τὴν πνευματικότητα της Ἐκκλησίας για ν' αποφύγη τὶς μονομέρειες, τὶς μισῆς ἀλήθειες, που τελικά είναι κι' αὐτὲς πλάνες. Ὁ μοναχὸς Μάξιμος ἀναχωρεῖ ἀπὸ ορθότατες ἀνθρωπολογικὲς προϋποθέσεις, κατὰ τὶς ὁποῖτες ἡ ἀρίστη ὁδὸς ὑψώσεως καὶ ἀποκαταστάσεως σὶὸ «κατ' εἰκόνα» καὶ φορᾶς εἰς τὸ «καθ' ὁμοίωσιν», εἶναι ἡ ἀσχημάτιστη καὶ ἀνεῖδη κίνηση τοῦ νοῦ, ἀναστελλομένης της εἰδωλοποιοῦ ἐνεργείας της φαντασίας.

Ἐὰν ὁ Θεὸς εἶναι ἀπλοῦς, ἀσχημάτιστος καὶ ἀμορφος, ἄρα καὶ ἡ εἰκόνα του, ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, εἶναι ἀπλοῦς, ἀσχημάτιστος καὶ ἀμορφος. Καὶ ὁ μόνος ὄρος, γὰρ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ μωσικὴ ἔνωσις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, εἶναι νὰ διατηρηθῇ ὁ νοῦς γυμνὸς ἀπὸ τύπους, σχήματα, εἰκόνας καὶ μορφῆς. Αὐτὴ εἶναι ἡ παγία πνευματικὴ εὐμειρία, ὅχι μόνον τῶν Νηπιτικῶν Πατέρων, — ἀν δύνανται νὰ ὑπάρξῃ καὶ μὴ

Νηπιτικὸς Πατέρας — ἀλλὰ καὶ τῶν Θεολόγων.

Σύμφωνα μὲ τὴν ἀποψη αὐτή, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀναχωρεῖ προφανῶς ὁ μ.Μ., ἀναμφιβόλως ἡ Λογοτεχνία - Ποίηση, ποὺ ἔχει σὰν ὄργανον τὴν φαντασία, εἶναι ἀπόβλητη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ὡς ἀσχολομένη καὶ ἀπασχολοῦσα τὸν νοῦν τῶν πιστῶν μὲ ἰνδάλματα καὶ φαντασιώσεις, ποὺ ἀπομακρύνουν εἰσι ἀπὸ τὴν καρποφόρα, ὑψηλὴ, πνευματικὴ καὶ θεοποιὸν ἐργασίαν τῆς καθαρᾶς προσευχῆς καὶ θεωρίας.

Θὰ ὀδηγοῦμεθα πολὺ πέραν τῶν ὁρίων ἐνὸς σχολίου, ἐὰν ἀναφερόμεθα εἰς τὴν ἀνθρωπολογικὴν ἀνάλυση τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ συγκεκριμένα σὴ διάκριση τῶν νοερῶν λειτουργιῶν (νοῦς, διάνοια, φαντασία, δόξα, αἴσθησις) καὶ στὴν κοινὴ μεταξὺ τῶν «δόξα», κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ φαντασία εἶναι μία παρενέργεια τοῦ νοῦ, ὅπως καὶ οἱ «δερματίνοι χιτῶνες». Μὲ ἄλλα λόγια ἡ φαντασία, κατὰ τοὺς ἁγίους Πατέρας, δὲν «συνεκρίσθη» μὲ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν Πτώση («μετεσκευάσθη» καὶ ἔγινεν ἐμπαθῆς. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ πνευματικὸς ἀγῶνας ἀποβλέπει στὴν προπρωτικὴν ἐπάνοδον, δηλ. σὶὸ «ἀρχαῖον ἄπλοῦν».

Παρὰ ταῦτα ὅμως, ἡ λειτουργία της φαντασίας, ὡς δεδομένης πλέον, εἶναι ἀποδεκτὴ ὑπὸ τὸν ὄρον διὰ τὰ στρέφεται περὶ τὰ καλά καὶ ὠφέλιμα, κινουμένη θεϊκῶς καὶ ἀρηγικῶς. Δηλαδή εἰκονίζουσα τὰ ἀποκείμενα σὶους πιστοὺς ἀγαθὰ, τὴν φρικαλεότητα της Κολάσεως καὶ δρωσα ἀντι-εικονικῶς σὶς εἰκόνας της ἁμαρτίας καὶ γενικῶς τοῦ κακοῦ.

Ἐπομένως καὶ ἡ Λογοτεχνία καὶ ἡ Ποίηση, ποὺ συνεχῶς ζωγραφίζουν μὲ τοὺς χρωσθηρες της φαντασίας, δύνανται

Ὁρθοδόξως νὰ τὴν χρησιμοποιοῦν, ἔπὸ τὸν ὄρον διὸ θὰ ἔπηρετοῦν τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν. Ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐπιτευχθῇ αὐτὸ, θὰ πρέπη, ἡ ψυχὴ, τῆς ὁποίας παρενέργεια εἶναι ἡ φαντασία, νὰ εἶναι καθαρὴ, χριστιανικὴ, ἀγία, ὥστε καὶ τὰ παραγόμενα ἰνδάλματα νὰ εἶναι καθαρὰ πρὸς οἰκοδομὴν. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ ζητούμενον, κατὰ συγκριτικὴν βέβαια, καὶ δὲν πρέπει νὰ διαφεύγη ἰσοῦν ἀπὸ τοὺς Λογοτέχνες καὶ Ποιητές, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Ὁρθόδοξον λαὸν μας, διὸ τὰ ἄνθη τῶν δύο αὐτῶν συγγενῶν λειτουργιῶν — ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι ἄνθη τοῦ κακοῦ — δὲν εἶναι μὲν ἀπόβλητα, ὅμως ἀναντιρρήτως εἶναι πτωχὰ κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον πνευματικὴν παράδοσιν.

“Ο ΟΥΡΑΝΟΣ ΕΝΔΟΝ..

ΗΛΛΑΦΩΝΤΑΣ γιὰ παράδειγμα, συνδυασμοῦ λόγου καὶ φαντασίας, πραγματικοῦ καὶ «πεποιημένου», σκέφτηκα τὴν χειρόγραφον ποιητικὴν συλλογὴν τοῦ φίλου θεολόγου καὶ ποιητοῦ κ.

Π. Πάσχου μὲ τὸν παραπάνω τίτλον.

Πρόκειται γιὰ 58 ποιήματα, μὲ βυζαντινὴ μικρογράμματη γραφὴ ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ ἴδιου ποιητοῦ. Ὁ κ. Πάσχος εἶναι ἤδη σὰν θεολόγος καὶ σὰν ἄνθρωπος τοποθετημένος χριστιανικά, σὶν βαθμὸν πού, φυσικά, ὁ Θεὸς καὶ ὁ ἴδιος γνωρίζει.

Ἡ Ὁρθόδοξον δίωσίν του — σὶν μέτρο τῆς πίστεώς του — ἡ ἐπιστημονικὴ γνώση του, γύρω ἀπὸ τὴν δογματικὴν καὶ πνευματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, τὸν ἱκανώνουν νὰ λέγῃ πράγματα σωστά.

Συμβαίνει ὅμως νὰ καλλιερῆ καὶ ἕνα κόσμον συναισθημάτων μὲ ρυθμοὺς πεζοῦς καὶ ρυθμοὺς καλλιτεχνικούς: εἶναι ποιητῆς. Σὰν ἀτελής ἄνθρωπος, δὲν ἐκφράζει μόνον τὰ συναισθηματικά του σ' ὅλην τὴν κλίμακα τῶν φυσικῶν καὶ πνευματικῶν ἀλλοιώσεων τῆς ψυχῆς του, δηλαδὴ τὶς προσωπικὰς ἐμπειρίας του, ἀλλὰ ἐκφράζει καὶ τὸν πόνον του σὶν Θεὸν νὰ τοῦ δοθῇ ὅ,τι δὲν ἔχει.

Ποιητῆς εἶναι καὶ ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ Ν. Θεολόγος. Εἶναι ὅμως τέλειος, ἅγιος, πνευματοφόρος καὶ θεοφόρος. Ἡ ὅλη ποίησή του εἶναι φωσφόρα, φωτοφόρα, φωτωνυμικὴ, γιὰτὶ ἀλείει ἡ ψυχὴ του σὶν ἄκτιστον φῶς καὶ «μειρέται» γιὰ τὴν αἰώνια καὶ πληρέστερη ἐνωσὴν του μὲ τὸν Θεὸν ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ.

Ποιὰ ἡ διαφορὰ τῶν δύο αὐτῶν ποιητῶν; Ὅτι ὁ μὲν δεύτερος, λόγῳ τῆς ἀμεσότητος τῆς προσωπικῆς του κοινωνίας μὲ τὸν Χριστόν, πὸν τὸν γεμίζει μὲ θεῖον ἔρωτα, ἐκφράζεται γιὰ ὅ,τι ἐξῆσε καὶ γιὰ ὅ,τι ζῆ μὲ σιχουργικὴ περιγραφὴ, ὡς «παθῶν τὰ θεῖα» ὁ δὲ πρῶτος, μὴ ἔχων τὴν ἀμεσότητα καὶ ἐπομένως τὴν προσωπικὴν πείραν, παραδίδεται σὶν φαντασίαν του νὰ συλλάβῃ ὅ,τι ἡ πραγματικότης τοῦ ἀρνήθηκε, κατὰ τὸ μέτρον τῆς στερησεως. Τὸ κρίσιμον λοιπὸν σημεῖον, σὶς σχέσεις πραγματικότητος - φαντασίας, βρίσκεται σὶν μέτρον ἐγγύτητος ἢ ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Γιὰτὶ ἡ φαντασία, κατὰ βάθος, πληρετεῖ τῆς ψυχῆς τὴν κατάστασιν. Καὶ ἡ βοηθία σὶν ἀναζήτησιν τῆς ἀλήθειας ἢ παραπλανᾷ τὴν ψυχὴν εἰδωλοποιούσα τὰ μὴ ὄντα.

Γιὰ τοὺς χριστιανοὺς ἐπομένως τὸ θέμα εἶναι λυμένον. Ἐφ' ὅσον ἔχουν ξεκαθαρισμένους γνώσεις καὶ μέτρα τῆς ἀληθείας, ἐκτιμοῦν τὸν πεζὸν ἢ τὸν ποιητικὸν λόγον κατ' ἀναλογίαν μὲ τὸ τί ἀντιπροσωπεύουν. Συνεπῶς καὶ οἱ χριστιανοὶ ποιηταὶ καὶ λογοτέχναι, παρὰ τὴν χρῆσιν τῆς φαντασίας, πὸν ἐνδύει καὶ μορφοποιεῖ τὸν λόγον των, — ἀρκεῖ νὰ εἶναι καταληπτός — εἶναι ἀποδεικτοὶ ὡς ἀτελεῖς, ἀλλ' ἐλλεικρυνεῖς, ἀφοῦ δὲν μποροῦν νὰ κρατήσουν διὰ τὸν ἑαυτῶν τὸν τὶς ἐσωτερικὰς περιπέτειάς των. Γιὰτὶ εἶναι ἕνα πρόβλημα τὸ πῶς κανεὶς μπορεῖ νὰ ἀνεχθῇ τὴν φανέρωσιν τῆς ἐσωτερικῆς του καταστάσεως ἢ τοῦ ὕψους ἢ τοῦ βάθους!

Τὸ θέμα εἶναι πολυδιάστατον καὶ ἐκτεταμένον καὶ θὰ πρέπη νὰ ἐπανεέλθωμεν. Πάντως ἡ ποίησιν τοῦ κ. Πάσχου, πὸν φέραμε γιὰ παράδειγμα, μὲ ὄλες τὶς ἀτέλειές της, συγκριτικὰ μὲ τὴν ποίησιν τοῦ ἁγίου Συμεὼν, μπορεῖ ἄριστα νὰ σταθῇ σὲ ἐπίπεδον χριστιανικοῦ ρεαλισμοῦ, σὰν ἐκφραση ὀρθοδόξων ἐμπειριῶν.

* Το ἅγιον Μανδύλιον *

ՀԱՅՈՒԿՈՒԹՅԱՆ
ԿՈՄՍՏԻՆՈՒԿԱՆ
ԿՈՆՍՏԱՆՍՆԱԿԱՆ

ՎՈՐՔԵՆԻԿՈՆ

8/2

ՊԵՐՈՒՅԱԿՈՆ

Παλαιολιθική Ζωολογία

καροπερττικοί
περιοζικοί

69
70